

*Čovjek ponekad na
najneobičnijim mjestima
pronađe svoje odgovore.*

**IZABRANE KOLUMNNE
S BLOGA
SINCERELY JANA**

Velike stvari

IZA SCENE

JANA KRIŠKOVIĆ BAŽDARIĆ

www.sincerelyjana.com

Copyright © Jana Krišković Baždarić 2020

All rights reserved.

Velike stvari - iza scene

Svim mojim čitateljima.

Sadržaj

<i>Homo emoticon</i> , ili čemu služe loša iskustva?.....	6
Imamo li vremena živjeti?.....	9
Koje je boje tvoje <i>danas</i> ?.....	12
Koliko nam sunca treba, ili zašto je povremeno presađivanje presudno za rast?	15
Ne krivi život, nit' se njime pravdaj – tvoj je, proživi ga!.....	18
Nemaš energije? Potraži je na mjestu prema kojem šalješ svoje svjetlo	22
To nisam ja, to je moja navika!.....	26
U potrazi za sadašnjim trenutkom, ili zašto je ponekad potrebno otići daleko da bismo ga pronašli?.....	30
Anatomija jedne želje i ponešto o hrabrosti i strahu	34
Draga Bridget, kako ti je to uspjelo?.....	38
J...te kol'ko nas ima, ili koliko se žena u nama bori?.....	42
Kad u tuđoj nevolji pronađeš utjehu, stani. I zapitaj se	46
Nije me više briga – tihi ubojica današnjice.....	51
Nisu vremena okrutna, mi ih činimo takvima	55
Održavamo li ili živimo prijateljstva?	59
Precijenjena vrijednost one: ispuši se, bit će ti lakše!.....	63
Tko sam ja da ti sudim?.....	67
Zamišljati život ili ga živjeti?.....	70
Život reda radi.....	73
Jesu li i tvoje želje tek dobar <i>accessory</i> ?.....	77
Kad se radi o tvom životu, biraš li i ti automatski način rada?.....	80
Kad ti život zatrpa najobičniji <i>spam</i> , očisti ga i kreni dalje	83
Mogućnost izbora postoji i onda kada je ne vidimo.....	87
Možeš li se osloniti na najvažniju osobu u svom životu? Na sebe?	90
Ne prolazi vrijeme, prolaziš ti	94
<i>Ovo sam ja</i> , ili što nas čeka izvan granica ljudske slabosti?.....	96
Što ti život poručuje?.....	100
Velike stvari – iza scene	104

Bodriš li sebe kao što bodriš druge?	109
Iskustvo (ne) čini čovjeka.....	112
Je li vrh rezerviran samo za one koji su upoznali dno?.....	116
Koliko si uštedio za promjenu?.....	120
Malim koracima prevaljuju se najveće udaljenosti	123
<i>Nisi ti centar svijeta!</i> Rečenica zbog koje mnogi godinama traže svoje mjesto na karti	126
Odgovornost zvana sloboda.....	130
Pazi što misliš i govoriš, moglo bi ti se i ostvariti	135
Podigni glavu, i izvan tvoga dvorišta postoji život	139
Sanjati mogu svi, ali probuditi se - samo oni najodvažniji.....	147
Stišće li i tebe malo taj <i>od 9 do 5</i> stil života?	151
Svijet nema vremena za tebe, ali ti ga stvori	155
<i>Kad će mirovina?</i> – pita ona, a 40 joj je godina tek.....	162
Kad se radi o tvom životu, jesi li sklon(a) prepisivanju?.....	166
Kad si sretan i kad s drugim želiš dijelit' sreću svu	171
Kad srce kaže da (ili ne), hoćeš li ga poslušati?	176
Kako upoznati i zavoljeti sebe? Radite ono što volite!.....	180
Ne sviđam ti se? To je zapravo baš <i>okej</i>	186
Ples na granici zahvalnosti i grizodušja	190
Prekini lanac sreće, nauči reći <i>nel!</i>	193
Strpljen-spašen ili strpljen-ostvaren? Biramo sami	197
Učini to, ili kako je <i>sutra</i> postao vodeći guru današnjice?	200
Život nisi dobio da se s njime pomiriš, nego da ga proživiš	204
Životom u kojem nema ludosti mogu živjeti samo - ljudi.....	207
O autorici	211

Homo emoticon, ili čemu služe loša iskustva?

Mijenjamo se svakoga dana. Danas nismo ono što smo bili jučer, a već sutra nećemo biti ono što smo danas. Jedan jedini dan može nas oblikovati i promijeniti toliko da ćemo o nekoj stvari danas donijeti potpuno drugačiju odluku od one koju bismo za tu istu stvar donijeli jučer.

No, što nas to zapravo mijenja i na koji način?

Kao pojedinci, svakodnevno smo okruženi ljudima, kako u privatnom, tako i u poslovnom dijelu života. Svi ti ljudi i odnosi koje s njima imamo stvaraju naša različita životna iskustva. Oblikuju nas kao osobe. Nekad su ta iskustva pozitivna, a nekad onakva kakva poželimo odmah zaboraviti.

Kao i obično u životu neobičnog čovjeka, loša iskustva na nama uvijek ostave jači trag i kao da im već pri samoj proizvodnji, dok putuju tvorničkom trakom, dodaju pipke koji se za nas prilijepe kao one kukice s vakuumom na staklo.

Ona dobra iskustva proživimo, ispratimo s osmijehom ali rijetko se za njima okrećemo iznova i iznova kako bi nam bila motivacija za dalje. Možda ponekad. U iznimnim slučajevima (trenutno mi napamet ne pada nijedan). U tvornici su na njih jednostavno zaboravili učvrstiti pipke.

Tvornička greška.

Ali, loša iskustva su ono za čime ćemo se okretati, što ćemo premetati po mislima još danima nakon što smo to iskustvo proživjeli. Toliko ćemo o njima razmišljati da će zapravo ono što se dogodilo pasti u drugi plan, a jedino što ćemo još imati u pohrani jest osjećaj koji nam je to iskustvo donijelo, osjećaj kojem dajemo moć, a on na kraju naraste do divovske veličine da postaje kompetentan odlučivati i procijenjivati sve novo što nam se u životu događa.

*Hodamo svijetom s naočalama na očima posred kojih je debela crna
naljepnica: „Been there, done that...“*

Kako uopće živjeti s takvim naočalama zahvaljujući kojima najbolje vidimo onu crnu fleku negdje posred nosa, a tek ako se baš dobro koncentriramo i ono što je ispred nas. Uglavnom mutno.

Klasična zamka u koju upada *homo emoticon*. Čovjek kojim upravljaju emocije.

Od rođenja živimo u uvjerenju da nas oblikuje okolina. To uvjerenje koje su i meni na mnoge načine podmetali uvijek se kosilo s onom mojom: čekaj malo, zašto sam se ja uopće rodila? Da me oblikuje sve oko mene, krenuvši od vozača autobusa koji ne može kontrolirati svoje živčane ispade dok ulazim u autobus, pa do svih ljudi koji su za mene i oko mene na ključnim pozicijama – od posla do privatnog života?

Rastem li ja zbog te okoline, ili se smanjujem? Je li moguće da iskustva (u ovom slučaju ona loša) služe tome da nas razore, a ne da nas potaknu da rastemo?

Ne bismo li, zapravo, zahvaljujući svojim iskustvima, mi trebali biti ti koji oblikuju ono što se oko nas događa, što se prvenstveno odnosi na naš stav prema istome?

Je li zaista moguće da smo kao ljudska bića podložni oblikovanju od okoline, pa nas ona zaista mogu toliko ofuriti, ili opustošiti? Kao kad se vozite Jadranskom magistralom pa vidite kako su otoci sa svoje sjeverne strane zbog silovitih udara bure postali pusti i kameniti, događa li se i nama ljudima isto? Pretvaramo li se u kamen jer nas je išibala okolina?

Zar zaista nema nikakve razlike između nas i prokletog brda?

Znate ono, naletite na pogrešnog muškarca ili ženu, na pogrešnu poslovnu priliku, razočara vas sestra, prijatelj, izgubite povjerenje u najbliže kolege, propadne vam cijeli poslovni projekt zbog podmetanja suradnika... dugačka je lista onoga što u životu može poći po krivu.

Hoćemo li nakon svega tog lošeg zatvarati vrata novim ljudima, drugim prilikama, jer, pokušali smo, opekli se i razočarali, pa bolje ne biti budala i ne upuštati se više u slične situacije i odnose.

Makar neću biti povrijeđen. Ni budala.

Pa ako mene pitate, jedino što ćemo biti jest - povrijeđena budala.

Dva u jednom. Kao šampon i regeneratorski u istoj bočici.

Umjesto da, zahvaljujući mnogobrojnim iskustvima koja su iza nas, razvijamo svoju sposobnost i učimo kako da se s njima nosimo, kako da ubrzamo proces procjene, kako da znamo u startu prepoznati neke stvari, kako da naučimo ispravnije odlučivati, prošla iskustva nam uglavnom, nažalost, smanjuju vidike.

Zašto?

Iz tih istih proživljenih iskustava nismo ponijeli iskustvo, ponijeli smo gorčinu. Onu debelu crnu naljepnicu koju smo samovoljno nalijepili na naočale.

Vjerojatno nećemo moći kontrolirati da nam se u životu ponekad ne ponove iste situacije i slični ljudi koji su na nama ostavili negativan trag, ali eliminirajući u startu svih i sve kako bismo to izbjegli, jedino što ćemo sigurno izbjeći jesu nove prilike za vlastiti rast.

Kažnjavajući nove osobe u svom životu zbog loših iskustava koje su nam donijele one iz prošlosti, izbjegavajući nove prilike zbog straha da će nam se ponoviti prijašnja neugodna iskustva kažnjavamo jedino sebe i izbjegavamo jedino vlastiti život.

Želimo li iznova otvarati nove prilike, morat ćemo ih dati onima i onome što dolazi, jer kretanje životom moguće je jedino držeći se jednom rukom za iskustvo, a drugom za priliku.

Imamo li vremena živjeti?

Zapitala sam se neki dan imamo li mi više uopće vremena živjeti? Znaite ono, procesuirati cikluse u životu tako da im dopustimo njihov početak, trajanje i kraj? Bez da ih naprasno prekidamo, gušimo rokovima i poništavamo s njima ugovore jer već trčimo za nečim drugim.

Zaista, razmislimo li malo, živimo u potpuno ludom svijetu. Svijetu koji je izgubio svaku logičnu odrednicu. Gledam ja tako televiziju i svako malo film, ili seriju prekidaju reklame, tj. farmaceutski igrokazi u kojima nam nude neke čarobne max ove ili one proizvode kako bi pobijedili virozu, zalupili gripi vratima pred nosom, ili podmetnuli nogu prehladi. Moramo samo otopiti čarobnu šumeću max tabletu u vodi i iz kreveta prekrivenog maramicama lansirat ćemo se poput rakete, uskočiti u odijelo i preporođeni izaći iz kuće. Na kraju vatrometa čarobnih max tableta u našem organizmu, reklama završava rečenicom: *Jer, nemamo vremena biti bolesni.*

Usput, dok okrećem očima, okrenem i program, a na vijestima, malo za promjenu, kampanja protiv neke bolesti. Naravno smrtonosne. Svjetski dan obilježavanja šećerne bolesti. Svjetski dan obilježavanja raka dojke, raka vrata maternice, raka gušterače, raka debelog crijeva, raka, raka, raka... Nemam ništa protiv preventivnih akcija, dapače, ali dajte ljudi, moramo li svaki dan čuti riječ rak 123 puta? Kako da se na taj način uopće osjećamo zdravo? Svaki prilog je usput toliko suptilno napravljen da bi nas zastrašio dovoljno da pomislimo, pa kvragu, nismo valjda među onima koji su bolesni, a da im još bolest nije ni dijagnosticirana?! To je, naravno, ono posljednje što kažu u prilogu, da se ne bismo zaboravili to zapitati. Čini mi se da nakon svih onih maxova protiv prehlade koji nam govore da nemamo vremena biti bolesni, ove preventivne kampanje jednoglasno poručuju da nemamo vremena biti zdravi! Štoviše, kako možemo biti toliko neodgovorni osjećajući se zdravo, a da zapravo nemamo pojma koja natepirana bomba čuči u nama!

Da ne pričam o tome kako nam se netko drznuo ukrasti čitavu jesen. Da, prekrasnu šarenu jesen morali smo ustupiti adventu u listopadu. Da me vjernici ne bi odmah izgrdili, ovim prilikom mislim na trgovački i medijski advent. Čini mi se da sam ove godine prve ukrase za bor vidjela samo par dana nakon što sam kratke rukave zamijenila dugima i na njih stavila jaknu.

*Ispada da nemamo vremena pričekati da završi jesen kako bismo
mjesto ustupili zimi.*

Čak mi je jasno (točnije, trudim se) shvatiti da se nekome omakne pa svoj prvi božićni ukras kupi prvog dana nakon Svih svetih, ali slastice?! Medenjaci, paprenjaci i božićni kuglof? Čudim se kako je bundeva uopće uspjela izboriti svoje mjesto na sceni usred ove božićne penetracije. Oprostite, ali trenutno ne nalazim prigodniju riječ od ove.

Čudimo se djeci koja više nisu sposobna pogledati dugometražni crtani film od početka do kraja. Mozak nam je počeo funkcionirati po principu parminutnih *youtube* zapisa jer i dok gledamo taj bijedni zapis koji traje čak tri minute, oči nam već vrludaju na preporukama što bismo mogli pogledati sljedeće.

*Instant, ili točnije „insta“ život postao je popularniji od instant juhe,
čak gubeći i posljednja dva slova svojega pravog naziva koja je od
silne žurbe, ni ne primijetivši, ostavio negdje iza sebe.*

Insta život postao je hiper život, poput hiperteksta koji više nismo sposobni pročitati od početka do kraja zbog nepreglednih linkova koji iskaču iz njegovih odlomaka.

Zbog čega se onda čudimo što ne uspijevamo živjeti u sadašnjem trenutku, a misli su nam neprekidno u onome sutra koje nikad neće doći jer će uvijek biti jedan korak ispred nas? Naučili smo željeti odmah i sada, ne pristajemo se truditi i raditi, ne pristajemo čekati. Želimo plodove, a da rukom nismo ni dotaknuli zemlju, a kamoli je pripremili da nešto iz nje izraste. Dižemo ruke kako bismo dohvatili uspjeh, ali zanemarujemo stepenice i korake koje moramo napraviti da bismo do njega zaista i došli.

Kada smo posljednji put duboko udahnuli? Sporo disali? Naš život postao je nepregledan niz kratkih udaha koji nas na njemu tek održavaju.

Odustajanje je postalo naš način života, a strpljenje luksuz koji posjeduju tek rijetki.

Živjeti je teže nego ikada prije. Dana nam je sloboda, ali osjetit će je isključivo oni koji su shvatili da ona dolazi u paketu s golemom odgovornošću, radom i trudom.

Naposljetku, vrijeme koje imamo isključivo je naše, a sloboda da odlučimo što ćemo s njim najveća je koju imamo.

Kako god okrenuli, Božić nikada neće doći prije prosinca kao što ni plod neće izrasti dok ne sazrije. Dok gubimo vrijeme posežući za nečime što još nije sazrijelo, možda da ipak zasučemo rukave i uronimo ruke u zemlju? Dok dižemo ruke ne uspijevajući dotaknuti svoje želje, da primaknemo te ljestve i počnemo se uspinjati korak po korak?

Jer, imamo vremena živjeti. Imamo vremena biti svjesni i odgovorni. Imamo vremena čak i za skuhati čaj, staviti u njega žlicu meda i odležati tu prokletu prehladu.

Koje je boje tvoje *danas*?

Spuštajući se nizbrdicom rano ujutro, okrenula sam se oko sebe i zapitala o čemu ovi ranoranioci koje srećem svako jutro prije posla razmišljaju. Probudili su se, obukli i izašli iz kuće. Pretpostavljam da su krenuli na posao, ali ima i puno onih koji uvijek u isto doba ujutro šeću svoje pse i moram priznati, izgledaju pomalo zadovoljnije od ovih ostalih.

No... u suštini, što im prolazi kroz glavu?

O čemu razmišlja ona žena u plavom kaputu?

Dala bih se okladiti da po glavi prevrće probleme, i kombinira koji će račun platiti danas, koji sutra, a vidjela je jučer i neke cipele...hm... nisu baš jeftine, ali k vragu jednom se živi pa mogla bi na 10 rata uzeti te cipele da se malo razveseli. U drugom trenutku shvati da zbog tih cipela neće moći platiti djetetu mjesečnu ratu za *judo*... ona djevojka preko puta razmišlja stoje li joj dobro ove bijele traperice i nekako joj izgleda da su preuske, a tako je sivi i kišoviti dan, trebala je ipak obući nešto tamnije... Žena pedesetih godina iz jurećeg busa, čiji sam pogled uhvatila, sjetno gleda kroz prozor držeći svoju vrećicu s marendom u krilu, a gospodin koji je prošao pored mene i ispuhnuo oblak dima od cigarete isto tako izgleda nekako smežurano jutros. Kada bi me netko pitao da izaberem boju koja bi simbolično prikazala sve njih, odlučno bih rekla da je to siva. Bezizražajna i teška.

Ljudska lica ocrtavaju njihove misli i opterećenja. Prvi znak je zatvoreni pogled i čudna smežurana bora na čelu. Oni malo ponosniji hodaju uzdignute glave, ali im pogled izgleda nekako udaljeno, baš tamo gdje su i njihove misli - daleko od ovog trenutka. Što im se to u ovome trenutku događa?

Vide li oni da je svanuo novi dan? Vide li da su pred njima sati koje je zapravo moguće iskoristiti uključe li ponovno svijest u trenutak koji proživljavaju? Vide li da su slobodna bića i da su oni sami ti koji na svoje noge i ruke stavljaju okove?

Svi imamo moć izbora. Svi možemo birati naočale za pogled prema svijetu. Zamislite samo koje su sve boje dostupne. Zašto uvijek, ali uvijek biramo sive?

Jednostavno je poput ovoga:

Probudili ste se. Ne prevrćite ostatke jučerašnjeg dana u mislima kao hladne ostatke jučerašnjeg ručka. Danas je novi dan i treba kuhati nanovo. Svoj dan, a ako vam se da i ručak. Što vas tišti?

Nezaposleni ste? Što biste uopće voljeli raditi?

Hajde, samo jutros promijenite ploču. Ne razmišljajte glavom očajnika i zagledajte se duboko u sebe kako biste potražili odgovor. Možda je upravo ovo pravo vrijeme da o tome razmislite. Želite li stvarno biti poput one gospođe iz busa s marendom u krilu koja svojim izgubljenim pogledom u tišini zatumljuje svoje nezadovoljstvo i ide na svoj posao? Reći ćete da sam sanjar, ipak razmislite. Ovo je vaš život. Morate vjerovati da je život prilika kako biste ostvarili svoje poslanje. Da budete cvjećar, pjesnik, ili pilot. Nebitno. Da budete ondje gdje vam je mjesto.

Zaposleni ste? Ne volite svoj posao? Vi ste ona gospođa? Gospođo, probudite se!

Život je i dalje ovdje. Nije kasno.

Duša koja pronađe mir ne zbraja izgubljene godine. Ona slavi što je došla tamo gdje pripada.

Nije važno kada. Imate vremena stati i razmisliti što želite. Neka vam to bude prvi korak. Pustite obveze neka čekaju. Neka čeka vaše dijete i vaš muž. Neka pričekaju svi. Vi imate važan zadatak. Zadatak da sljedeći put u jurećem busu vaš pogled bude otvoren i svjestan. To će značiti da ste svjesni sebe i dana koji je pred vama. Možda

ste pronašli radost jer ćete tog popodneva otići na tečaj kuhanja azijske kuhinje, saditi cvijeće ili pjevati u zboru. I tko zna što će vam se još dogoditi. Zaista, tko zna?

Nedostaje vam ljubavi?

Love is either in your heart or on its way.

Vjerujte, tako je. Ljubav je sveprisutna. Zaista vjerujem da se ukazuje u fizičkom obliku onda kada smo je spremni prihvatiti. U međuvremenu... ono što je bilo jučer tamo i ostavite. U protivnom, žvakat ćete hladnu piletinu i stalno biti nesretni što pred sobom nemate sočni biftek. Kada napokon bacite tu piletinu i sa radošću počnete očekivati biftek, doći će. I taj poseban netko s kim ćete taj biftek podijeliti i osjećati se sjajno!

Nebrojene su situacije zbog kojih se možete osjećati i izgledati poput onih ljudi koje sam susrela jutros u prolazu, a susreli ste ih i vi. Ono što vam želim jest da se okrenete prema sebi i prihvatite ovu čudesnu priliku koju ste dobili – život. Postavite pred sebe bezbroj izazova za svaki trenutak u kojem se osjećate nezadovoljno i bezvoljno. Definirajte ga i zamislite kakav biste željeli da bude. Ne vodite se mišlju o tome kakav bi trebao biti već mišlju kakav biste željeli da bude. Iskrena želja moćan je partner. Ona je vaš iskonski putokaz, srž vašega bića.

Ne tratite dragocjeno vrijeme. Ispunite ga životom!

Koliko nam sunca treba, ili zašto je povremeno presađivanje presudno za rast?

Vozeći se svojim gradom iz dana u dan prolazim ulicama i trgovima svoga djetinjstva, mladosti i sadašnjice. Dok na semaforu čekam da se upali zeleno svjetlo često se zagledam u zgrade koje me okružuju. Dok ih gledam shvatim da zapravo ne gledam njih, već se prepuštam asocijacijama koje me, gledajući ih, preplavljaju. Svaka ulica, zgrada ili trg pomalo blijede, a ono u što zapravo gledam poznata je karta mene same. Karta čijim se poznatim smjerovima krećem iz dana u dan sve jače utiskujući u svoju podsvijest ono što su ti isti smjerovi u različitim razdobljima moga života zadali o meni samoj, iznova proživljavajući one poznate osjećaje koje ta mjesta u meni pobuđuju. Zvuči li vam to imalo poznato?

Istina je da smo svi posađeni u neki komad zemlje koji nam pripada. Posađeni na mjesto na kojem točno znamo kada očekivati sunce, a kada sjenu. Mjesto na kojem je unaprijed zadano razdoblje našega cvata kao i ono u kojem ćemo podrezani čekati novo sunce.

Zašto nam neko nepoznato mjesto daje osjećaj slobode? Zašto gledajući nove ulice, trgove i parkove odjednom imamo osjećaj da naš *gps* više ne radi, da je izvan dosega? Zašto osjetimo sreću čim se izgubimo iz dosega vlastitih granica? Zašto smo se u nepoznatom klubu spremni popeti na stol i ludirati se kao da nam je to posljednje ludiranje u životu? Zašto iznenada pronalazimo novi put do sunca čim nas maknu iz našeg dvorišta i vaze u kojoj smo posađeni? Zašto se tada ne osjećamo izgubljeno, već naprotiv, pronađeno?

Svaka prilika da posjetim novi grad ili novu zemlju za mene je bio osjećaj vraćanja samoj sebi. Tada bih pronalazila vrijeme da upoznajem samu sebe, da napokon skrenem s one karte kojom se krećem svakoga dana, karte na kojoj uvijek iznova nailazim na iste spoznaje o samoj sebi, karte sa zatvorenim vratima za nova iskustva.

Za upoznavanje samih sebe ponekad nam treba malo više sunca, malo više vjetra, ili malo više kiše. Potrebno nas je s vremena na vrijeme presaditi u novu vazu i postaviti na drugo mjesto u dvorištu. Svako novo mjesto naučit će nas nečemu novome i zbog toga smatram da su putovanja i istraživanje životna potreba svakoga od nas. Čovjek je rođen da raste, da se mijenja, da upija, da uči, da preskače vlastite granice. Da dolazi na mjesta na kojima ne nailazi na vlastita opterećenja, već naprotiv na nove izazove.

Svakodnevnica je naš dom i iz nje niti se može, niti se treba bježati. Ona je poučna sama po sebi kao i sve ono što ju čini. Ono što naučimo suočavajući se sa svojom rutinom i naš način ophođenja prema njoj gradi nas kao osobe, ali gradi samo jedan naš dio. Gradi naše strpljenje, upornost, pouzdanost i stabilnost. Sve one osobine koje su nam potrebne za suočavanje sa izazovima koje nam nosi upravo svakodnevnica. Da bi bilo potpuno, naše biće traži i one drugačije izazove koji će graditi onaj dio nas koji pripada samo nama. Onaj dio nas koji žudi prijeći granice vlastite karte i osvajati nepoznato. Osjetiti neočekivano na svojoj koži. Susresti se s ljepotama koje negdje postoje i upoznati osjećaj ushićenja. Probijati granice doživljenog. Vidjeti i doživjeti ono lijepo, kao i ono ne tako lijepo.

*Ako nam pregori žarulja s vremenom ćemo se naučiti i na svjetlost
svijeće, a s vremenom i na potpuni mrak. Takvi smo mi ljudi,
spremni podnijeti sve što nas snađe. Ipak, duboko u sebi svatko zna
koliko mu svjetlosti treba za rast. Koliko nam treba sunca da bismo
cvjetali.*

Na svakom novom mjestu koje posjetimo upoznat ćemo jedan neotkriveni dio sebe. Otkrivat ćemo nova kopna, kako ona koja smo posjetili, tako i ona unutar nas samih. Na novim mjestima upoznat ćemo vlastitu neobuzdanost i osjećaj hrabrosti koji nas nekako napušta na vlastitom terenu.

Prisjetite se nekih svojih putovanja. Koje ste uspomene s njih ponijeli? Svakako ćete se sjećati posjećenih muzeja, restorana, monumentalnih građevina ili bajkovite

prirode nekog mjesta, ali najvažnije što ste ponijeli i trajno pohranili u sebi jest ono novo što ste o sebi naučili i shvatili.

Nepoznata mjesta neopterećena vašim vlastitim iskustvima služe kao prazno platno novih osjećaja koji tek čekaju da budu otkriveni.

Igra riječimo znakovito je približila svijet i svijest. Ove dvije riječi su u vječnoj igri. Toliko su bliske da izgleda da je igra bez jedne od njih nemoguća. Svijet i postoji da bi našoj svijesti dao priliku da raste, osvaja i usvaja.

Postavite s vremena na vrijeme zastavicu na neko novo kopno, osvojite s vremena na vrijeme neki novi dio sebe. Uživajte u putovanju, kako nepoznatim mjestima, tako i novim predjelima samih sebe. Iako ćete se ponovno voziti svojim gradom čija mjesta pobuđuju one poznate osjećaje, vi ćete znati da postoji puno više od toga. U vama samima.

Ne krivi život, nit' se njime pravdaj – tvoj je, proživi ga!

Nije rijetkost da čujem da je život nekoga omeo da ostvari svoje ciljeve. Čak sam i ja nekolicinu puta koristila sintagmu *Prepriječio mi se život* dok nisam malo zastala i par puta ponovila upravo to: *Prepriječio mi se život*.

I što se dogodilo?

Shvatila sam da o vlastitom životu pričam kao o nekoj odvojenoj pojavnosti od mene same, nečemu što nije dio mene i nešto sa čime se konstantno moram usklađivati ne bih li (neki put više, neki put manje uspješno) držala pravac kojim se krećem.

Taj isti pravac uglavnom se (kao i kod većine) svodi na kompromis naoko suprotstavljenih strana i žongliranja s davanjem važnosti stvarima koje želim, odnosno moram. Davanje važnosti uglavnom je neravnopravno i nepošteno, a zna se koja strana uvijek i najviše pati.

Jasno vam je, naravno, da stvari koje se moraju najčešće dobivaju primat nad onima koje se žele, jer za želje uvijek ima vremena i one, između ostalog, i postoje za slučaj da vam za njih ostane vremena.

*S druge strane, sve one važne stvari, koje se moraju, u međuvremenu
su dobile zajednički naziv - život.*

Onaj koji nam se toliko često prepriječi na putu da ostvarimo nešto što silno želimo. Te iste stvari kojima smo dali toliko važnost da ih zovemo životom istovremeno su nam toliko strane da o tom istom životu uvijek pričamo kao o beskrajno napornoj obvezi, a ne o nečemu što je zapravo sastavni dio nas.

Kako vratiti život tamo gdje mu je mjesto?

Kako postići da on postane ponovno tvoj?

Da ga ne gledaš izdaleka i kriviš za sve što ne ostvaruješ i ne stižeš učiniti.

Možda bismo za početak zaista trebali shvatiti da je taj isti život naš, da nama ne upravljaju drugi, a ako i upravljaju da smo im u nekom trenutku našeg života mi to dozvolili. Nebitno iz kojeg je to bilo razloga:

Jer nismo imali izbora.

Jer smo mislili da je to ispravno.

Jer to svi rade.

Jer nismo znali drugačije.

Bitno je shvatiti da jesmo, a još bitnije je da u toj činjenici nema baš ničega za osudu. To je jedna od glavnih zamki života u koju upadaju generacije koje žive danas, koje su živjele jučer, a živjet će i sutra. Ono pozitivno što iz nje možemo izvući jest da tim priznanjem možemo pokušati vratiti sebi glavnu ulogu u životu za kojeg nam se sve više čini da je glavni krivac za sve.

Okej je biti čudan drugima, nije okej biti čudan samome sebi.

Za početak, poželjno bi bilo prestati gurati se u redove ozbiljnih, odraslih i nezadovoljnih ljudi. Vjerujte, vaša okolina ih je prepuna. Kao i svačija. Uvijek se spotaknemo na isti kamen misleći da je takva okolina normalna i baš takva kakva bi trebala biti, iz samo jednog razloga – jer je u većini. Manjinci poput osoba koje nisu u tim redovima ionako će uvijek biti manjinci koji će prosvjedovati za svoja prava, a ujedno nikome neće biti previše bitni. Na svu sreću, u ovom slučaju jedini koji vam mogu dati prava (ali i obveze) ste vi sami, pa vam podrška većine u ovom slučaju neće biti potrebna.

Okej je ne osjećati pripadnost takvim ljudima.

Okej je smatrati da takav život nije okej.

Bez osvještavanja funkcioniranja okoline i zauzimanja kritičkog stava prema njoj, promjene u vlastitom funkcioniranju uglavnom izostaju. Potiskivanje osjećaja nepripadnosti i beskrajno prilagodavanje polako, ali sigurno vode gubitku osobnosti i prilike da odškrinemo vrata promjenama.

Na svu sreću, život nudi puno više od onoga što smo mi sposobni i što bismo vidjeti. Na nesreću, rijetko to uočavamo. Vidimo samo ono što smo već iskustveno doživjeli, pa to isto opet i očekujemo. Ne vidimo tisuću drugih mogućnosti iz kojih bi se mogla izroditi neka nova iskustva. Ne istražujemo, ne bismo. Prečesto smo samo pasivni sudionici života koji uvjeravaju sami sebe da je drugačije (za nas) nemoguće.

Na sreću, nitko nam ne zabranjuje da pokušamo nešto drugačije i da promijenimo perspektive. Na nesreću, ograničavamo sami sebe da to zaista i napravimo.

Ipak, izbor postoji u svakom trenutku. Možemo izabrati kako ćemo provesti subotnje jutro. Neće nam se srušiti kuća na glavu ako ga ne provedemo kao sva subotnja jutra do sada. Neće nam se ništa srušiti na glavu ako izaberemo bolje za sebe. U svakom trenutku u našem danu. Jer, tek kada odlučimo uvidjet ćemo da je život prepun onog vremena za kojeg se konstantno žalimo da ga nemamo. Kada iz dana isključimo sve ono što nismo sami odabrali u tom trenutku, već popustili pod težinom starih iskustava i navika, stvorit će se prilika i vrijeme da radimo ono što želimo. To je isključivo stvar izbora i to je najbolja vijest u svemu ovome!

A što je s onim - tako mi je suđeno?

Vjerujete li zaista da vam je suđeno da zauvijek radite posao koji ne volite? Birate li da sami sebe proglasite pehistom jer uporno doživljavate iste neuspjehe? Vjerujete li zaista da smo na ovaj svijet došli kako bismo otklizali dionicu koju nam je netko zacrtao? Je li moguće da nemamo utjecaja na ništa više od onoga hoćemo li za doručak pojesti jaja, ili zobenu kašu? Vaš odgovor na ovo pitanje reći će vam puno toga. On se zove uvjerenje. Kakvo je vaše? Ako ste u nešto uvjereni, preispitajte svoja

uvjerenja koja vas možda vode u krive izbore, a zbog kojih se ponavljaju loša iskustva u vašem životu. Ako to zovemo sudbinom, onda zaista postoji, ali nije zastrašujuća ni upola koliko smo to mislili.

A što je s onim - izgleda neostvarivo!

Nismo ni svjesni koliko ponavljanja je bilo potrebno da bismo živjeli život kakav živimo danas. Koliko puta smo morali od nečega odustati da bismo sami sebe uvjerali da je neostvarivo, koliko puta nam se dogodilo upravo ono što smo očekivali, jer nismo vjerovali u suprotno, koliko smo puta i koliko stvari radili nevoljko i bez zadovoljstva, pa nam sada izgleda da sadržaj našeg života i čine uglavnom baš te iste stvari.

Uh, u sve to uložena je gomila truda i još veća količina vremena.

Koliko vremena i truda ulažemo u ono što želimo? Pokušamo jednom, dva puta, a ako ne uspije – odustajemo. Da smo barem tako lako odustajali od onoga što ne želimo!

*Ako smo se prema neželjenom odnosili s dužnošću, možemo li se
prema voljenom odnositi sa strpljenjem?*

I na kraju, vratiti život tamo gdje mu je mjesto, odlučiti sa strpljenjem krenuti na svoje putovanje, odlučiti saznati tko smo, što želimo i kamo želimo stići stvar je naše osobne odluke.

Naša je dužnost donijeti je.

Nemaš energije? Potraži je na mjestu prema kojem šalješ svoje svjetlo

Često se uhvatim da i kad obavim sve što sam imala za obaviti tog dana ne prestajem o tome pričati, a što je najgore – ne prestajem o tome misliti. Iako sam s nekom obavezom završila i prije tri sata, ona je još uvijek u mojoj glavi, trabunja jedno te isto, a ja joj s dozom prijezira svako malo kroz zube procijedim da ponovno zbog nje nisam stigla ovo, ili ono.

Jednog jutra mi je sinulo da sam u cijeloj toj priči jedini krivac – ja. Trčim poput ljutog psa za onime što je već prošlo, režim i prijetim i u to ulažem golemu energiju.

Npr, ako me netko tog dana naljutio, ili iznervirao što se fizički više udaljim od te situacije, intenzivnije o njoj razmišljam. Što sam trebala napraviti, što sam zapravo trebala reći, zašto se nisam sjetila ovoga ili onoga...A jedina istina je da je dotična situacija ili dotična osoba ostala u trenutku koji je prošao, ali ga ja svojom pažnjom i energijom uporno i dalje držim na aparatima za oživljavanje, pumpam mu po prsnom košu kao luda i aktivnim razmišljanjem o njemu dajem sve veću moć nad svojim vremenom, koje sada već dvostruko gubim.

Zbog situacije koja je prošla sada gubim i vrijeme u kojem sam slobodna raditi što želim, ali sam dozvolila da me svakodnevne tričarije toliko opterete da mi je najlakše reći da sam umorna, nemam energije i odgoditi to za neki drugi dan koji će biti malo manje intenzivan i naporan.

Na taj način pronalazim slabašno opravdanje za vlastitu neaktivnost pitajući se zašto koristim taj jeftini trik i ne mogu se pokrenuti.

I tada mi padne napamet da možda tako bježim od straha da su moje želje teško ostvarive i odgađam rad na njima za neko vrijeme kad više neću tako misliti. Da ću se jednog dana probuditi slobodna od straha da ih nikada neću ostvariti bez da sam išta i pokušala. Vrijeme za koje duboko u sebi znam da neće nikada doći. Neće doći

dok ja svoje želje ne odlučim spustiti s oblaka, postaviti ih u ravnopravnu visinu sa sobom, zasukati rukave i uključiti ih u svoju svakodnevicu.

Često o stvarima koje želimo razmišljamo s određene distance. To su one neke stvari od kojih se udaljujemo kao da ćemo ih na taj način zaštititi od ratoborne svakodnevnice i života koji melje sve pred sobom, a kamoli ne tamo neku krhku želju.

Pitanje je: zašto su nam bliže one stvari koje ne želimo, od onih koje su zapravo predmet naše želje?

Nekako izgleda da su nam problemi uvijek na raspolaganju. Želje promatramo iz velike daljine i ne možemo se s njima povezati. Što god učinili strah nas je da ćemo ih nekako oštetiti. Radije ostajemo u lošem društvu problema i svega onoga iz čega bismo silno željeli naći izlaz, ali to loše društvo kao da je baš stvoreno za nas. Istovremeno visoko na rukama držimo naše želje strahujući da ne dotaknu hladno tlo života.

Možda je vrijeme da se upitamo kako raspoređujemo svoje gorivo u životu?

Za što palimo motore?

Gdje odlazi naša energija?

Koliko smo spremni gorjeti za ono što moramo, a koliko za ono što želimo?

Nije neobično da nemamo energije, ni vremena. I gubitak onog preostalog koje imamo nakon što obavimo svakodnevna potraživanja života opravdat ćemo umorom i iscrpljenošću.

Pitanje je samo prema čemu ćemo usmjeriti svoju svjetlost. To je ono što možemo birati. Vidimo li da oko našeg svjetla neprestano leti muha koja nas izluđuje, naprosto ćemo ga morati ugasiti.

Neku večer sam se baš prije spavanja susrela s muhom koja me izludila. Nisam je mogla istjerati iz sobe sve dok u jednom trenutku nisam ugasila svjetlo. Ona je tada takoreći doslovno nestala. Pomislila sam: *ah, kada bi sve u životu bilo tako jednostavno. Da sve ono što ne želim nestane samo zato jer sam ugasila svjetlo.*

A onda sam shvatila da to zapravo i jest tako. Naravno da mnoge negativne stvari u našem životu neće nestati, ali može nestati naš angažman oko njih. Možemo ih ostaviti u potpunom mraku. Muha će otići prema novom svjetlu, tako je jednostavno. Kao i one stvari u životu koje nas živciraju, mi smo ti koji ih neprestano osvjetljavamo dajući im moć. O nama ovisi koliko energije ćemo u nešto uložiti, koliko prostora i svjetla dati da bi one živjele.

S druge strane potpuno je ludo što sam iduće jutro vidjela valjda najljepši oblak do sada. Izgledao je poput ogromne ružičaste ptice sa bezbroj plavih pruga. Što sam duže gledala u oblak shvatila sam da se taj oblak nikad ne bi pretvorio u ovu veličanstvenu pticu da ga u tim trenucima sunce nije počastilo svojim zrakama i poklonilo mu svu pažnju. I ta ružičasta ptica bila bi najobičniji oblak koji bi poput sjene otišao svojim putem.

Svojim svjetlom možemo izmijeniti svoj cijeli život. Stvar je naše odluke i odgovornosti. Budemo li se neprestano borili s muhom koja leti oko naše lampe, naša borba će biti uzaludna dok god ne ugasimo svjetlo. Tako je i u životu.

Mislite li da previše energije i vremena trošite na stvari koje ne želite i da zbog toga pati vrijeme u kojem želite raditi ono što volite – ugasite svjetlo. Okrenite mu smjer. I tada ga ponovno upalite i stvarajte veličanstvene ptice. Preuzmite odgovornost i dokažite sami sebi da ih je moguće stvoriti.

Upalite svjetlo u onom dijelu sebe u kojem ćete stvarati život kakav volite i raditi stvari u kojima uživajte. Ove druge će ionako uvijek biti tu i neće odustati od pokušaja da vam kradu pažnju. Dajte im tek toliko svjetla kako biste ih mogli vidjeti i držati pod kontrolom.

Velike stvari - iza scene

I za onu ružičastu pticu na nebu koju sam vidjela toga jutra mislila bih da je apsolutno nemoguća – da je nisam vidjela vlastitim očima i da joj sunce u tim trenucima nije podarilo svu svoju svjetlost.

To nisam ja, to je moja navika!

Danas sam pročitala sjajne vijesti! Ispada da je većina našega života habitualne prirode, ukratko, veliki paket navika koje prakticiramo iz dana u dan. To su zaista odlične vijesti, a bile bi još i bolje da sam to danas pročitala prvi put u životu i do sada još nijednom pokušala taj paket malo protresti i one loše navike zamijeniti nekim super dobrima. Pročitala sam i da je za usvajanje nove navike potreban 21 dan. Dakle, ako se baš zainatimo, u 21 dan uspjeh ćemo zamijeniti cijeli paket loših navika onim dobrima. Baš kao da na automobilu ljetne gume mijenjamo zimskim. Sve do jedna sjajna vijest, mislim si!

Čekaj, pa to u teoriji znači da u jednom životu možemo (ako to baš želimo) periodično mijenjati karakter (koji je i sam po definiciji skup navika) i isprobati i iskušati život s različitim perspektiva. Dok ne pronađemo onaj koji je za nas optimalan, onaj u kojem ćemo se osjećati najbolje.

E, šipak. Sranje. Možeš mislit'.

Hajde, koliko je vas koji ste to uspjeli? Ok, niste morali mijenjati karakter (ako ima takvih supermoćnih, nadobudnih odlikaša neka se jave), javite se vi koji ste uspješno mijenjali neke svoje navike. Ja ću biti vaša marljiva učenica. Jer, znam da je moguće. Svi pišu da je moguće, ali nitko ne piše zašto je toliko teško? Osim što usputno spomenu da je za promjenu navike potrebna dobra motivacija. Opaaaa, zaista?!

Ja bih onda naručila *XXL* veličinu, molim.

Razmišljajući o svojim navikama, shvatila sam da to zapravo nisu moje navike. Shvatila sam da sam to ja.

Vi si uzmete konstataciju iz naslova, ako je primjerenija za vas. Za mene nije.

Zašto?

Zato jer sam, pretresajući po ne znam koji put svoje navike suočivši se s neopisivom težinom njihove zamjene za neke druge počela pitati što one znače (u) mom životu. I shvatila sam da sve do jedne imaju malo dublje značenje od onoga da sam ih jednog dana počela raditi nesvjesno, pa to još nesvjesnije produžila do 21. dana kada je, gle čuda, moja navika dobila državljanstvo u mojoj osobnosti.

Sve te navike ja sam u jednom trenutku iz nekog razloga počela prakticirati. Vjerojatno zato jer su bile bliže mom biću od nekih drugih. Dakle, nikad nisam, tek onako nesvjesno, usvojila naviku da ujutro čim se probudim napravim 150 trbušnjaka. Usvojila sam neke druge jer su one bile malo više ja od onih drugih. I što sada? Naprasno ih želim promijeniti. Na kraju svojih neuspješnih pokušaja, zahvaljujući usput i mojoj dragoj prijateljici koja me je upitala zašto sam toliko agresivna prema samoj sebi, zašto mislim da su te moje navike nužno loše i zašto ih sada pošto poto moram mijenjati, u konačnici sam upitala samu sebe:

Zašto moram početi raditi nešto drugo od čega mi srce ne poskoči, zašto moram prisiliti sebe da odrađujem svoje dane aktivnostima koje zapravo ne volim, jer su one dobre za mene?

Što je zapravo dobro za mene?

I pitanje koje logično iza toga slijedi – je li za mene dobro nešto na što se moram prisiljavati?

Slažem se da za određene stvari u životu moramo biti ustrajni i odlučni. Iako, impuls za te iste stvari bi trebao imati itekako dobru jezgru. Jezgru koja je istinski dio našega bića i u to nismo posumnjali ni sekunde. Ako sami sebi namećemo ustrajnost i odlučnost za izvršavanje stvari s kojima se ne možemo istinski povezati mišljenja sam da nikad nećemo moći dati, ili izdržati dovoljno dugo da ih i usvojimo.

Sasvim logično nametnulo mi se i pitanje prihvaćam li se ja onda zaista ovakvu kakva jesam? Ili žudim da bih postala bolja? Kao automobil sa svojim performansama. I

tako sam se vratila na sam početak onoga što sam shvatila u vrijeme kada sam tek počela razmišljati o sebi i životu oko sebe.

Svaka promjena započela je prihvaćanjem stvari onakvima kakve jesu.

Svako opiranje, borba, negiranje i pokušaj odstranjivanja uglavnom ne bi funkcioniralo na duže staze. Bilo bi pokrenuto početnim zanosom kojega je stvorio inat i ona *nisam toliko slab/a, mogu ja to!* rečenica. U jednom trenutku strast i želja za promjenom bi splasnula jer je motivacija krenula iz krivog dijela vrta i neplodne zemlje.

Nećemo uspjeti mijenjati ništa ukoliko naša motivacija ne bude imala uporište pozitivnog predznaka.

Makar to zvučalo ovako: imam grozne navike, ali sve od reda, ja ih volim i sve od reda one su dio mene! U nekom sam ih trenutku počela raditi i sa mnom su do dan danas.

Krenemo li odstranjivati stvari iz svoga života zaraženi negativizmom, vrlo je vjerojatno da nećemo uspjeti odstraniti ništa, jer to u prijevodu znači da smo negativno usmjereni sami prema sebi. Svaka navika koju krenemo mijenjati iz te pozicije rezultirat će time da će nam ostati navika još dugo, dugo vremena.

Jer, nitko se ne želi hvatai u koštac s negativizmom, već se od njega što prije udaljiti, zar ne? Tako je i mijenjanjem navika. Ustrajanje u promjeni trajat će do onog trenutka dok nas ne iscrpi negativnost, a to će biti već na samom početku. Nema šanse da se na taj način dovučemo do tog famoznog 21. dana.

Ipak, krenemo li drugačije, možda ćemo biti uspješniji.

Zašto ne bismo sami sebi rekli da smo jednostavno super ovakvi kakvi jesmo?

Možda počnemo uživati u svom društvu. A gle čuda, možda nam, sasvim iznenada, padne napamet način kako bismo postali još bolji. Bez presinga, bez ugnjetavanja samog sebe. Iz čiste pozitive. Bez stresa. I onda to jednostavno učinimo, bez brojanja dana, zbrajanja neuspjeha i novih pokušaja. Možda tek tada, negdje putem shvatimo da smo prestali raditi nešto što nije bilo baš najbolje za nas, a započeli nešto drugo, puno bolje.

Prihvatanje je znanje koje nismo imali prilike od nikoga naučiti i zbog toga nam je toliko strano. Puno nam je bliža samokritika i samooptuživanje. Možda jer se dugo smatralo da je prihvatanje ravno odustajanju i održavanju „statusa quo“ koji za mnoge nije dobar, a nebrojeno se puta u životima sviju nas pokazalo da smo taj slavni status održavali upravo neprihvatanjem sebe i prebrzim odustajanjem od svake promjene.

Isto je i s morem, ne mislite li? Puno dalje vidimo gledajući mirnu pučinu, nego naginjući se i pokušavajući vidjeti što je iza nemirnog vala. Jedino što ćemo vidjeti još je jedan val koji nam skriva pogled. Na koncu ćemo odustati izmoreni od pokušaja, a trebalo je samo pričekati da se ne vrijeme smiri.

Trebalo je samo prihvatiti da bismo krenuli dalje noseći sa sobom sve, pa i one najlošije navike. Dok se budemo borili sami sa sobom nikad nećemo imati prilike ni vremena shvatiti da nam mnoge od njih uopće ni ne trebaju.

U potrazi za sadašnjim trenutkom, ili zašto je ponekad potrebno otići daleko da bismo ga pronašli?

Ne mogu vam opisati obim svoje osobne knjižnice pomoću koje tražim svoj sadašnji trenutak. Tisuće i tisuće stranica na kojima su razni autori pokušavali otkriti kako do njega doći dokazuje da se i ne radi o tako bezazlenom i jednostavnom pothvatu – što god oni rekli i pisali o tome.

Pitanje svih pitanja je: znamo li mi uopće kako izgleda sadašnji trenutak?

Znamo li ga prepoznati kada se u njemu zateknemo? Što je u njemu uopće tako posebno? Zašto bismo ga trebali tako bjesomučno tražiti? Zašto potraga za njim izgleda kao potraga za tartufima? Trebamo li u potragu uključiti pse, ili svinje?

I ono najvažnije: kako se osjećaš dok živiš u sadašnjem trenutku?

Moram priznati, u mom slučaju sadašnji trenutak rijedak je kao najrjeđi tartuf. Onaj bijeli.

Isto tako, ono što moram priznati (uz odavanje priznanja onim super uspješnim tragačima) da je većini ljudi sadašnji trenutak najteže pronaći u svakodnevici! Kakva ironija!

Zbog čega je tome tako?

Svakodnevica je, budimo realni, strašno predvidljiva.

Izgleda otprilike ovako:

Ujutro se dižeš iz istog kreveta kao svakog jutra, ulaziš u istu kupaonicu, u kadi uzimaš gel za tuširanje koji koristiš već pet godina, jer je taj najbolji (vrlo je izgledno

da nije), odijevaš se, po navici iz frižidera uzimaš doručak isti koji si uzeo i jučer i prekjučer... (nastavi niz), izlaziš iz kuće, trčiš istim putem na tramvaj ili autobus na koji ponovno kasniš isti broj minuta kao i svakoga dana.

Ne primjećuješ drveća, zgrade, ljude, zalutale mačke na cesti, pticu koja stoji na grani, malu livadu maslačaka usred sivog asfalta. Ne primjećuješ ništa jer to vidiš svakog dana (a, zapravo ne vidiš). Dolaziš na posao. Red čitanja mailova, trač partije kod kolegice u uredu, ostatak dana isti kao jučer, prekjučer... (nastavi niz).

Ukratko, ne primjećuješ život oko sebe, pa ni onaj u tebi nije puno bolji.

Dolaziš kući s posla. Mrtav umoran (možda i nisi, ali bio si jučer i prekjučer, pa si valjda i danas). Ostatak dana ni ne znaš gdje si potrošio, vrlo vjerojatno na razdaljini između frižidera i kauča.

Ukratko – svakodnevnica ti je otupjela osjetila – ali sva. I ne trebaš zbog toga osjećati grižnju savjesti. Ta, samo si čovjek.

Čovjek koji živi u proživljenim iskustvima strabujući od budućnosti.

I još pored svega toga bi se trebao osjećati neuspješnim jer ne možeš pronaći ni sadašnji trenutak, a kamoli nešto drugo ili veće.

Neki dan sam se zapitala znam li ja kako izgleda sadašnji trenutak? Pamtim li kada sam u njemu ikada bila? Kada je to bilo? I gdje?

Tada su mi napamet pala moja putovanja. Sasvim iznenada.

Jednom u Španjolskoj kada sam kroz prozor autobusa zadivljeno gledala u vrhove Pirineja dok su svi ostali u autobusu spavali, a ja sam ih silno željela probuditi da osjete ono što sam u tom trenutku osjetila ja.

Onaj put u Rimu kada sam ušla u baziliku Sv. Petra i neočekivano osjetila takav nadzemaljski mir koji mi je sjeo na prsni koš sa svom svojom nepoznatom težinom.

Onog jutra u Firenci kada sam samo se zbog jedne obične šalice kave i mjesta na terasi usudila pomisliti da je cijeli svijet moj. Naravno da nije bio, ali u tom trenu ja sam osjećala da ga držim u šaci.

Onog popodneva u Parizu kada smo Miro i ja nakon cijelog dana putovanja sjeli u pivnicu na pariškom Gare du Nordu i usred prijestolnice vina besramno uživali u pivu, dok je sunce bacalo odsjaj crvenog zlata na neočekivanu monumentalnost željezničkog kolodvora, a naše otkrivanje grada bilo je na samom početku.

One prekasne večeri kada smo se zbog nevremena u Europi u avionu iznad New Yorka našli 8 sati kasnije od predviđenog, a avion je iznad Manhattana napravio takav krug da sam pomislila da svih onih milijun svjetala stane na moj dlan.

Svaki put iznova na terasi kafića u Trstu kada stigne prvi *Spritz Aperol*, male *bruschete* i ogromne zelene masline a oko nas zvoni žamor veselih Talijana.

Da, svaki puta kada sam putovala, živjela sam u sadašnjem trenutku i besramno u njemu uživala.

Trenutak kada osjetiš da u tebi živi svijet. Da ti nisi dio njega, već on dio tebe. Prsa ti se nadimaju od tog svijeta koji je odjednom ušao u tebe. I ne rasteže te više ni onaj jučer, ni onaj sutra. U tebi u tom trenutku ima mjesta za sve, osim za njih. Um utihne, a prevlada radost. Ti postaješ radost.

Budimo realni. Umorni smo. Prepuni obaveza. Kada si želimo nešto priuštiti uvijek nam je preskupo. Uvijek nam treba za nešto drugo, pokvario se bojler, pokvarila perilica, a i dnevni boravak bi trebalo malo osvježiti novom bojom. Sve je to na listi u našem sadašnjem trenutku.

A što je s nama? Ne treba li i nama osvježanje? Ne treba li i nama promijeniti filter jer je zaštopan od kamenca svakodnevnice? Ne treba li i nama malo tog sadašnjeg trenutka? Ne treba li i nama novi

zrak, nepoznati ljudi i nepoznati grad? Ne treba li i nama oštrilo za osjetila?

Ne bismo li prvo trebali shvatiti što je to sadašnji trenutak da bismo uopće znali kako ga tražiti, a još najvažnije – kako ga prepoznati kad dođe?

U svakodnevnoj borbi dok kombiniramo kako pronaći sadašnji trenutak i u kojem trenutku nazvati vodoinstalatera da popravi perilicu rublja, u životu u kojem ujutro ne stignemo ni na onaj autobus, a kamoli izdvojiti minute za duboke udahe i izdahe u kojem se navodno taj trenutak nalazi, možda je potrebno otisnuti se malo dalje. Dalje od svoje pokvarene perilice, autobusne stanice i obustaviti potragu. Zakoračiti na tuđe tlo da bismo ponovno pronašli onaj dio sebe koji je sposoban živjeti sada i ovdje.

Jer, nema ljepšeg osjećaja od onoga u kojem ponovno pronađeš svoje sada. Kao ja proteklih dana u Irskoj, ali o tome u nekom drugom tekstu. Najljepše u svemu tome jest što taj dio poneseš sa sobom, taj mali izgubljeni dio koji je ponovno sposoban disati bez obzira na sve.

Anatomija jedne želje i ponešto o hrabrosti i strahu

Ispred vratiju ostvarivanja želja stoje naši najveći strahovi. Otvorite vrata, pružite svom strahu ruku i uđite. Jer što je strah, nego mi sami? Ispratit ćemo ga jedino budemo li prema njemu blagi. Jer to znači da smo blagi prema samima sebi. Mudrost prepoznavanja trenutka utihnuit će sve strahove u nama. Budite strpljivi. Neuspjeh nije kraj puta, on je najčešće posljednja stanica prije uspjeha.

Nedavno sam se susrela s osjećajem neodobravanja sebe i nekih svojih odluka. S osjećajem teškog prihvaćanja odluke koju sam sama donijela, i usprkos tome što mi je u većini vremena djelovala kukavičkom – ja je nisam promijenila. Imala sam osjećaj kao da me netko vratio barem dvije godine unatrag i odjednom porušio sve ono na čemu sam radila od tada – na zagovaranju iskoraka u svijet koji te čini sretnijim, poticanju na hrabrost, različitost, *svojost*, korak naprijed, nikad nazad. Prije par dana učinilo mi se kao da sam sve napravila naopako. Da sam napravila korak natrag umjesto naprijed, da sam zažmirila pred hrabrošću, odustala od nečega što me raduje, preplavljena strahom i odustala. Nakon dugo vremena vidjela sam sebe starim očima koje su ovoga puta s većom dozom podozrenja gledale na moje postupke. Na neki način osjetila sam se ponovno na početku.

Ipak, od odluke nisam odustala iako je na prvu mirisala na neuspjeh.

Vjerujem da se ponekad mnogi tako osjećaju. Kao razočaranje sami sebi. Ponekad jednostavno napravite nešto što izgleda kao odustajanje. Lako što ste odustali od tog nečega, najviše vas boli što ste time odustali od sebe jer vam je to nešto baš jako puno značilo. A vi ste to pustili kao da je preko vas prešla neka nevidljiva sila i odluku donijela umjesto vas. Kao da gledate same sebe po strani i nemoćni ste napraviti bilo

što. Žalite za svojom hrabrošću koja je nenajavljeno otišla i ostavila vas potpuno nemoćne. Svatko od nas ponekad se osjeća kao kukavica i razočaranje samom sebi, prepun pitanja:

Pa zar nisam mogao/la drugačije?

Zašto nisam to prihvatio/la?

Toliko sam to želio/la i sad kad sam nadomak tome tako lako puštam!

Zašto jednostavno nisam skočio/la?

Zašto? Zašto? Zašto?

S ovakvim pitanjima i mislima susretali smo se svi. Iako to nećemo priznati, uvijek krivnju potajno svaljujemo na sebe. Za manjak hrabrosti, avanturizma, rizika, spontanosti i svih inih vrlina. Sjednete popiti kavu, a iz svakog časopisa koji ste uzeli za prelistati tek iz relaksacije, neprestano iskače:

Učini to! Hajde! Odvaži se! Skoči! Ti to možeš! Radije učini nego žaliti kasnije!

Svugdje nas bodre na tu neku ludu hrabrost koja tako dobro zvuči. Isto kao i ona pozitivna koja je svuda oko nas, a zapravo je tražiš mikroskopom – prvo kod sebe, a onda i kod ostalih.

Život bez rizika nije život. Život bez bacanja u bezdan s neprovjerenim padobranom nije ni nalik životu! Iz suočavanja sa strahom izlaziš pročišćen, očišćen i preporođen!

No, je li borba sa strahom uistinu pravi put?

Izbombardirani smo pozitivnim odnosom prema preuzimanju rizika do te mjere da, ako ga ne preuzmemo odmah smo okarakterizirani kao gubitnici. Teško prepoznamo pravu prirodu svoga straha i manjka hrabrosti. Strah je uvijek predstavljen kao jedan od najvećih protivnika, dok je on zapravo samo jedna od

emocija u nizu koja je sastavni dio našega života. Emocija koja mora dobiti ravnomjerno mjesto među svim ostalima i koju, baš poput svih ostalih jednostavno treba prihvatiti. Emocija koja nas, nerijetko upozorava i preusmjerava.

Umjesto što krivite sebe jer ste posustali, utrošite to vrijeme kako biste shvatili i promislili o tome što se dogodilo. Ako tako postupite, ovo što smatrate svojim neuspjehom pretvorit će se u vrlo važnu lekciju za vaš daljni razvoj. Ako strahu još nadodate i krivnju i pokušate taj natempirani paket što brže i dublje zakopati u sebe, sljedeća situacija i poziv na vaše sudjelovanje u njoj neće biti puno drugačija od ove koja je završila neuspjehom. Ponovno ćete se povući. Sa još većim paketom straha i krivnje u sebi.

U takvim trenucima strah postaje naš neprijatelj. Uskratili smo sebi mogućnost suočavanja sa situacijom, njenog shvaćanja i na kraju prihvaćanja. A to je ono što čini naš razvoj. Bez tih koraka nažalost teško da možemo ići dalje. Tako je to sa strahom i odustajanjem, a usudila bih se reći i sa mnogim drugim stvarima u životu.

*Budemo li kroz život neprestano preskakali stepenice, kad tad ćemo
za jednu zapeti, pasti i vratiti se par koraka unatrag.*

Ponekad se dogodi da nešto silno želimo, a to se jednostavno ne dogodi. U trenutku kada se ne dogodi, mi ponovno glavnu riječ dajemo sudbini, koja to za nas jednostavno nije predvidjela. Spuštamo pogled i nastavljamo dalje. Ili ipak ne? Možemo li ipak ponuditi alternativni odgovor i izazvati sudbinu postavivši pitanja kao:

*Jesmo li uistinu, ali baš uistinu to željeli? Ili smo samo mislili da
želimo?*

*Je li možda ovo što se nije ostvarilo samo jedna od stepenica na koju
smo morali zakoračiti da bismo došli do nečega još boljeg?*

Je li ovo bio pravi trenutak?

Mogu li, i što iz ovoga naučiti?

Mislim da su ovo pitanja na koja treba tražiti odgovor. Jer, iako se gospođa sudbina vjerojatno s ovim ne bi složila, duboko vjerujem da u životu postoji savršeni trenutak za sve. To što se nije dogodilo ne znači da nam nije suđeno. Daleko od toga. Ako uistinu želimo, pronaći će put do nas. Možda u nekom drugom trenutku, u nekom drugačijem obliku. Na nama je da aktivno sudjelujemo u tom procesu. U procesu u kojem ćemo se oči u oči morati susresti sa svojim strahovima i cijelom paletom emocija jer je to jedini put da izrastemo i zakoračimo na sljedeću stepenicu.

Na ovom dijelu većina ljudi nažalost odustaje. I više ne vidi. Opire se toliko snažno da je jedini krajnji rezultat onaj natempirani paket unutar njih koji sije krivo sjeme u njihovom umu. Sudbina je rekla svoje.

Na koncu ostaje spoznaja da najvažnije stvari u životu ipak moramo naučiti sami.

Kako biti blagi prema sebi?

Kako biti strpljivi?

Kako naučiti prihvaćati stvari oko sebe?

Kako osjetiti trenutak?

Sljedeći put kad vas tekst nekog portala ili časopisa bude ponovno bombardirao brojnim parolama da sreća prati hrabre (sa čime se potpuno slažem), razmislite nisu li gore postavljena pitanja dio te iste hrabrosti. Doduše, ne one koja se baca podobranom, već one koja jako dobro zna kada treba skočiti.

Draga Bridget, kako ti je to uspjelo?

Na televiziji je opet Bridget Jones. Naravno, zavalim se na kauč i počinjem gledati film. A, što drugo? Kao i uvijek, Bridget je na korak do toga da me uspije uvjeriti u svoju priču i da je poželim upitati: *Bridget, ženo, kako ti je to uspjelo?!* Ali, opet, odvрати me pomisao na sve one *Bridgetice* oko mene koje i dalje jedino što imaju zajedničko s Jones je pretjerivanje u alkoholu i čokoladi i skrivanje od života ispod plahte. Za sada. Moram priznati, mnoge od njih obećavale su puno više od Jones.

Ipak... ovo je priča o Bridget (kakvu ja znam).

Ponedjeljak je. Odlazi na posao. Teško sazidanim smiješkom pozdravlja kolegice. Usprkos usiljenom grču na licu ima neku neobjašnjivu potrebu postati dio klana uredskih supruga i mama. Iako nije ni jedno ni drugo. Ni supruga, ni mama.

Zanimljivo je što zapravo ne razumije tu svoju potrebu, jer se duboko u sebi sablažnjava od njihovih razgovora koji su osvajački i neopravdano preuzeli cijeli uredski prostor. Uzima kavu iz automata i pridružuje se ranom razgovoru nakon vikenda. Njezin smiješak koji izgleda kao iskrivljena pregrada od knaufa održava se teškom mukom dok sluša o obiteljskom ručku kolegice 45-godišnjakinje kojoj se u razgovor ubacuje ona od 32 godine koja se upravo vratila s porodiljnog dopusta i hvata konce novonastalog života. Života u kojem nije više ona koja ima 30, ali ni ona koja ima 45. Ali, ima snažnu tendenciju to postati. I pričati o istom tom obiteljskom ručku kad se riješi pelena, nespavanih noći, prvih zuba i neobjašnjivih temperatura od 40 stupnjeva. Ona koja nikad neće imati 35 i ne shvaćati ni ovu sa zubima, ni ovu sa rodbinom na ručku dok joj pomahnitali tinejdžer zaključan u sobi radi probleme.

Ona jednostavno ima 35 i ne živi taj život.

Iza nje je ponovno vikend u kojem se naizgled nije dogodilo ništa vrijedno prepričavanja. Većina njezinih frendica ponovno nije mogla odvojiti vrijeme ni za

kavu jer su im klinci pobrali virozu u vrtiću, a one preostale *singlice* su se pomalo uvukle u neki svoj svijet nakon zaključka da izlasci više nemaju smisla i umorile se od odlazaka kući u tri ujutro s okusom razočaranja i poneke vodke u ustima.

U plastičnoj šalici s automata ostalo je dovoljno kave da je isprati posljednjim, teško proguranim pristojnim smiješkom. U šalici je ostalo dovoljno kave da se još jednom i protiv svoje volje prekori što nije jedna od njih jer izgleda da u ovom okruženju i nema baš previše mjesta za one koje to nisu. Dok ga otpija istovremeno u sebi osjeća onaj svoj dobro poznati bunt koji viče: *Zašto bih to morala biti?* Puna dvojnosti u sebi započinje svoj tjedan, a još nije ni 8 sati.

Pritisnuta životima žena oko sebe po ne znam koji put preispituje svoj unutarnji svijet. Svijet u kojem se neprestano izmjenjuje glasno otkucavanje sata i tišina za koju se stalno nada da će joj nešto otkriti. Svijet u kojem osjeća bezbrižnu radost napuknutu pritiscima okoline.

U vremenu za koje joj se čini kao da stoji ona stalno broji i važe. Dane, mjesece, godine. Menstrualne cikluse. Mogućnosti. Te čudne kontradiktorne mogućnosti. O kojima čita, o kojima svi pišu, koje traži, ali ih ne pronalazi. Ponekad osjeća da ju definira jedino ona da ima 35 i da je sama.

Odgojena u čudnom kalupu tradicionalnog života koji kruto nameće granice, povremeno do često razbijanog utjecajima zapadne *single* civilizacije koja plasira likove poput poput Bridget Jones koja se u svojim tridesetima nalazi u potpunom privatnom kaosu i izgleda užasno, ali i to užasno iz nekog razloga izgleda čarobno. Kao da u toj njezinoj masnoj i raščupanoj kosi i kilogramima s kojima vodi bitku leži sva moć ovoga svijeta. Dovoljno je da odvrne muziku do maksimuma i krene skakati u piđami po omotima pojedene čokolade, jer je odlučila da od sutra kreće na dijetu, u teretanu, na tečaj joge i na povratku s posla do putničke agencije uplatiti neko ludo putovanje. Veselo maše svojom torbicom na putu do posla, njenu visoku vibraciju primjećuju gotovo svi i odjednom postaje privlačna do te mjere da je već na pauzi za

ručak uočava najbolji frajer u restoranu. Biti *single* postaje toliko jak afrodizijak da je taj status u tom trenutku čak i šteta mijenjati.

Ili pak Carrie Bradshaw. Carrie Bradshaw koja dane i dane provodi u garderobi koja izgleda kao da ju isporučuje sam Svemir i svako malo upoznaje neki novi dragulj od muškarca, zapravo cijelu paletu intelektualno potentnih likova koji su dostojni žene u tridesetim godinama. Život izgleda sjajno. Tridesete u toj svojoj nametnuto očajnoj potrazi za muškarcem izgledaju kao prava čarolija. Toliko čarobna da bi je zapravo svaka stabilna veza s muškarcem samo narušila.

Ili pak Liz Gilbert. Liz Gilbert i njeno epsko putovanje u Italiju, Indiju i na Bali. Ženu u tridesetima koja je sama sebi poklonila vrijeme u kojem želi spoznati samu sebe. Želi da joj se pokaže put kojim će nastaviti svoj život.

A onda se osvrne oko sebe. I nije baš tako. Kad pored pojedene vrećice čipsa rukom posegne za daljinskim upravljačem i ugasi televizor, ostane u neobičnoj tišini pitajući se zašto u njenom životu to nije tako?

Zapita se u čemu je problem? Na mjestu na kojem se svi glasno prijete svojim pravom na slobodu i izbor, ponekad agresivno do te granice da pomisli da im je to jedino obrana od trenutne neuspješne potrage za svojim kalupom. Dok gorljivo zagovaraju svoju neovisnost mnoge grčevito žude za sponama braka i majčinstva.

Ona pak osjeća kao da uzbuđenje cijelog života stane u uski prolaz njezinih tridestih godina. Kao da šeće Petom avenijom svog života.

S druge strane, onaj dio nje koji se udružio sa strahom ne priznaje ništa manje od optimalnih rješenja. Dio nje koji je neprestano ometa u toj šetnji. Onaj dio kojem se strah naslonio na leđa neprestano računa i procjenjuje mogućnosti. Ziheraš po prirodi, preglasno u svojoj tišini upozorava je da više nema previše vremena za pokušaje. Tako misli on, a ona mu prestrašeno vjeruje.

Ako pusti po strani živote prepune bajkovitih elemenata modernih zapadnih *single* junakinja, možda od njih ipak može *ubрати* nešto korisno.

Putovanje je ono koje je bitno. Što vrijedi i to gnijezdo i taj kalup na kraju priče (samo ako ga istinski želi) ako ga je tražila u mraku svoje slobode? Ako ga je tražila prekrivena slojem prašine slijepo prolazeći pored bogatih izloga na svome putu? Ako je svoju slobodu pretvorila u vlastito ropstvo i živjela u vlastitom kavezu otvorenih mogućnosti?

Svi smo mi vizualni kreatori života. Najčešće tuđih, rijetko vlastitih. Imamo neobjašnjivu sposobnost zapažati dobre strane tuđih života, a kad je riječ o našem, u središtu su one koje bismo poput loših dijelova htjeli mijenjati. Sve ono što je dobro u našem životu za nas ostaje u sjeni i u pogledu onih koji nas promatraju.

U svačijem životu postoje bolje i lošije strane. Bila *single*, mama ili karijeristica. Ili neka kombinacija ponuđenog. Stvar je isključivo u našoj odluci u što ćemo se zagledati. U ono što imamo, ili u ono što nam nedostaje?

Je li to što nam trenutno nedostaje baš uvijek toliko važnije od svega što imamo i što nam je na raspolaganju?

Nemali broj života prošao je upravo u tom procjepu, u kojem status koji stoji ispred našeg imena i toliko nas često nepravedno određuje – gubi na svakoj važnosti.

Uzmi što imaš i od toga napravi najbolje što možeš! I skači ponekad u pidami po onim omotima čokolade sa zamišljenim mikrofonom u ruci. Možda je Bridget u nekim stvarima i bila u pravu!

I ne, ovaj tekst nije meta za paljbu feminističkih pokreta, ovaj tekst je samo pogled u iskrena osjećanja onih koje stoje na sredini bojišta uspješno ostvarenih majki i supruga s jedne i uspješno ostvarenih slobodnih žena s druge strane.

Istina je, kao i uvijek, negdje u sredini.

U onom osjećaju unutra. U srcu.

J...te kol'ko nas ima, ili koliko se žena u nama bori?

Istina je da nikad ne znam u čijoj koži ću se ujutro probuditi, a u čijoj navečer zaspati. Naravno, bit će to moja koža, ovu za koju se sada mogu uštipnuti, ali tko će se kriti ispod nje – e to je već jako poznata nepoznanica.

Drage djevojke, žene... jeste li se ikada pitale koliko vas živi ispod kože? Vjerujem da se na dnevnoj bazi susrećete sa čitavom paletom žena koje žive u vama i čini se da se međusobno ne poznaju. Vi ste jedine koje ih sve vidite, a nekom čudnom magijom, u toj začaranoj šumi vas samih – one su si međusobno nevidljive.

Unutar nas odvijaju se prave igre prijestolja, a koliko kraljevstava se nalazi u svakoj od nas – to će ipak najbolje svaka za sebe znati. Je li moguće pomiriti vladavine potpuno različitih kraljica? Je li moguće da one na kraju, baš kao na završetku neke bajke sve žive složno i skladno, svaka u svom kraljevstvu, na svom tronu s krunom u nekoj svojoj boji? Ili im je cilj vječno ratovanje i borba za samo jedan tron – onaj najsjajniji, jedini?

Hoće li se sve te kraljice jednom prilikom sresti i porazgovarati? Nekako kao da prepuštaju staze jedna drugoj, ali nikada njima ne hodaju zajedno. Na istoj stazi čas vidite jednu, čas onu drugu dok je ona prethodna nestala bez ikakve najave, bez ikakvog pozdrava. Ustupila je mjesto ovoj drugoj potpuno nesvjesno, ni ne znajući da postoji. Išla je putem i kad je osjetila da više nema kamo jednostavno je iščeznula.

Tako je to s kraljevstvima u nama. Vjerujem da ste prepoznali barem neke kraljice koje vladaju u kraljevstvima unutar vas. S koliko ih se borite? Do kada? Možemo li ih natjerati da napokon vide i uvažavaju jedna drugu?

Kraljica majka

Kraljica majka je stup. Požrtvovna silueta koja leluja na vjetru tuđih potreba. Te potrebe teku niz njenu krv i tu istu krv će dati za njega, ili nju. Za svojeg dječaka, ili djevojčicu. Svakoga dana otkriva nove granice, ona je Kristofor Kolumbo u ženskom tijelu. Njen brod nemilice plovi kako sunčanom stranom, tako i valovima koji svoje oštrice uzdižu do krajnjih granica njenih mogućnosti. Ponekad se uhvati da bi dala sve da može dan prekinuti najoštrijim nožem jer je toliko umorna od sitnica koje čine njeno kraljevstvo – digni, spusti, izvadi, vrati, objašnjavaj, viči, grli, mazi, voli, odijevaj, razodijevaj, presvlači, kupaj, peri, hrani... dok u sljedećem trenutku u kojem je taj dan prekinut prirodnim ciklusom osjeća u očima nabijeni pritisak od straha da će se za koji dan okrenuti i neće više biti njenog dječaka, ili djevojčice. Mahat će im iz sa svoga dvora dok budu odlazili u sumrak napuštajući njeno kraljevstvo. U njoj raste strah od usamljenosti koju već sada osjeća na svojoj goljoj koži i potpuno iracionalno mu se prepušta imajući osjećaj da će se u jednom trenutku pretvoriti u praznu ljusku života koji je prošao mimo nje. A sada više nema ni njih... Smisao njenog života je ugasnuo.

Kraljica Ja odlučujem o svom životu!

Stazom sada hoda neka druga žena. Potpuno drugačija od Kraljice Majke. Kosa joj je razbarušena i nosi neku šarenu odjeću. Na svom putu stalno se nešto prijeti i neprestano nosi zrcalo u kojem si ponavlja da na svijetu nema važnije osobe od nje same. Svakoga dana iznova si obećaje da će učiniti sve kako bi ostvarila svoje snove i da joj nitko u tome neće stati na put. Vlastita sreća joj je prva na listi prioriteta i zaklinje se da će živjeti svoj život punim plućima, a ne poput onih koji ga prokockaju za druge i ostanu kao spaljene krpe s kojih je netko zaboravio dignuti peglu. Da, s tako velikim ožiljkom praznine. U nekim trenucima je čak spremna ostaviti sve i svih što ima i sa svojim poderanim koferom podići prašinu pri odlasku. Nerijetko je na rubu bijesa jer je ponovno dopustila drugima da je umore, da joj uzimaju njezino

vrijeme, da je skreću s njezinog puta. Ona odlučuje o svom životu! Odlučno vadi svoje kistove, violončelo, loptu, olovku, ili bio što od onoga što predstavlja njezinu strast i stavlja ih na najvidljivije mjesto svoje kraljevske sobe, jer ona odlučuje o svom životu i neće nikome dopustiti da je u tome spriječi!

Kraljica *Dobro mi je tu gdje jesam*

Ova kraljica često nastavlja stazom s koje iznenada, osjetivši neki nedefinirani strah iščezne *ona koja odlučuje o svom životu*. Nastavi njezinim putem mnogo mirnijim korakom. Ne bih rekla ni mirnijim, već nekako tromijim, korakom koji je težak. Hoda dijelom staze koji je dobro utaban njezinim koracima koji su ovuda gazili već stotinu puta. I osjeća se dobro na svojoj stazi na kojoj vidi otiske vlastitih stopala. Nikada ne prolazi mimo njih iako joj se ni tada ne bi dogodilo ništa loše. Ona voli svoju utabanu stazu i voli znati da joj se uvijek može vratiti. Na toj stazi je njezina obitelj, posao, prijatelji i svi oni dodaci životu koje imaju normalni ljudi. Oni stabilni. Koji znaju gdje će biti sljedećeg vikenda. Koji sve imaju isplanirano i čiji su dani stabilni i zaštićeni od nekih nenadnanih promjena. Ipak... na jednom dijelu puta uoči kako otisci njezinih stopala blijede, a time polako raste i njezina želja da zakorači izvan staze. Sve jače i jače. Štoviše, sve u njoj vrišti da se odvoji od svojih utabanih otisaka na putu. I nestaje. Ali, vratit će se. Zna to i sama, a do tada...

Kraljica *Živim kao da ne postoji sutra!*

Na odvojkju staze teško se odlučiti kojim putem nastaviti, ali ona zna. Njoj je cijeli svijet dom i ne postoji pogrešan pravac. Ona je slobodna od utabanih staza i tapšanja lažne sigurnosti po glavi. Prelazi prstom po karti i u mislima slijeće u zračne luke svih gradova tako blizu zbijenih na toj istoj karti da često pomisli da će u svaki od njih zaista i sletjeti. Njezin kofer stoji spreman na vratima, a u njezinom kraljevstvu vrata su uvijek otvorena. Nema bedema. Željno čeka sve promjene koje će kroz njih ući.

Ona uvijek ostaje zadnja na zabavi i uporno si ponavlja kako je shvatila bit svoga postojanja. Njeuina laka sreća poput leptira leti zrakom. Ona planira nove pustolovine i često misli kako njezin vrhunac još čeka tamo negdje. Uporno ga traži i sigurna je da će ga pronaći. Ona zatvara oči pred zemaljskim navikama ljudi, njihovim razgovorima, navikama, životima... ona zna da je rođena za život pun čarolije i iznenađenja. Ona sanja otvorenih očiju i stoji na uzvisini svoga dvora čekajući novosti nošene daljinom. Ipak, ponekad čeka predugo.... toliko dugo da slobodu njezinih misli nadglasaju glasovi njenih zemaljskih suputnika, kada tek nakratko postaje jedna od njih.

Kraljica Imam sve pod kontrolom

Ona koja je uredna. Kod koje je sve na svom mjestu. Koja uživa u predvidljivosti svojih dana u kojima pronalazi mir i stabilnost. S užitkom gleda kako se njena kuća blista nakon cijelog subotnjeg jutra provedenog s usisavačem i krpom u ruci. Uživa u isplaniranim tjednim aktivnostima i u poznatosti svoga života. Osjeća da je uspjela. Osjeća da na svojim leđima može nositi važne obveze dostojne jedne zrele i odrasle žene. Misli da je ostvarenje velikih snova rezervirano za velike ljude o kojima će rado pričati, ali sama će sebe iz dana u dan uvjeravati da to nije za nju. Ipak... teško u to vjeruje. Ponekad ne vjeruje uopće, a tada i ona napušta stazu.

Koliko smo se puta zapitale koja smo od svih njih – mi? Pokušavamo razriješiti tu veliku zagonetku, ali na stazi našeg života neumorno se pojavljuju sve one. I mnoge koje ćemo tek razotkriti. Ne priklanjamo se nijednoj, a pronalazimo se u svakoj. Je li moguće da smo istovremeno ona s krpom u ruci u subotnje jutro i ona druga koja strastveno svira violončelo? Je li moguće da su koraci svih tih žena zapravo naši?

*Možda se u tom pitanju krije naša najveća moć. Moć jedinstvenog
bića žene.*

Kad u tuđoj nevolji pronadeš utjehu, stani. I zapitaj se

Neki dan sam pala. Jednog od onih dana kada je kiša beskrajno padala. Poskliznula sam se u svojim vječnim *starkama*. Sada znam da ništa nije vječno, pa ni *starke*. Pala sam toliko jako da sam se i u onom trenutku šoka iskreno upitala hoću li se moći dignuti s poda. Nekako ipak jesam, doteturala sam do autobusne stanice i sjela da dođem k sebi. Tek nakon nekoliko minuta sam ponovno postala svjesna prometa na ulici i ljudi koji prolaze pored mene. Isto tako sam postala svjesna činjenice da nitko od njih nije zastao i upitao me jesam li dobro i treba li mi pomoć. Djelovali su mi poput onih sivih ljudi koje vidate u animiranim filmovima, i za koje niste ni svjesni da su sivi, dok se iznenada ne pojavi jedan u boji.

To mu je, izgleda, i jedina funkcija. Ne da privuče pažnju na vlastite boje, nego na tuđe sivilo.

Odlučila sam ustati i krenuti na posao ne mogavši a da se ne zapitam je li njihov izostanak reakcije bio iz razloga što se nisam skršila do kraja i od sivog jutra barem nakratko napravila senzaciju, ili ih je zaista vlastito sivilo toliko preuzelo da više ne reagiraju na ništa oko sebe.

Otvorilo je to ponovno onu kutiju u mojoj glavi u kojoj se roji pitanje koje mi često pada napamet.

Koliko okolina u kojoj živimo utječe na naše ponašanje, na našu aktivnost (ili pasivnost), na našu iskrenost, odvažnost, pa u konačnici i raspoloženje?

Ljetos dok sam nekoliko dana turistički boravila u Dublinu, napokon sam se srela sa svojom kolegicom blogericom Brankicom Stanić. Baš samo se lijepo napričale uz nekoliko *Guinnessa* i kad sam je naposljetku pitala za razliku između hrvatskog i irskog

mentaliteta, iskreno i bez zadržke je odgovorila – irska vedrina i pozitivna nasuprot hrvatskoj negativni i zajedljivosti. I sama sam u nekoliko dana u Dublinu osjetila vibraciju koja mi se svidjela, ali svjesna svoje očaranosti koja se u meni budi kada posjećujem razne destinacije, htjela sam ipak vidjeti kako to izgleda u očima nekoga tko tamo živi već nekoliko godina i u tom je vremenu uspio vidjeti i ono dobro i ono loše. Čak sam neki dan u jednom od njezinih tekstova naišla na *iritantnu pojavu Iraca koji se stalno cere i koja te ponekad, kada i nisi baš od volje, može baš dobro iznervirati.*

Nije mi bila namjera raditi usporedbe, ali one se ipak nekada i same nametnu.

Bili to Irci ili sasvim neki deseti ljudi. I te desete ljude uvijek uspoređuješ sa sobom, jer s kim bi ih drugim mogao uspoređivati?

S druge strane, što je s nama? U kakvoj okolini živimo? Kakvi su ljudi oko nas? I zašto su takvi? I ono najvažnije, kakvi smo mi sami?

Ono što ja osjećam na svim razinama je malodušnost i negativnost koja je već toliko uznapredovala pa joj se mogu pridružiti i neki sasvim novi pojmovi kako bi je bolje opisali. Nešto poput negativističkog snobizma, negativističke malodušnosti, negativističke pasivnosti i naposljetku negativističkog radovanja.

To je uistinu puno negativizama. Kao novi pravac u umjetnosti, novi *izam* našega doba. *Izam* koji ne samo da prevladava, nego nas je i preuzeo.

Pa, krenimo redom.

Negativistički snobizam

Svi smo se u neko doba u svom životu susreli s pokojim snobom. S pokojom nadmenom osobom koja je umislila da njezin društveni status, novac, porijeklo, ili bilo koja druga vanjska pojavnost usko korelira s vrijednošću nje kao osobe. Ovdje se pak radi o drugačijoj vrsti snobizma. Vrlo kompliciranom, mogla bih reći, ali zato

vrlo često. Presudan je osjećaj nadmenosti i vlastite važnosti, a samo sredstvo pomoću kojega se on postigne nekako pada u drugi plan. U ovom slučaju osjećaj nadmoći javlja se kao produkt unutarnje slabosti koju nagriza negativizam. Hajde, iskreno, koliko puta ste se susreli ili razgovarali s ljudima koji imaju kritiku na sve, kojima apsolutno ništa ne valja, koji svaku vašu ideju već u startu popljuju jer je, prema njihovom mišljenju neostvariva, koji svojom ironijom i sarkazmom negativnost pokušavaju pretvoriti u privlačnog mangupa, i koji su, naposljetku uvjereni da je njihova inteligencija daleko ispred svih onih koji naivno misle da oko njih nije sve tako crno i da su pozitivne stvari ono za što sam moraš raditi. Naša okolina prepuna je upravo takvih snobova. Pozitivci se smatraju naivnima i ponajprije socijalno neukima, dok negativci imaju utemeljene razloge da bi bili takvi – sve znaju, intelektom su nadomćni i upućeni u baš sve što se oko njih događa. Na koncu, na temelju nečega su i morali teška srca donijeti taj negativan sud o svemu što ih okružuje.

Negativistička malodušnost

Slušate li ponekad u prolazu što ljudi govore? Ne morate ni slušati, ali sigurno ih čujete. Na ulici, u autobusu, u tramvaju, u redu u ordinaciji, ili banci. Vjerujem da svi čujemo isto. A, inspirirani okolinom, nerijetko se i sami pridružimo tako karakterističnom njurganju. Rogoborenju ispod glasa koje ne možemo zaustaviti, a odnosi se na svu salvu kritika na stvari koje nas okružuju. Na liječnika koji se prošli put neodgovorno ponio, na djelatnicu banke koja je bila neuslužna, na nedostatak sustava, na loša rješenja svega sa čime se susrećemo. Nisam slučajno upotrijebila izraz rogooborenje, jer radimo upravo to. Izražavamo vlastito nezadovoljstvo u strahu od reakcije onoga kime smo nezadovoljni. Jer, što nam vrijedi posvađati se s liječnikom, što nam vrijedi djelatnici na šalteru reći da njezino ponašanje nije bilo primjereno, što nam vrijedi išta kad se ionako neće ništa promijeniti i još možemo izvući deblji kraj. A, ne. Ne isplati se. Nije teško za zaključiti da u tim situacijama (kojih je u našim

životima zaista puno), sigurno utočište pronalazimo u vlastitoj malodušnosti. Zadovoljavamo se sitnim pobjedama na koje nismo sami utjecali, ali eto, tog puta liječnik je bio dobre volje pa smo zadovoljni izašli iz ordinacije. Dobro je. Barem nakratko. Barem lažno.

Negativistička pasivnost

Znate onu *orange is the new black*. Znam da znate. E, pa negativistička pasivnost je nova zona komfora. Ne može jednostavnije. Ona sasvim logično proizlazi iz negativističke malodušnosti. Isto tako se kaže da jedna lasta ne čini proljeće, pa je analogno tome naša malodušnost trebala biti mnogostruko ponavljana da bi se pretvorila u pasivnost. U ono lebdenje životom bez kometara. Toliko smo puta propustili nešto komentirati i popraviti, da izgleda da je i taj instinkt u nama umro. Sposobni smo sjediti satima na sastanku koji zahtijeva sto komentara i reakcija, ali mi šutimo. Ali i ta šutnja više ne djeluje kao mukotrpan aktivnost, već neko prirodno stanje. Potrpit ćemo i proći će. Tek tu i tamo iz nas izleti neka *neprimjerena* reakcija na *neprimjerenom* mjestu u *neprimjereno* vrijeme, kao iznenađenje da u nama postoji otpor. Postoji želja za moderiranjem vlastite stvarnosti i života. Problem je najčešće što je i ta reakcija akumulirano nezadovoljstvo nečime na što nismo reagirali, a trebali smo, pa ona nije ništa doli metka u prazno.

Negativističko radovanje

Kao i ostalih pojavnosti i njega ima napretek. Dovoljno je pročitati jedan članak na jednom portalu. Sasvim dovoljno. Komentari vezani i uz najbezvezniji članak koji nema nikakve veze niti utjecaja na život vrljih komentatora, pružaju uvid u neku novu vrstu radovanja i uzbuđenja što se nekoga može oblatiti, ocrniti, reći mu *dvi tri* pametne, ma zapravo reći mu ono što ga ide. Iako ga u većini slučajeva ne ide ništa. Ili situacija kada se nešto dogodi na radnom mjestu. Netko je nešto uprskao. Pod

krinkom lažne zabrinutosti i suosjećanja, osjeti se neko čudno uzbuđenje među kolegama koji revno prate i komentiraju nesretnu situaciju, tješe nesretnika i međusobno komentiraju nemio događaj do kraja radnog vremena. Svi znamo za hormone sreće, serotonin i endorfin. Rekla bih da se u ljudskom tijelu počne oslobađati i neki treći u ovakvim trenucima. Istina je da ta čudna vrsta radosti čini samo jedan od temelja negativnosti života.

To je zaista puno negativnosti. Ali nažalost, tu je. Prisutna je u našim životima. Oko nas, a nerijetko i u nama. Neke je preuzela i postala njihov *way of life*. Neki su je samo bolno svjesni. Ovi treći se još uvijek bore protiv nje. Za sebe smatram da sam među trećima. Jer, u konačnici, ona je samo stvar perspektive. Pozicije s koje gledaš na život i stvari oko sebe. Energija i vibra koju osjećaš i dijeliš s drugima.

I na kraju, povratak na početak.

Onog dana kad u tuđoj nevolji pronađeš utjehu, stani. I zapitaj se.

Nije me više briga – tihi ubojica današnjice

Neki dan me nazvala prijateljica da bi mi rekla da ju je prvi put u životu posao potpuno izbacio iz takta. Bila je jedna od onih koje su uvijek pronalazile pozitivu u stvarima u kojima je ta ista pozitivna mnogima oko nje bila potpuno nevidljiva.

Zapravo, kada malo bolje razmislim, bila je jedna od rijetkih pozitivki takve vrste u mojoj okolini i iz tog razloga mi je toga dana zvučala potpuno neobično. I nije se tu radilo o nekoj izdvojenoj gluposti oko koje se toga dana iznervirala, već je to bio komplet koji joj se nakon vremena i vremena odgađanja odjednom i neočekivano, kako to već i inače biva, prevalio preko glave.

Spustila sam glavu i sebi u bradu rekla: *Another one bites the dust* i krenula dalje.

Izgubivši i tu jedinu pozitivku na fronti, sve mi se više čini da su jedini koji su preostali oni koji uporno tvrde da ih nije briga. Znaite ono, naprave što moraju i idu dalje. Dođu kao pripadnici neke prosvijetljene mase koji se više ne živećiraju oko ničega, odrade što moraju, zatvore za sobom vrata, a s tim istim vratima i svaku pomisao na ono što je iza njih ostalo.

U većini slučajeva, ljudi koji u nekom trenutku zaključče da se oko nečega više nema smisla truditi i u nešto davati, zakorače u novu eru. Iz one u kojoj su se previše oko svega nervirali, previše davali, a premalo primali, zakorače u eru naziva: *nije me više briga*.

I sve bi bilo u redu kada bi taj „nije me više briga“ imao djelotvoran učinak kao što mi običavamo misliti da ima. Kada bi to zaista bio siguran bedem zahvaljujući kojem nas više nitko ne može izbaciti iz takta i povrijediti, bedem koji nas čuva od utjecaja okoline koja nas je predugo cijedila, a tako malo dala zauzvrat.

Prava istina je da je taj *nije me više briga* došao isključivo kao posljedica toga što smo mislili da više nemamo izbora, pa smo zaključili da je najbolje rješenje povući iz ringa svoj mozak, emocije i angažman, kako i ono malo što je od njih ostalo ne bi završilo na podu, nokautirano u dijelovima. Kako na svojim poslovima, kako u svojim odnosima, kako na bilo kojem planu na kojem djelujemo.

„Nije me više briga“ široko je rasprostranjena bolest današnjice. Od nje boluju ljudi na svojim radnim mjestima kao i oni u privatnim i društvenim odnosima. Bolest je zahvatila i odnos prema državi u kojoj živimo, a posljedično i naš odnos prema samoostvarenju i vlastitim ciljevima.

Ono što se u mnogima potkrada kao bolest, krivo se tumači kao lijek imena „nije me više briga“. Lažan lijek koji u nama ostavlja dugotrajne i štetne posljedice.

Zašto bismo se više trudili kad od tog truda nema nikakve koristi? Ne uspijeva.

Kao da će nas ta nebriga spasiti od života jer smo mu pokazali da nas ne može dotući i okrenuli mu leđa prestajući se truditi njemu u inat, jer nam ništa nije dao zauzvat.

Pravit ćemo se da nas nije briga za posao, za ljubav, za vlastitu sreću, jer trudili smo se i previše, a sav taj trud kao da je bio uzalud. Kad smo se popeli na sam vrh te ljestvice truda i u tom trenutku shvatili da se bolje i pametnije prestati toliko davati, jer nećemo dovijeka izigravati budalu koja zauzvat dobiva odbačene mrvice sa stola, potegnuli smo ručku padobrana i bezbrižno se bacili u prostor životarenja u kojem lebdimo na nekoj čudnoj frekvenciji, čuvajući se od štetnog i opasnog utjecaja okoline. Odrađujemo život lijevom rukom i izgledamo si jako pametni i prosvijetljeni.

Ipak, opasniji od davanja koje naizgled ništa nije dalo zauzvat jest upravo stav da nas nije briga.

Jer, briga nas je.

Nije prirodno da nas nije briga, kao što nije prirodno da preživljavamo, već da živimo. Ali, izabrali smo da nas ne bude briga, jer se to činilo kao najoptimalnije rješenje.

I što se zapravo dogodilo?

Naša okolina nije nestala, a taj „nije me briga“ postao je naš tihi ubojica. Poput šećerne bolesti i visokog krvog tlaka koje predosjećáš, ali se praviš da ih nemaš, pa konzumiraš šećer iako ta bolest koja ga ne podnosi čučí negdje duboko u tebi.

Samim time što smo odabrali da nas nije briga, naša okolina i sve što nas je smetalo i tištilo nije nestalo. Tu je. Stalno je tu. Konzumiramo je konstantno, baš poput kolača koji jedemo, zanemarujući činjenicu da ne bi smjeli. I dalje konzumiramo sve što nam šteti, živeći u zabludi da smo samim time što smo jednom odlučili reći da nas više nije briga, zaustavili svaki loš utjecaj na nas.

Istina je ipak nešto sasvim drugo.

Kada smo rekli da nas nije briga, prestali smo živjeti. Kada prestanemo davati, prestajemo rasti. U trenutku u kojem odustajemo, a da nismo ni pokušali pogled uputiti u drugom smjeru, počinjemo obolijevati od opasne bolesti. One koja nas stavlja na aparate za preživljavanje.

U redu je odustati u trenutku u kojem vidimo da od našeg truda nema ploda, ali činjenica je da u tom trenutku zapravo odustajemo od samo jedne staze, od samo jednog krivog čovjeka, od samo jednog neostvarenog cilja.

Umjesto da samovoljno pristanemo biti dio „nije me briga“ epidemije, sve ono što nas je nagnalo da odustanemo zapravo bi trebalo shvatiti kao poziv. Kao opomenu. Kao podsjetnik. Kao pokazatelj.

Ona opomena koja će nam, budemo li to htjeli, ukazati da u životu postoji i ono drugačije i bolje. Da ovo za što smo se toliko dugo držali nije jedina mogućnost i šansa koja u našem životu postoji, već naprotiv, samo jedna od mnogobrojnih. Samim time što smo živjeli u uvjerenju da je jedina, dokaz je da ju je u nama održavao strah zbog kojeg smo se za nju tako grčevito držali. Odnosilo se to na posao, partnerski odnos ili nešto treće.

Trenutak u kojem osjećamo da od nečega odustajemo trenutak je poziva iz naše unutrašnjosti. Trenutak je promjena smjera. Trenutak iskustva koje je reklo da se bez straha i krivih razloga zapitamo što nas pokreće, što istinski želimo i očekujemo, gdje se nalazi naše mjesto pod suncem? Takozvani *wake up call*.

Odustanite od stava *nije me više briga* i pokušaja da njime kaznite svoju okolinu, jer na kraju ćete kazniti jedino sebe.

Trenutak u kojem tog *nije me više briga* zamijenimo prvim korakom novog početka bit će trenutak u kojem počinjemo živjeti.

Na novom poslu.

U novoj ideji.

U novom snu.

U novoj ljubavi.

U novom prijateljstvu.

Tamo gdje želimo.

Tamo gdje više nikad nećemo reći da nas nije briga.

To je mjesto koje moramo tražiti.

To je mjesto koje moramo pronaći.

Nisu vremena okrutna, mi ih činimo takvima

Ponekad se osjećam usamljeno. Usamljeno u spoznaji da u međusobnom odnosu s drugim ljudima sve više i češće ponestaje topline i sigurnosti da pred njima možeš biti to što jesi, ali i oni ispred tebe također. Nekako se najbolje održavamo kada živimo u nekoj mlakoj sredini u kojoj se ništa posebno ne događa.

Kada nema one sreće koja bi mogla biti i nesvjesni trn u oku onoga kome je prepričavate, ali ni one velike nesreće koja bi u oku te iste osobe mogla izazvati pretjeranu suosjećajnost u koju je zapravo nenamjerno spakirao svoj osjećaj utjehe da postoji i gore od onoga što se događa njemu.

Svi smo strašno samostalni, neovisni i izdržljivi. Ne treba nam nitko. Ne treba nam nitko s kim bismo dijelili svoju najveću sreću, ali ni najveću tugu. Imamo te neke ljude oko sebe. Nismo sami. Uvijek je netko tu.

Ipak, postavlja se pitanje je li se definicija pravog prijatelja u neko doba promijenila, ili nas je vrijeme u kojem živimo promijenilo do te granice da više nismo sposobni s ljudima oko sebe dijeliti intimu, vlastite nesigurnosti, strahove, težnje i one dijelove sebe koje je ponekad teže iznijeti na površinu.

Živimo u vremenu u kojoj krhkost i slabost ne kotiraju visoko na ljestvicama. Veliča se samostalnost, mogućnost samozacijenjenja u svakom pogledu, afirmativni pogled na svijet i stvari oko sebe i samouvjeravanje da smo dovoljno snažni da činimo sve bez tuđe pomoći.

Okruženi strojevima i sami postajemo njima nalik. Ne kaže se uzalud - s kim si takav si.

Stvaramo potrebne mehanizme koji nas održavaju na životu. Bojim se da se topao i iskren odnos s ljudima počeo izravno kositi s mehanizmima obrane vlastite samostalnosti.

S vremenom smo saživjeli s još jednom iluzijom koju smo nesvjesno pretvorili u istinu. Imamo osjećaj da nikada nismo sami. Neprestano blejimo u mobitele, sudjelujemo u životima stotina ljudi videći samo njihovu površnu prisutnost. Potpuno je izostala tišina koja nas okružuje barem u jednom dijelu dana, tišina u kojoj možemo odmoriti misli i osjetiti potrebu za nekim. Osjetiti potrebu za pravim razgovorom, za pravim odnosom, za pravim prijateljem. Odnosi su nam razbacani po *Facebooku* i *Instagramu*, mjestima na kojima bismo se trebali prikazivati u sretnom izdanju, baš kao što to čine i svi ostali. Svakodnevno sudjelujući na tom sajmu taštine, s vremenom smo izgubili povjerenje u ljude, što se direktno preslikalo i na odnose s nama bliskim osobama.

Od prevelike sreće i savršenih verzija sebe, počela sam uočavati opasnu devijaciju današnjice.

Okrutnost.

Kod ljudi kod kojih se njihova vanjska slika ne poklapa s unutarnjom, polako ali sigurno postaju okrutni. Prošla su vremena kada se o svojim nedostacima moglo otvoreno razgovarati, kada su ti razgovori služili tome da ti olakšaju ono što je teško. Danas se ljudi i prema vlastitim slabostima ponašaju okrutno, kao da su ljuti što ih uopće imaju. Kažnjavaju ih šutnjom, skrivanjem i svim vrstama samoagresije kojih se mogu domisliti.

I onda kažu da je zavlдалo otuđenje. Kako se ljudi neće otuđiti jedni od drugih kada su se otuđili i od samih sebe? Previše im je vremena potrebno da održavanje vlastite klimave fasade koja često prijeti urušavanjem.

*I onda kažu - živimo u okrutnim vremenima. Nisu vremena
okrutna, okrutni smo mi.*

*Mrzimo vlastite nedostatke i tuđe uspjebe. Mrzimo iskrene
razgovore.*

*Vremena proživaju kompetitivnima, ali opet, kompetitivni smo samo
mi.*

Nesvjesno se uspoređujemo sa svima oko sebe. Svi oko nas nesvjesno se uspoređuju s nama. Natječemo se u besciljnoj igri pokušavajući dokazati svoju kondiciju i spremnost za utrku, a koliko smo slabi zapravo možemo uvidjeti tek kad shvatimo da ne posjedujemo snagu koja nam je potrebna da bismo bili iskreni s nekim, da bismo podijelili dio sebe, ne strahujući što će *monstruozni um* našeg sugovornika učiniti od naših izgovorenih riječi i priznanja.

Naposljetku, što će ti i ta kava kada s nje odlaziš prazniji nego što si došao? Što će ti susret s nekim, ako već unaprijed znaš da od tebe iziskuje napor i da bi ti pametnije bilo da ostaneš doma? Odnos je sinonim za iskrenost, vrijeme, ulaganje, trud, ljubav, želju, volju i potrebu. Sve ono čega često ili nemamo, ili ne želimo za tim imati potrebu.

Okrutnost je samo vanjska manifestacija slomljenih ljudi kojih u ovom trenutku previše hoda svijetom. Ako pokušamo oljuštiti okrutne slojeve kojima su se ogrnuli, ostat će samo slabost, strah i mnogo potisnute tuge. Ono čega su nagomilali toliko da više nisu sposobni ni spremni potražiti bolje rješenje od instant prekrivača koji prerasta u okrutnost. Uvijek sam bila uvjerenica da sam biraš što ćeš donijeti svijetu oko sebe, ali i taj isti svijet bira što će ti vratiti.

Zatvarajući se u sebe, ljudi su u neko doba počeli osjećati ponos što ne traže puno. Zapravo ne traže ništa. Dovoljni su sami sebi. Sami svoji terapeuti. Sami svoji prijatelji. Sami sebi dovoljni. S druge strane, život im je počeo vraćati istom mjerom.

Promatrajući neko vrijeme kako žive ne dajući ništa, to isto ništa im je odlučio i vratiti. Okružiti ih ljudima koji ne traže, ali i ne daju. U tom trenutku započela je besciljna igra bez pobjednika.

Zašto bismo se otvarali nekome tko je prema nama zatvoren?

Zašto bih ja govorio o sebi, ako on s druge strane uvijek šuti?

Zašto bi uvijek moralo izgledati da jedino ja imam probleme, a kod njega je uvijek sve u redu?

Naposljedku, zašto bih u ovome odnosu ja trebao biti budala?

Ovako danas razmišljaju mnogi. Pitanje je samo do kuda i do kada? I što je rješenje? Možeš li od nekoga tražiti, a da sam ne daješ? Možeš li očekivati iskrenost, ako je jedino što nudiš prijetvor? Možeš li očekivati blagost, ako si sam okrutan?

Imaš li pravo imati prijatelja ako si to sam odavno prestao biti?

Možda je vrijeme da se zapitamo želimo li biti nesretni i usamljeni *supermeni*, ili sretni nesavršeni ljudi?

I daleko od svijeta u kojem je sve u redu, daleko od ljudi koji su uvijek dobro, sreća je imati tu jednu nesavršenu osobu koja ima potrebu biti s vama i za vas, osobu kraj koje želite biti. Imate li barem jednu takvu, vi ste sretan čovjek. Pa budite i sami takvi. Nesavršeni i sretniji. Hrabri.

Svijet je ionako prepun iluzija, neka barem vaš život to ne bude.

Održavamo li ili živimo prijateljstva?

Još danas pamtim smijeh koji se širio našim stanom, glasne razgovore i miris palačinki koje su se pekle skoro svaku drugu večer davno, davno dok sam još bila djevojčica. Vrata stana uvijek su bila otključana, susjedi bi rijetko kada zvonili, a kad bi netko i pozvonio nikome od nas nije palo napamet da se šuljamo na prstima do špijunke kako bismo vidjeli tko to sada zvoni i što hoće. Zapravo, kad malo bolje razmislim, špijunka je bila potpuno nepotrebnii dodatak na ulaznim vratima.

Vrata su služila isključivo tome da se kroz njih uđe, a ne da konstantno stoje zatvorena.

Ljudi su se družili toliko često da zapravo nitko nikada nikoga nije imao potrebu pitati: *što ima novoga?* Oni su te novine spontano dijelili jedni s drugima i bile su sastavni dio njihova druženja i života. Puno su se lakše znali požaliti jedni drugima, a možda upravo iz tog razloga je i njihov smijeh nekada bio puno glasniji od ovog današnjeg. Zvuk kućnog telefona bio je sastavna melodija svakog doma, a danas se pretvorio u iritantan zvuk koji nagovješćuje poziv neke od agencija koje promoviraju jastuke, deke, lonce i ponude operatera za jeftiniju cijenu paketa interneta, telefonskih poziva i televizijskih programa.

Zvuk kućnog zvana postao je relikvija nekih davnih vremena.

Da ne pričam o onome kad vam danas padne (a, zapravo vam ne padne) na pamet navratiti kod nekoga. Onako, čisto spontano. Nenajavljeno. Jer ste bili u blizini. Taj sigurno nije doma. Ne morate ni pokušavati. Ma, zapravo, doma je. Čući ispod špijunke sa razrogaćenim očima i poluotvorenim ustima pitajući se u šoku: *što sad ovaj hoće?!* Suflira uznemirenim ukućanima koji su se potaknuti zvonom zatekli na vratima soba da ne mrdaju dok opasnost ne prođe, tj. dok se vi ne udaljite od ulaznih vratiju toliko daleko da do vas više ne može doprijeti znak da u kući u koju ste pozvonili

ima znakova života. Ne dao Bog da nekoga izda mobitel koji je zazvonio u tom nezgodnom trenutku.

Savjet – držite mobitel na vibri. Budite uvijek nečujni iz sigurnosnih razloga. Jer, nikad ne znate kad netko može pozvoniti. Na sreću opasnost od toga danas je zaista mala.

Čovjek je danas sam. Druženja ga uglavnom opterećuju. Kad mu zazvoni mobitel na svu sreću uvijek može vidjeti tko ga zove, a kad uoči nepoznati broj na zaslonu svog mobitela osjeća neki neidentificirani strah od loše vijesti, pa na taj poziv uglavnom ni ne odgovara nadajući se da neće zazvoniti ponovno jer onda bi stvarno moglo biti nešto ozbiljno. Ovako je to sigurno samo bila zabuna.

Mislim da uistinu nismo ni svjesni tužne činjenice koliko su nas ljudi počeli opterećivati. Stara prijateljstva uglavnom ostaju stara i ponestaje im zajedničkih uspomena koje bi ih održavale trajnima. Često se i sama osjetim kao stranac dok sjedim na kavi s nekim tko mi je nekada bio blizak. Razgovori uglavnom podsjećaju na izvještaje o tome što se dogodilo od posljednje kave, ali kao da nedostaju spone koje bi te riječi pretvorile u dijeljenje života s osobom s kojom razgovaraš. Osjeća se nepremostiva granica postavljena negdje na sredini stola, taman između dva makijata, koju ni jedna strana ne prelazi.

Dijelimo riječi, ali ne dijelimo život.

Tek ponekad rijetkima dozvolimo da uđu u naš prostor i budu aktivni sudionici u našem vremenu. Skrivamo svoje boli koje iz nas izlaze tek kao oskudne i usputno izgovorene riječi. Ne tražimo pomoć. Ne tražimo savjete. Ne tražimo utjehu. I naposljetku gubimo potrebu i za tim rijetkim susretima. Susretima koji nas na neki način samo podsjetite koliko smo sami.

Osjećam se – *divno, fantastično, uzbuđeno, prekrasno* – način je na koji danas dijelimo svoju sreću.

Ne znamo točno ni s kim. Možda je samo imamo potrebu podijeliti više nego se njome pohvaliti kako se to danas često tumači.

I pitamo se na kraju – gdje su nestala prijateljstva i pokušavamo se podsjetiti što bi nam ona trebala donijeti u život. Pitamo se s kim ćemo stvarati nove uspomene. Kako izgleda i kakav je osjećaj nasloniti nekome glavu na rame i prestati pričati tričarije. Što znači pozvoniti nekome u tri ujutro kad ti treba i znati da si dio njegovog života.

Prijateljstvo traži previše od današnjeg vremena. Traži nešto što je sve manje ljudi spremno dati i sposobno pokazati. Iskrenost i otvorenost.

Upravo ono što smo zatomili i od čijih ostataka smo uspjeli sazidati bedeme oko sebe koji bi nas čuvali od svega što se oko nas događa. U jednom trenutku smo čak i pomislili da nam je bolje tako. Na kraju krajeva, čovjek je sam kako god okreneš – bolje je toga što prije postati svjestan.

Ipak, negdje duboko u meni često zvuči taj smijeh iz mog djetinjstva koji se širio kuhinjom. Često čujem te riječi izgovorene bez kalkulacija i svijeta u kojem je bilo udobnije živjeti.

Sretni su oni među nama koji i dalje žive osjećaj prijateljstva. Sretni su oni koji još uvijek imaju kome s veseljem otvarati vrata, kako svoga doma, tako i svog srca.

Jer prijateljstvo je življenje zajedništva. Miris palačinki u kuhinji. Zvono na vratima. Preglasan smijeh u sreći i sigurnost u tuži.

Prijateljstvo nije održavanje kontakta, što često znam čuti. Trud da ne izgubimo kontakt. Pitam se na kraju što će nam i taj kontakt ako smo izgubili sve ostalo?

Velike stvari - iza scene

Prijateljstvo nije povremeno dobivanje uvida u nečiji život, prijateljstvo bi trebalo biti tvoje mjesto u nečijem životu.

Prijateljstvo je blagoslov. Rijedak i vrijedan čuvanja. Samo ga, molim vas, nemojte održavati. Živite ga.

Precijenjena vrijednost one: ispuši se, bit će ti lakše!

Čovjek je društveno biće. Dijeli. Suraduje. Daje. Prima. Razgovara. Pregovara. Voli. Ne voli. Osjeća. Zamjera. Oprašta. I to sve skupa uglavnom u odnosu s nekim drugim. U ljudskoj je prirodi da se oslikava u odnosu s drugim ljudima prema kojima je okrenut, zahvaljujući kojima gradi veliki dio svoje osobnosti.

Svatko od nas u životu se susreo sa situacijama koje su u njemu probudile intenzivna osjećanja. Onima koja su u sebi nosila golemu tugu, ili pak golemu sreću. I sve ono između.

Nakon dugo vremena ponovno sam čula pjesmu grupe *Whitesnake – Here i Go Again* (... *on my own, going down the only road I've ever known*) što me potaknulo da se upitam koliko uspješno možemo svoje emocije podijeliti s drugima, koliko se tim kanalom kojim ih prenosimo oštećuju, gube svoje najvažnije dijelove i zašto se neki ljudi s emocijama (bilo pozitivnim, ili negativnim) lakše, ili uspješnije nose kada veći dio njih zadrže u sebi i sami odrade proces, ne pokušavajući ih dijeliti s drugima s namjerom da bi ih lakše procesuirali.

Sljedeće što se nametnulo samo po sebi – zašto se smatra da je takav način suočavanja s emocijama negativan, a ponekad za pojedinca i opasan?

Tipa – *ne drži emocije u sebi, izrazi ih, ispuši se, bit će ti lakše?*

Moram priznati da sam jedna od njih. Ne ograničavam pristup svojim emocijama uvijek, ali kada se radi o onim najintenzivnijim emocijama, one uglavnom ne prelaze granice moga bića. Izrazim ih, i dijelim na verbalnoj razini s najbližim ljudima, ali to uglavnom nikada ne radim s namjerom da bi mi bilo lakše (kada je teško), ili ljepše (kada se radi o pozitivnim emocijama). Dijelim ih, jer ih želim podijeliti s ljudima koje volim, ali onaj proces koji svaka od njih zahtijeva uglavnom na kraju odradim sama.

I nema tu neke velike filozofije. Ja to jednostavno tako želim. To je moj način. A možda i način nekoga od vas.

Osobno ne mislim da su to odličja introverta, bliže sam onoj teoriji da bi ta osobitost mogla biti svojstvena onima koji su u svom životu imali tu (ne)sreću da je njihovu osobnost oplemenio hipersenzibilni metak.

Često sam znala čuti da malo dijelim, da bih trebala dijeliti više toga što je u meni, iako ja osobno nikada nisam vidjela problem u tome koliko dijelim, jer često od tog dijeljenja zapravo nisam imala puno. Fraze poput: *isprazni se, moraš se ispuhati, ne drži sve toliko u sebi* su meni zapravo uvijek bile samo fraze.

Radilo se tu o pozitivnim, ili negativnim emocijama koje trebamo isprazniti.

Nikad nisam vidjela poantu u pražnjenju nečega što je dio mene. Ako se radi o procesuiranju, to je sasvim nešto drugo, ali i u tom slučaju, svatko od nas ima svoj način procesuiranja emocija. Nekome je lakše kada o njima neprestano priča, a nekima je lakše kada o njima uglavnom šuti.

Tu sam.

Ta sam.

Probala sam nekolicinu puta s tim pražnjenjem, a ono što sam (osobno) shvatila jest da bi se u tom procesu intenzitet onih pozitivnih emocija uvijek smanjio za koji broj, a olakšanje koje bih trebala osjetiti nakon dijeljenja onih tužnijih stvari pretvorilo bi se u neku vrstu tuposti. Iako bih izvršila tu društveno prihvatljivu proceduru odnošenja s vlastitim emocijama, svaki puta bih, uglavnom, ponešto od njih izgubila, a rijetko bila oplemenjena tom, ponekad precijenjenom, katarzom.

Postoje neke stvari koje nisam mogla dijeliti s drugima koliko god sam to ponekad silno željela. Nebrojeno puta sam pokušala, ali riječi nikad nisu mogle do kraja izraziti ono što je bilo unutra. Kao kad istrgneš cvijet na livadi, pružajući ruku kako bi ga dao nekome do

*koga ti je stalo, a za tim svijetom ostane njegov korijen koji u sebi
sadrži baš sve što on zapravo jest.*

*Sve naše riječi koje dijelimo s drugima naposljetku nisu ništa drugo
nego taj svijet. Izraz nečega čija je bit ostala zakopana duboko u
zemlji, duboko u nama.*

*Iza naših riječi ostaju neraskidive spona s uzrocima koji ostaju
položeni duboko u nama kada zavlada tišina nakon što ih
izgovorimo. Uzrocima boli, sreće, tuge, krivih odluka i pogrešaka
koji su onaj neizgovoreni „zato“ na svaki „zašto“ koji nam je
upućen.*

Svatko od nas u sebi je i kopno i more. Ono što nas razlikuje su granice postavljene između. U svakome od nas granice se nalaze na samo nama svojstvenom mjestu.

Nekome za svoje emocije treba više mora, nekome drugome pak više kopna. Netko jedva noseći svoje emocije, jedva čeka da se domogne obale, da ih prizemlji, racionalizira, podijeli, pokuša ih razriješiti i krene dalje, a onome drugome baš odgovara to more i dubina, širina koja ih oslobađa i daljina u kojoj se u konačnici izgube. Kada za to dođe vrijeme.

Stereotipne analize uvijek su nas navodile na savjete da sve izbacujemo iz sebe kako se ne bi začahurilo negdje o nama i počelo odbrojavati poput natepirane bombe. Ali, kako to inače i biva stereotipi uvijek naiđu na one kojima ne pomažu u ničemu.

U konačnici, svatko od nas osjeća granice u sebi, a na nama je da ih naučimo poštivati. Isto kao što svatko od nas ima različiti ukus za mnoge stvari, stavove i mišljenja, tako ima i samo sebi svojstven način suočavanja s emocijama.

Ponekad baš taj *ispusti se*, bit će ti lakše zakopa emociju još dublje i zatvori joj put koji joj je bio potreban da se oslobodi. Jer, ne možemo uvijek baš sve ispuhati, one

Velike stvari - iza scene

emocije koje zahtijevaju ostati u nama, tu bismo ih trebali i ostaviti. Onoliko koliko im je potrebno.

Isto je kao i s onim cvijetom. S vremenom će ga napustiti latice. Pitanje je samo hoćemo li ih istrgati, ili pustiti da se odvoje same kada im za to dođe vrijeme.

Tko sam ja da ti sudim?

Smatram se netipičnom pripadnicom ovih prostora. Sablažnjavam se od pridruživanja *Facebook* grupama koje okupljaju i vežu ljude za određenu problematiku, grozim se komentiranja svakodnevnih društvenih događaja i spektakala, bježim od foruma svih vrsta glavom bez obzira. Toliko sam *out* da sam prestala čitati i dnevne novine i gutati sranja koja na nas imaju sličan učinak poput dugog pritiska na tipku *delete* na tipkovnici. Nakon pritiska neki dio neminovno nestaje. Imam prejaki osjećaj da mi žele brisati dio mozga zadužen za zdravo i logično zaključivanje i prosuđivanje.

Koga briga što ja mislim o majci koja je dala oglas da traži dadilju od 23 do 7 ujutro, što mislim o slučaju *Lidlići*, ili o ratu *Šimleša – Bačić*? Mislim da je posljednji slučaj na koji sam nasjela bilo vješanje LGBT zastave na zgradu riječkog HNK na Dan neovisnosti. Uopće nije važno kojoj strani sam se tada priklonila. Moje mišljenje će i dalje biti moje, a za njega ću dobiti šamar ili lajkove ljudi čiji društveni, pa čak i osobni angažman započinje i završava na komentaru nečije *Facebook* objave. Tako sam odlučila da neću biti dio ovoprostorne histerične društvene aktivne pasivizacije. Čak sam i ovoj pasivizaciji dodala više pridjeva nego što ih realno zaslužuje.

Kako je aktivizam iz fotelje u nas ujedno postao i vrh kritične aktivnosti, tako se sa istog tog vrha slična aktivnost spušta na niže razine života. Naš svakodnevni. Jer, moramo priznati, virtualni život u kojem živimo svakodnevnom je postao nadređena kategorija. A kako ja uvijek nekako mislim da riba smrdi od glave, tako je i u ovom slučaju.

Oko sebe primjećujem uglavnom samo kritike, osude i negativno usmjerenu analizu drugih. Oni koji se drznu biti iskreni, javno iznositi svoja mišljenja, stavove, pa čak i osjećaje – unaprijed su osuđeni na verbalno vješanje. Da, čak je i iskazivanje svojih osjećaja postala kategorija za osudu i, vjerovali ili ne, oprečne osjećaje! Ni ja do sada nisam znala da takvo nešto uopće postoji! Jer, ako neka majka slučajno izgovori kako

ima grižnju savjesti jer ne provodi dovoljno vremena sa svojim djetetom, nađe se vojska majki koje naoružane do zuba kreću zagovarati pravo na život žene izvan gnijezda u kojem čuva svoju malu pticu. *Halo, jeste li svjesne da se ovdje radi o osjećaju?* Dakle, ako ja danas osjećam da ne provodim dovoljno vremena sa svojim djetetom, a već sutra da bih dala sve da sam slobodna i sama – radi se o tome da se ja u tom trenutku samo tako *osjećam*. Ako mi mislite proturiječiti, ili bolje da kažem protuosjećati – mislim da nešto nije u redu s vama. *Žao mi je.*

Iz nekog nepoznatog razloga, uvijek mislimo da smo baš mi u pravu. Mjerilo svega živoga, pa čak i neživoga. Kad malo bolje razmislim, i ja sam u nekim slučajevima takva. Izgleda mi često da ljudi vode glupe živote, glupe razgovore, da se uživljavaju u glupe stvari, da im život prolazi uglupo i nije mi jasno kako mogu biti tako glupi.

Duboko u sebi – ja ih osuđujem.

Duboko u sebi, u nekoj imaginarnoj sferi – ja im ne dajem pravo na njihovo postojanje onakvo kakvo je. Ne priznajem ih, mislim da bi toliko toga mogli i trebali učiniti drugačije. Ono što logično iz toga slijedi jest pitanje – zašto bi oni trebali prihvatiti mene onakvu kakva jesam? Zašto bi oni trebali misliti da sam ja – zaneseni sanjar sa tisuću snova i planova – netko tko ispravno razmišlja i da bi i oni trebali biti baš takvi? Zašto bi ljudi koji nemaju svoje snove i ciljeve, za koje mislim da troše život uzalud gubeći se u svakodnevnim tričarijama – mslili o meni da je način na koji ja živim i razmišljam ispravan?

Koliko se ti naši neizgovoreni stavovi i prešućena mišljenja u suštini razlikuju od virtualnih ratova na društvenim mrežama?

U sukobu smo sa svime oko sebe.

Ako nam je dana sloboda, tko smo mi da procjenjujemo čija je sloboda ispravna, a čija nije?

Jer, u konačnici svatko bira sam za sebe. Svatko ima mogućnost odvagnuti što je dobro za njega, a što nije. Svatko ima priliku upoznati sebe, ako to želi. Svatko ima

priliku raditi na sebi dok ne postigne ono što želi. Svatko se ima priliku truditi iz petnih žila. Svatko ima pravo na svoje snove, ali svatko ima pravo i na to da ih ne sanja. Da ne razmišlja na takav način. Da prihvaća život iz dana u dan takav kakav je i bude s time zadovoljan.

Jer, ne sudimo li svi zbog vlastitih nedostataka? Ne sudimo li jer negdje duboko u sebi nismo zadovoljni sobom? Jer mislimo da smo trebali napraviti više, bolje? Jer ponekad jednostavno nismo sigurni u ispravnost svoga puta pa želimo ispravljati one tuđe? Jer nam se čini da ćemo ispravljanjem i kritiziranjem drugih biti bolji i pametniji ljudi? Jer nam je ponekad lakše i jednostavnije biti pametnima i mudrima za druge?

Što ostaje u nama nakon što završimo jednu od svojih virtulanih borbi i poklopimo laptop? Što ostaje u nama kad navečer ugasimo svjetlo? Što smo dobili kritizirajući druge umjesto da se posvetimo sebi?

Svatko za sebe to zna najbolje.

Ispravljajte svoje puteve. Tražite svoja mora. Dobijajte svoje bitke. Naposljetku – kritizirajte sebe kada mislite da je to potrebno. Nakon nekog vremena shvatit ćete da vam ne preostaje ni minuta vremena u danu da biste svojim mišljenjem ispravljali i spašavali druge.

A ako ipak imate neodoljivu potrebu i želju biti društveno aktivni i dio zdrave kritične mase, za to postoji vrijeme i mjesto koje sasvim sigurno nije vaša fotelja i *Facebook* profil.

Zamišljati život ili ga živjeti?

Postoji li udobnije mjesto na svijetu od sjedenja u udobnoj zoni i planiranja budućnosti? Mjesta s kojeg kalkulirate kada ćete nešto učiniti, što još mora proći da biste se upustili u nešto, što još morate završiti da biste započeli nešto novo, kako će izgledati taj trenutak kada ostvarite ono što toliko dugo planirate.

Teško da postoji ljepša slika od one koju možemo vidjeti u svojoj glavi dok kujemo planove koje, sve redom, smještamo u neko buduće vrijeme. Buduće vrijeme koje uvijek izgleda povoljnije za ostvarivanje vlastitih ciljeva. Kao da je budućnost lišena svega onoga što sačinjava našu svakodnevicu, našu sadašnjost. Lišena našeg lošeg raspoloženja, trenutaka pa i dana kada nam je teško dignuti pribor za jelo, a kamoli nešto teže, iznenadnih loših događaja, nedostatka vremena i motivacije i svega onoga što nas snađe svakog novog dana u koji zakoraćimo.

Kao da će ta budućnost biti lišena svih naših ograničenja koje smo detektirali da nam u ovom trenutku rade smetnju. I otud ona slavna rečenica: *Učinit ću to onda/kada...* i otuda propali snovi i vrijeme koje više ne možemo vratiti. Onda i kada su u ovom slučaju trajne priložne oznake vremena koje mogu trajati zauvijek ako ih mi u tome podržimo. A uglavnom se dogodi da imaju našu punu podršku i iako često zvuče optimistično i pune nade, nerijetko od nas učine vječne sanjare.

Učinit ću to kada riješim još sto drugih stvari.

Ali, ako se osvrnemo iza sebe, u neku svoju bližu ili dalju prošlost, vidjet ćemo da su uvijek postojala naša ograničenja koja su nas priječila u ostvarenju ciljeva. Ako se pogledamo sada, vidjet ćemo da su sva ta ograničenja i dalje ovdje. Vjerno nas prate kroz život i čuvaju od suočavanja sa zbiljom.

Postavlja se pitanje: Čemu nam služe sva ta silna ograničenja koja stoje između nas i onoga što bismo htjeli? Nismo li od njih stvorili sigurnu branu koja nas štiti od razočaranja i neuspjeha za koje je izgledno da se mogu dogoditi u našoj budućnosti,

baš kao i u sadašnjosti? Nismo li od njih stvorili udobnu fotelju iz koje kroz naočale nekih nerealnih boja gledamo u svoju budućnost? Dodavanje samima sebi ograničenja koja nas priječe da se pokrenemo sada, nije ništa drugo doli dodavanja novih jastuka u tu fotelju u koju smo već preduboko utonuli.

Već neko vrijeme imam na umu ideju za novi roman. Ideje se slažu u glavi poput kockica koje uredno padaju na svoje mjesto. U mojoj glavi to izgleda savršeno. Glavna junakinja je zanimljiva mlada žena koja se odlučuje na velike promjene u životu, mjesto na kojem se radnja događa lik je romana samo po sebi, likovi koji se pojavljuju živa su slika današnjih pojavnosti, jednostavno sve je zaista jako dobro.

Moram li uopće spomenuti da nisam još napisala ni retka?

Jučer sam gledala kako bih mogla zamijeniti tepih ispod svog radnog stola. A i lampu. Jer, onda će nekako ugođaj za pisanje baš biti pravi. Ponekad mi izgleda da mi sve nekako bolje izgleda iz mog skloništa, iz moje glave. Skloništa u kojem je sve moguće. Svi scenariji su mogući, a pogotovo oni najbolji. Nema straha od neuspjeha, dugotrajne i mukotrpne potrage za izdavačima, nema bojazni od odbijanja i loših kritika i nema nikakve šanse da mi netko kaže: *stara moja, ovo ti je teško sranje*. I vrijeme u tom skloništu može biti izuzetno ugodno. Nema nikoga da nam oduzme sve mogućnosti koje nam se pružaju. Čim samo malo glavom provirimo izvan skloništa, dočeka nas strah da možda neće sve biti tako idealno kako bismo htjeli. Pa na izlaz iskrcamo vagon drva kako bi nam prepriječila mogućnost da izađemo. Iskrcamo sva ograničenja kojih se možemo dosjetiti kako bismo imali opravdanje zašto nismo izašli iz skloništa i odgovorili sami sebi: kog' vraga unutra više radimo?

Iskrcamo sve strahove na izlaz i nudimo ih kao opravdanje što ne možemo naprijed. Jer, što će se dogoditi ako se suočimo sa svakim od njih? Ako uzmemo u ruke svaku tu granu kojom smo zatrpali izlaz iz svoga skloništa?

Razbit ćemo iluziju.

Suočit ćemo se korak po korak s nečim što nam se možda i neće pretjerano svidjeti.

Možda na papiru ona moja ideja o romanu neće izgledati tako idealno. Možda ću se sa nekoliko rečenica mučiti pet dana. Možda će biti prepuno rupa koje neću imati čime zakrpati. Možda će mi trebati sto godina da to završim. Možda se, u konačnici, to nikome neće svidjeti. I ono najgore, možda nikada neću dobiti priliku da nekome zaista predstavim svoj rad. Možda ću proći ispod radara života i nikada ne dočekati svojih pet minuta. Stvarno, možda.

A možda i ne.

Ali, želim li uopće saznati?

Možda bismo se svi mi koji želimo ostvariti neke stvari u životu trebali zaista upitati to pitanje.

Želim li saznati mogu li uspjeti?

Alternativa sjedenja u skloništu će ionako uvijek postojati.

Suočavanje s pravim svijetom je ipak nešto drugo. To je suočavanje sa samim sobom. Utrka sa vlastitom upornošću, snagom i izdržljivošću. Treniranje motivacije. Neposustajanje. Suočavanje s neuspjehom i ono najgore ponekad, suočavanje sa iskristaliziranom činjenicom da to što smo željeli ostvariti možda i nije za nas. Možda nismo stvoreni za to i da bismo možda trebali zakoračiti u nekom sasvim drugom smjeru.

Snaga da si priznamo i blagost da prihvatimo.

Jer, život nije ništa manje od toga. Moraš krenuti da bi vidio kako je negdje. Moraš probati da vidiš možeš li uspjeti.

Moraš se kretati kako bi došao do sebe.

Naposljetku treba donijeti odluku: zamišljati život, ili ga živjeti?

Što god odabrali, moramo biti spremni na posljedice.

Život reda radi

Ako pogledate reakcije četverogodišnjeg djeteta na većinu stvari ostat ćete zabezeknuti. Jednostavno je odlučilo da ne želi čekati broj šest na kockici da bi započelo igrati *Čovječe, ne ljuti se*, preglasno protestira ako mu slučajno podvalite grudvice u jutarnjem grizu, toliko glasno da ih sumanuto tražite povećalom da biste sačuvali vlastitu psihičku stabilnost, svaku emociju proživljava toliko intenzivno da imate osjećaj kako je preko vas prešao *tsunami* i dok skupljate svoje ostatke razorene *tsunamijem* ono je već u potpuno drugom raspoloženju, smije se kao ludo nekoj gluposti koju samo ono vidi. S druge strane, mi pametniji, odrasli ljudi ne protestiramo ničemu, nekako kao da nam je sve u redu, prihvatljivo i uglavnom nemamo komentara na život oko sebe. Čast iznimkama, naravno, koje u većini slučajeva samo potvrđuju ovo pravilo. Nikada nam ne bi palo napamet da protestiramo grudvicama u grizu jer je to nepristojno, prožvakali bi ih s kiselim izrazom lica i prešli preko toga. Nekako, nije red buniti se. Kako za grudvice u grizu tako ni za mnoge druge stvari.

Nekako nam je postalo u redu potiskivanje i njegovanje nereda u vlastitom životu. Uzmite za primjer obiteljske ručkove, rođendane, krizme, prve pričesti, Božiće, Uskrse i druge vesele prigode. Navedene prigode prilika su da se okupi obitelj i da taj dan vlada veliki red u našim odnosima, što znači da ćete nered u svojoj glavi morati staviti pod veliku kontrolu, po mogućnosti, zaključati ga dva puta ne bi li nepozvan iskočio usred ručka, baš u vrijeme kad se reže purica.

Uvijek naravno postoje tampon zone među prešutno zaraćenim stranama, pojedinci kojima je nakon obiteljskih druženja potrebno uplatiti toplice za oporavak i koji se uvijek iznova i iznova muče i sanjaju o danu kada će njihov Božić izgledati kao onaj iz

*Podravkine reklame: punog stola, nasmijanih lica, šećera u prahu
koji leti zrakom i slikom savršene sreće.*

Eh, pa i svi oni se u nekom trenutku dignu, otresu šećer u prahu s odjeće i odahnu, udaljavajući se sa seta za snimanje s kojeg jedva čekaju pobjeći. Mislim da nam je jedina zajednička stvar s obiteljima iz reklama olakšanje kad se ugase svjetla....Iznova iz godine u godinu obitelji žele dostignuti ideal savršene *Persil* obitelji, u kojoj ne znate je li im bjelji stolnjak od zubiju i lakoće života poput rublja koje se suši na laganom povjetarcu. Koliki je tek teret na našim ramenima u pripremama nečega što nam se uopće ne da raditi. Srušit će se svijet ne odemo li na taj božićni obiteljski ručak, dinamit će otkucati svoju zadnju sekundu i raznijeti sve umjetne odnose u zrak koje čak ni onaj tamponac neće moći ponovno sastaviti, ma koliko se požrtvovno trudio. Kao obavijeni nekom magijom, vozimo se u kolonama prema trgovinama, trošimo sulude iznose novca, nabijamo minuse na karticama, čuvamo ta tri dana godišnjeg odmora i plaćamo najvišu cijenu kako bismo održali red u tom cijelom kaotičnom neredu. Jer, red je ubiti se od traženja poklona, red je peći kolače kao sumanut do 2 ujutro, red je sudjelovati u euforiji. Zamislite samo tu tragediju da taj dan odlučite ostati doma u piđami, ne otvarati vrata nikome i raditi ono što vas je volja! Ništa!

Red je i da osjetite predblagdansku depresiju. S vama nešto zaista nije u redu ako vas ne opali neka depra pred Božić. Dužnost vam je sjetiti se svega onoga što nemate, spustiti koju suzu na spomenik svojih porušenih nada i neostvarenih snova. Sjediti tjeskoban ispred televizora i gledati sva ona sretna lica koja imaju sve ono što vi nemate, sve ono što bi bilo red da je i vaše. To je normalno, svi to prođu, otresu suzu iz oka i upute se na set na kojem će odglumiti da je sve baš tako kako treba biti. U redu. Skupo će platiti da sve izgleda onako kako bi trebalo, a u siječnju još jednom shvatiti da je ipak bilo koju tisuću previše. Ah, što se može, glavno da je prošlo.

Sada zamislite situaciju u kojoj se suočavate s nekom teškom emocijom. Npr., izgubili ste sebi dragu osobu i osjećate kao da ćete se raspasti, ili – dobili ste otkaz. Pustimo sada emocije po strani i prihvatimo se društveno prihvatljivog ponašanja. Ili čak

dobronamjernih savjeta koje ćemo dobiti od drugih. Uglavnom se to svodi na: *zaoakupiraj se nečime da ne misliš, preusmjeri misli negdje drugdje, pregrizi, pregrmi, reprogramiraj, budi jaka...* rijetko kada ćemo čuti: *suoči se...*

*Jer, u redu je biti pribran. U redu je biti junak koji krvari unutra.
Glavno je da krv ne probija na površinu. Može krvariti koliko god
hoće, samo da se ne vidi.*

Smrtni slučaj. Dobili se par dana plaćenoga dopusta, taman dovoljno da u njih utrpate histeriju oko sprovoda i beskrajnih pregovora s komunalnim društvom, propustite sto ljudi kroz stan od 50 kvadrata i večer prije novog radnog dana donekle pospremite nered kako biste sutradan mogli pristupiti barem jednom čistom tanjuru i vilici. Dobili ste taman onoliko dana koliko vam je bilo potrebno da obavite sve ono što je bio red da obavite. A što je s vama? Koliko je vama dana potrebno da se oporavite? Red je da to bude nekako u hodu, ionako je bolje što prije se vratiti na posao i nasilno prebaciti fokus sa svoje tuge i boli na nervozu oko šefova ponašanja. Bit će vam lakše. Zamislite samo da zaplačete usred sastanka jer vam je *tako došlo*? Jednostavno vas je preplavila zakašnjela emocija zaostala negdje između slaganja čajne kobasice i rinfuzo maslina nakon sprovoda za gomilu ljudi u stanu od kojih mnogi izgledaju poput nepoznatih sjena koje su se pojavile, jer je to bio red. Mislim da bi se već u sljedećem trenutku iz susjedne sobe začuo zvuk printera koji izbacuje vašu novu etiketu. Nešto poput *barcoda* sa šifrom koja znači da niste baš svoji. Nitko to neće reći naglas, ali točno se zna što znači šifra ispisana na vašoj etiketi. Jednostavno je red da budete pribrani i doprinosite ravnoteži kontroliranog izražavanja i bivanja. Svaki pomak od toga ukazuje na blagi oblik društvenog poremećaja.

Ponekad dok hodam gradom promatram ljude i zamišljam kako bi izgledala ulica kada bih na njoj umjesto njih vidjela emocije i stanja koja pomno skrivaju ispod svoje vanjštine. Kada bi iz svakoga od njih počela izlaziti sve do jedna njihova potisnuta emocija i skriveno

nezadovoljstvo. Mislim da bi svijet bio u izravnoj opasnosti od prijetee emotivne katastrofe koju smo, kao i sve ostale, stvorili sami.

U filozofskom smislu ne vidim baš pretjeranu razliku između spomenute potencijalne emotivne katastrofe od bilo koje katastrofe druge vrste. Duboko suosjećam sa činjenicom da slonovima prijeti izumiranje, ali kriza čovjeka koja ga trese iz temelja trebala bi dobiti svoj komadić prostora za ozbiljno razmatranje. *Mainstream* svega što nas okružuje posvećuje dužnu pozornost krizi čovječanstva, ali i to izgleda nekako reda radi, a mi ponovno ostajemo sami sa sobom, u borbi da budemo normalni i društveno prihvatljivi.

Možda bismo ipak trebali biti malo više prihvatljivi samima sebi, a manje društvu koje nas je zanemarilo. Na posljetku, ono nam duguje puno više nego mi njemu.

Jesu li i tvoje želje tek dobar *accessory*?

Koliko sam puta čula nešto poput: *Eh, kad bih imala više vremena, novaca – gdje bi mi kraj bio?*

Ništa rjeđe čujem i: *Da imam drugačije uvjete života, da sam mlađa, da sam zdravija... da sam ovo, da sam ono....*- a onda ja u sebi nastavim: *Da si ti ovo, ili ono – opet ništa ne bi bilo od tebe.*

Okrutno, možda, ali iskreno. Uvijek me fascinirala činjenica koliko ljudi mogu biti maštoviti u traženju opravdanja za svoj nerad, nepokušaje, netrud, a s druge strane ta ista mašta im redovito zakaže kada bi se trebali pokrenuti, potruditi i pomaknuti svoju gužicu s mjesta na kojem upravo sjedi.

I samoj mi ponekad one antologijske rečenice koje počinju sa *Da sam....* ili *Kad bi...* prelete preko usana, ali uspjela sam se natjerati da razmišljam drugačije. Uspjela sam sjesti sama sa sobom, otvoreno porazgovarati (isto tako sama sa sobom) jer sam se u jednom trenutku jako prestrašila da će većina mojih razgovora na kavama u dogledno vrijeme biti prepuna omraženih rečenica navedenih u prvom ulomku. Što sam više razmišljala o onome tko sam, što želim, kuda želim ići i naposljetku stići, došla sam do nekih zanimljivih zaključaka.

Znate li kako je teško odgovoriti na pitanje: „Što želiš?“ Pokušajte si ga postaviti! Hajde!

Osim onoga: *Želim kupiti auto, stan, vikendicu, otići na putovanje koje sam uvijek želio/la* i sličnih stvari, što vam drugo preostaje? Postoje li iznad ovih i neke druge želje? Jeste li se i koliko puta zapitali: *Što želim biti? Kako želim živjeti? I koliko često razmišljate o kojim željama? Razgovarajući s ljudima i gledajući oko sebe –o ovim drugima iznenađujuće malo.*

Suočila sam se sa spoznajom da ljudi ne znaju što žele.

Istovremeno, svi su redom nezadovoljni s onime što jesu, ili gdje se trenutno nalaze. Dan danas teško razumijem tu činjenicu. Kad počnem ispitivati: *A što bi želio raditi? Gdje se vidiš? Kako bi volio da ti život izgleda?*, redoviti odgovori su: *Šta to ima sad veze, ionako tako ne može biti, glupo je uopće o tome razmišljati*, a kad tvrdoglavo inzistiram na odgovoru shvatim da odgovora nema. Shvatim da je odgovor: *Ne znam. Nisam o tome razmišljao.*

Razmišlja se o autima, stanovima i putovanjima, razmišlja se o svemu onome što bi nam moglo poslužiti kao dobar bijeg i predstaviti svjetlu stranu nas i našeg života. Razmišlja se o životnim *accessoriesima* – najčešće kako bismo sebi i drugima pokušali dokazati da smo se ostvarili i živimo sretnim i uspješnim životom.

S druge strane – o onome što smo zapravo mi, što želimo biti u svom životu, kako živjeti i što raditi – ne razmišlja se uopće. Zašto je tome tako? Osim one izlizane isprike da živimo u materijalnom svijetu, mislim da većina ljudi gaji lažnu predodžbu o tome da si želje iz kategorije materijalne sfere može ostvariti. Za njihovo ostvarenje postoji instrument, a zove se novac. Nevažno hoće li biti vaš ili od banke. Nevažno radi li se o iluziji sreće i kupljenim željama – postoji određeni dojam da su ostvarive.

Nesvjesno u glavi kategoriziramo moguće od nemogućega, a iz nekog razloga želje koje se tiču isključivo nas kao osobe svrstali smo u kategoriju nemogućih. Toliko nemogućih da više ni sami sebi ne znamo dati odgovor koje su.

Znamo što ne želimo, ali istovremeno ne znamo što želimo.

Osim u slučaju da želite biti princeza, lik iz Zvezdanih staza ili pilot u 90. godini, postoji relativno dobra šansa da ostvarite ono što želite. Za početak je dovoljno upitati se tek *što je to što želim?* Ako mi do sada niste povjerovali, učit ćete koliko teško ćete na to pitanje sami sebi odgovoriti.

Smatram da je u procesu samoostvarenja najteži početak. Kao i u gomili drugih stvari, najteže je slomiti blokadu u glavi nametnutu dijelom od nas samih, a dijelom od okoline. Iznenađujuće koliko sami teško možemo povjerovati da nam se može ostvariti to što želimo. U tome se i krije ona iznenađujuća činjenica da velika većina ljudi ne zna što želi.

Uzalud je razmišljati o nečemu za što smo sigurni da je nemoguće. I tu svaka priča prestaje.

Ili, možda ne?

Istina je da priča tu tek počinje.

Velika većina ljudi cijeli se život skriva iza pokušaja da vanjskim manifestacijama svoj život učini smislenim. Jedno nadomješta drugim, treće četvrtim. I tako unedogled. Naučeni smo živjeti obrnutim procesom od onog prirodnog. Naučeni smo živjeti izvana prema unutra umjesto obrnuto. Ta moćna sila vanjskog preuzima svu našu energiju, koncentraciju i vrijeme i udaljava nas od samih sebe toliko da se na kraju plašimo sebi vratiti. Plašimo se postaviti si najobičnije pitanje na koje svaki klinac u parku zna odgovor: Što želiš?

Plašimo se suočavanja jedan na jedan – ja i ja. Ogoljeni, bez gomile životnih dodataka iza kojih se skrivamo. Što ćemo vidjeti, koga ćemo tu zateći? Hoćemo li uopće prepoznati tu osobu koja sjedi nasuprot nas? Jesmo li to više uopće mi? I za kraj – tko smo to mi?

Ovo bi mogao biti jedan od najtežih, ali ujedno i najljepših susreta u vašem životu. Nemojte ga propustiti, kao ni čarobno putovanje koje će nakon njega uslijediti.

Kad se radi o tvom životu, biraš li i ti automatski način rada?

Ponedjeljak. 5 i 45. Ok, 6 i 30. Kad alarm na mobitelu zazvoni u 5 i 45 automatski stavljam odgodu od 5 koja na kraju traje 45 minuta. Bez obzira što to napravim bez iznimke svako jutro, ja uporno alarm na mobitelu navečer namještam na 5 i 45.

Automatski.

Kao i milijuni drugih, čim otvorim oči provjeravam mobitel. Jer, tko zna tko mi je usred noći poslao nevjerojatno važnu poruku koja nije mogla pričekati do jutra. Provjeravam *newsfeedove* društvenih mreža, stranicu bloga i *e-mail*. Kao da je stigla neka neočekivana vijest za koju zapravo uopće ne znam zašto je očekujem kada negdje duboko u sebi nemam dovoljno vjere da će se uopće desiti. Ne zbog toga što je to realno nemoguće, već povlačim automatski splet misli i uvjerenja da se to događa nekome drugome.

Tamo negdje. Ne tu.

Naravno, osim ponekog lajka zalutalog usred noći, ništa bitno se nije dogodilo. Znam to i prije nego što uzmem mobitel u ruke, a njegova neonska lampa mi poput reflektora napadne lice.

Kada mi je neki dan Borna rekao: *Daj mi da provjerim mobitel* čim je otvorio oči, shvatila sam koliko je to bolesno. *By the way*, Borna ima 5. Godina. Ne mobitela. I nema pojma zašto to govori, ali bit će da je čuo od mene.

Kad uspijem otvoriti oči i donekle razbistriti glavu, počne me oblijetati roj misli. Misli koje uopće ne doživljavaju da je svanuo novi dan. Pod novi mislim baš ono novi, nikad takav prije i nikad takav kasnije. U meni se pali jutarnji program i njemu prilagođene misli: *kasnim (naravno), joj opet smoothie za doručak, da sam barem sinoć spremila robu za danas, opet nisam skinula nove pjesme na Deezeru* (jutarnja misao koja ovih dana

slavi godišnjicu), *neću stići napisati onaj tekst, život mi je kao vrtuljak, ništa ne stignem, dok dođem doma opet će biti mrak, kad ću već jednom stići raditi stvari koje volim i želim?*

Moj jutarnji program isti je svakoga dana. To vam dođe kao da gledate jutarnje vijesti, a oni svakog dana ponavljaju iste. Je li stvarno moguće da se ništa novo nije dogodilo danima? Ili je možda problem u tome što ja svakoga jutra, svakoga dana pažnju pridajem istim stvarima, a nekim drugima je oduzimam? Onima za koje sam sama odlučila da me određuju i one za koje sam iz nekog nepoznatog razloga procijenila da ih zaslužujem, baš takve kakve jesu, bez obzira što mi se gomila njih uopće ne sviđa.

*Što se to uopće novo može dogoditi u danu ako od njega očekuješ
samo ono što si već proživio?*

Otkako sam se vratila s porodiljnog dopusta, svakog jutra pješačim do posla. Na početku sam uživala u tih 40 minuta zdrave slobode, ali moj osjećaj se prema tom hodanju u posljednje vrijeme promijenio. Više u tome ne uživam toliko, izgleda da mi je dosadila jedna te ista ruta svakoga dana s istom glazbom u ušima. Počela sam se osjećati poput Hugh Granta koji prolazi istim krajolikom Nothing Hilla, a jedino što se na njegovom putu mijenja su godišnja doba. Bez obzira što više ne uživam toliko u toj šetnji, ja je svakog dana uporno ponavljam. Danas sam se neugodno iznenadila kada sam vidjela da više nema gospodina koji je držao najveći štand na tržnici pokraj koje prolazim svako jutro. Zgrozila me činjenica da je nekome bilo lakše preseliti čitavi štand na drugu lokaciju nego meni u tih 4 godine promijeniti ulicu kojom prolazim.

Promjene su slojevite i spore. Uglavnom. Ponekad se dogode i one nagle. One su ili uglavnom ružne, ili jako lijepe s time da za te jako lijepe smatram da su itekako pomno pripremane i nisu stigle kada ih se očekivalo, već u sasvim drugom terminu koji je ispao neočekivan.

Život se iz dana u dan uglavnom ne razlikuje. Ponavljano radnje, susrećemo iste ljude, obavljamo iste zadatke i vrtimo se na svom životnom vrtuljku.

Uz vječno pitanje o tome što je bilo prije – kokoš ili jaje, postavlja se još jedno: Što se dogodilo prije? Život koji je isti iz dana u dan, ili mi koji mislimo i očekujemo da on bude upravo takav – isti?

Živimo automatski. Baš onako kako i sve ostalo u našem životu funkcionira. Netko je valjda izračunao da je to optimalna varijanta. Ona poznata. Baš poput video igrice. Varijanta u kojoj uvijek znamo na kojem ćemo mjestu pasti i izgubiti bodove, a na kojem uspjeti i pokupiti onih par zelenih jabučica. Problem je što nam nikada nijedna ne ostane kako bi nas prebacila na sljedeću razinu, jer ih gubimo na uvijek istim mjestima, na onima na kojima smo posrnuli prva dva puta, pa kasnije odustali pokušavati.

Problem je u tome što ni taj automatski zadani uspjeh više ne izgleda kao uspjeh, prestali smo osjećati uzbuđenje jer znamo da smo si zatvorili vrata za ono više. Padamo uvijek na istom mjestu, na istim pitanjima, na istim iskušenjima. Idemo prema rupi i ni ne pokušavamo preskočiti. Automatika nalaže da padnemo jer nam je taj pad poznat, na istom mjestu smo pali već nebrojeno puta i istupili bol koja se prilikom pada javlja. Znamo da je možemo preživjeti, a nakon nekog vremena više ni ne osjećamo da upadamo u rupu, dižemo se i nastavljamo dalje. Baš kao što ne osjećamo ni uspjeh jer smo sami sebi odredili visinu ljestvice koju zbog balansa s onom istupljenom boli ne smijemo podizati previsoko kako ne bismo iskočili iz automatskog moda u onaj s puno više rizika.

U onaj u kojem ne znamo koliko bi gorak mogao biti pad, ali isto tako ni sladak uspjeh.

Poput automobila s automatskim mjenjačem. Vozimo kroz život i oslanjamo se na automatsku navigaciju. Koja zna kad treba ubaciti u višu, ili nižu brzinu. Koja umjesto

nas procjenjuje opasnosti i rizike, a mi slijepo slušamo i slijedimo. Svakog dana. Svakog jutra. Svake večeri.

Zapitajte se o čemu ste počeli razmišljati jutros kada ste otvorili oči i jesu li vas te misli odvele u identičan dan poput onoga jučer, prekjuečer i tjeđan dana?

Zašto se čuđimo što je u našim danima sve isto, ako se ni u mislimo od tog istog ne možemo odmaknuti?

Misliti iste misli svakoga dana, ponavljati jedne te iste radnje, njegovati iste navike, ne odstupati od zadane rutine i čekati da se nešto novo u životu dogodi nemoguće je koliko je nemoguće živjeti tuđi život. Nije li lakše živjeti svoj? S vremena na vrijeme zastati i razmotriti neke nove mogućnosti, nove puteve, ljude i odluke?

Ujutro se probuditi i pustiti da nas obuzme tišina i mir iz kojih ćemo moći odabrati tijek svojih misli, odabrati hoćemo li biti dobre ili loše volje, hoće li ovo biti dobar ili loš dan, hoćemo li si dati priliku za nešto novo, makar to bila nova ulica kojom ćemo proći. Hoćemo li pozornost obratiti na kolegicu koja nam je draga, ili onu koju nas izluđuje. Hoćemo li dati sebi pravo da si kreiramo dan i prestanemo živjeti u uvjerenju da je rutina najsigurniji način na koji se može živjeti.

Jedno je u rutini ipak sasvim sigurno, a to je da vjerojatno nikad nećemo imati prilike saznati što je to život, a kamoli ga proživjeti.

Kad ti život zatrpa najobičniji *spam*, očisti ga i kreni dalje

Kada bismo život uspoređivali s elektroničkom poštom, odmah bismo se suočili sa sličnim problemom.

Problemom naziva *spam*.

Kad ujutro otvorim pretinac svoje elektroničke pošte, redovito je zatrpan *spamovima*. Petnaest mailova kako se riješiti gljivica na nogama, deset mailova kako se učinkovito pozabaviti problemom kurjih očiju i (tek da se nađe) osam mailova s uputama kako postupiti u slučaju *mobbinga*. I tako, dok se borim sa svrabom gljivica i boli kurjih očiju istovremeno pokušavajući riješiti *mobbing*, nerijetko mi se dogodi da previdim važne poruke zbog kojih sam ujutro i otvorila svoj pretinac elektroničke pošte. Jednostavno nisu imale šanse za preživljavanje, premazala ih je krema protiv gljivica.

Bezuspješno pokušavamo riješiti problem „spama“. Bjesomučno stišćemo „unsubscribe“ i ostale magične tipke, ali sve do jedne ptkazuju poslušnost. Ono što ne možemo kontrolirati su interni „spam“ filteri koji su potpuno izvan naše kontrole. Toliko izvan da su se našli prozvani i one važne poruke često spremite u „spam“, dok gljivice istovremeno gnjile u našem „inboxu“.

Koliko se to uopće razlikuje od našeg životnog inboxa? Koliko se to razlikuje od života koji se našao prozvan da organizira filtere protiv naše volje kroz koje propušta gomilu nepotrebnog sadržaja za kojeg nam nameće da se njime pozabavimo. Sadržaja koji nas uopće ne zanima, potpuno je nepoželjan i uzima nam dragocjeno vrijeme. Možemo naštimavati opcije do besvijesti, grupirati sadržaje, blokirati pošiljatelje, a oni bez obzira na to nemilosrdno pristižu, obraza debelih poput džona, koje ne bi mogla zgaziti ni najčvršća vojnička čizma.

Svi smo se susreli s ovim situacijama. Susrećemo se s njima svakoga dana. Kako u pretincima svoje elektroničke pošte, tako i u pretincima svog života. Ponekad jednostavno imamo osjećaj da smo bespomoćni. Imamo osjećaj da zamahujemo lopatom i čistimo prilaz do svojih vrata, a snijeg nemilice pada i konstantno prekriva tek očišćeni dio.

Kao Siziif i njegov kamen. I naravno nizbrdica. Uvijek nizbrdica.

To je ključno mjesto na kojem većina ljudi zapne. Odustane. Spotakne se par puta za taj kamen koji se kotrlja nizbrdicom, baci lopatu i uđe u kuću puštajući pahuljama da zatrpaju prilaz toliko da nestane. Ostaju ležati ispod Sizifovog kamena ili gledati kroz prozor kuće ne vidjevši ništa osim snijega koji je izbrisao boje i oblike obavivši ih nepreglednom bjelinom. Prvo pitanje nakon što onaj mali Sizif, ili lopatar u njima digne ruke i padne na koljena jest: Čemu sve ovo? Čemu trud, čemu pokušaji, čemu iznova pokušavati? Mjesto mi je pod ovim kamenom, mjesto mi je iza ovog prozora zarobljenog u bjelini.

I tu vas je život uhvatio. Uhvatio za grkljan i glavu gurnuo u ono u što ste mu dozvolili. Glavu vam je gurnuo u ono za što ste sami rekli da zaslužujete. Jer ste dali sve od sebe, jer ste se borili do posljednjeg daha, jer više nemate snage.

Zatrpao vas je *spam*. Važne poruke više ne vidite, a život ih nekako sve manje i manje isporučuje. Dali ste mu do znanja da ih više i ne očekujete.

I živite. I dalje živite prihvaćajući sve što vam se nudi, što vam se servira. Plešući kolo u folklornoj skupini većine, ponekad zagrmite glasom pobune s daljinskim upravljačem u ruci kako biste ga bili spremni utišati kad procijenite da bi vam mogao stvarati neugodnosti.

U trenutku u kojem ste sami sa sobom potpisali prešutni sporazum o odustajanju, život vas je pozvao na izravnu borbu. Sve do tog trenutka iritantno vas je izazivao i bockao s leđa, iskušavajući vaše strpljenje i ustrajnost. Zatrpavao vas *spamom*. Problemima. Brigama. Skretao vas s puta na koji ste se nebrojeno puta pokušavali vratiti, provocirao vas pitanjima poput onoga *gdje su nestali tvoji snovi?* istovremeno dajući sve od sebe da ih što dublje zakopa u ruševine nepreglednih zadataka koje vam zadaje svakoga dana odvlačeći vas od vas samih. Skrivao od vas ono što vam je važno, iskušavajući vašu želju i namjeru da do toga i dođete.

Jer, ponekad baš među tim fucking „spamom“ pronađete neke od najvažnijih poruka. Nećete ih pronaći prestanete li tražiti, nećete ih pronaći prestanete li očekivati.

Jer, život je jebeni igrač. Tanka mu je granica između saveznika i protivnika. Gledat će vas u oči svaljujući na vas svu odgovornost, a onda se prilagoditi onome za što ste se vi odlučili da bude. Saveznik ili protivnik. Njemu je baš svejedno jer, odavno je postavio svoje uvjete – da bi vam postao saveznik jebeno ćete se namučiti.

Do onda, čistite taj prilaz do svojih vrata. Ne odustajte. Svakodnevno čistite *spam* u svom životu. Bit će dana kada će vas zatrpiti toliko da ćete jedva vidjeti oko sebe. Tada samo odložite lopatu i odmorite. Pustite taj kamen da se otkotrlja. Barem na trenutak. A onda krenite ponovno.

Sreća i ostvarenje snova najčešće čekaju iza vrata na kojima ste tek trenutak prije htjeli odustati.

Mogućnost izbora postoji i onda kada je ne vidimo

To su bili teški dani. Dani koji su se pretvarali u tjedne, a onda, da nisam ni primijetila, u godine. Kada nas život počasti teškoćama za koje smo mislili da ih nismo sposobni savladati i od kojih su nam se u kosti zavlačili najveći strahovi – tek kad s njima počnemo hodati ruku pod ruku shvatimo da smo sposobni. Shvatimo da unutar nas postoji snaga satkana od nas samih koje nismo bili svjesni dok nije došao trenutak da je moramo upotrijebiti. Snaga koja je sastavni dio našeg bića pohranjena u sefu baš za tu namjenu. Ne prisustvujemo otvaranju sefa, ali putem shvatimo da smo ga otključali i da iz njega izlazi nešto za što nismo imali pojma da uopće postoji. Ona količina snage predviđena za našu borbu. U količini koja je potrebna.

Snaga po mjeri.

Snaga koje sam i ja u tim trenucima postala svjesna. Kada sam se suočila s bolešću svojih roditelja otključao se moj sef i snaga se pojavila. Ali, nisam znala da će trajati toliko dugo. Nisam znala da će trajati toliko intenzivno. Tada, prije tih tjedana koji su se pretvorili u godine nisam mogla niti sanjati da će trajati još i danas.

Danas znam da još uvijek traje, ali isto tako znam i da moj život nije stao. On traži svoje.

I odjednom živiš dva života. Dva života koji ne štete jedan drugoga.

Svoj i onaj onih koji te trebaju. Dani postaju prekratki. Počinješ krojiti i prekrajati vrijeme, a nakon nekog vremena shvatiš da jedino što si uspio skrojiti su dani u kojima više nema mjesta za tebe. Jer, jedva si ga našao za ono što moraš. Više ne ostaje vremena za ono što želiš. Dobio si snagu, ali izgubio slobodu. Do vrha si napunjen gorivom, ali voziš istom rutom iz dana u dan. Iz jednog života u

drugi. Iz svog u njihov. Svaki od tebe zahtijeva maksimum, a jedino u što si siguran jest onaj tank pun goriva. I pitanja. Koliko pitanja.

Zašto? Kada? Dokle? I ono pitanje: Gdje sam u svemu ovome ja?

Dođe razdoblje u našem životu koje se zove vrijeme odrastanja. Ono

nema veze s godinama. Ono ponajviše ima veze s izazovima koje

život pred nas stavlja i uloge koju smo u tom izazovu dobili. Na

kraju najviše ima veze s onim kako smo tu ulogu odigrali.

Neki odrastu prije, neki kasnije. Neki nikada. Dođu razdoblja koja poput nevremena na naš život navuku sivu zavjesu. Razdoblja u kojima se moramo naučiti nositi s lošim stvarima i naizgled malo zatomiti sebe. Naizgled sebe staviti u drugi plan. Naizgled žrtvovati neke svoje želje i staviti svoj život na čekanje jer se sada treba pobrinuti za neke druge stvari. Kada svoje planove moramo prilagoditi iznenadnim promjenama životnih puteva. Nekima ta razdoblja traju kraće, nekima dulje. Neovisno o tome koliko traju, pitanje je kako u njima opstati i ostati *ja? ti?* Kako sva ona pitanja zamijeniti odgovorima? Kako shvatiti zašto nam se to događa? Kako razumjeti? Kako utišati sva ona pitanja, a ponajviše ono jedno.

Pitanje koje te podmuklo poput vraga želi pretvoriti u žrtvu. U onoga koji gubi smisao jer misli da jednostavno nije imao sreće. Da je iz nekog razloga moralo tako biti i popušta pod težinom tereta koji nosi. Popušta njegov duh. I dalje igra igru, ali ponestaje karata. U dubini njegova slabost priziva predaju koja će donijeti olakšanje i opravdanje. To je onaj trenutak u kojem izgleda da više nemamo izbora. U kojem izgleda da je život odlučio umjesto nas. Izabrao umjesto nas. Stavio pred nas nešto što je slomilo naš duh. Ili svojim intenzitetom, ili trajanjem. Ostavio nas na stazama života, ali opustošene. Bez onih planova koje smo imali. Bez onih snova, umorne i iscrpljene.

Istina je ipak nešto drugo. Istina je da je to trenutak u kojem izbora

ite kako imamo. Jednog od najvažnijih u svom životu. Možemo

izabrati postati žrtve životnih okolnosti, što će nam ponuditi tek trenutno olakšanje koje će u nas posaditi dugoročnu ljutnju, frustraciju i bijes koje ćemo, prihvatimo li tu ulogu, morati prihvatiti kao svoje doživotne suputnike. Ili na ovom dijelu staze izabrati drugačije. Izabrati ljubav.

Prolazivši svakog dana pored onih koji su pristali biti žrtve svog vlastitog života nije mi preostalo ništa drugo nego izabrati ljubav.

I upoznati zrelost.

Zrelost koja me naučila da prihvaćam svoj život onakav kakav jest i objeručke grlim sve one teške stvari koje me okružuju i shvaćam da su tu kako bi me naučile da ih moram biti spremna prihvatiti. Da su one tu kako bi me naučile umijeću prihvaćanja. Da bi me naučile da se nikada neću uspjeti osloboditi onih stvari koje nisam uspijevala prihvatiti. Da bi me naučile suštinskom prihvaćanju života i njegovih suprotnosti. Još uvijek se učim strpljenju i prihvaćanju. Možda u tome i leži odgovor zašto u mom životu neke stvari još traju? Učitelj ne odlazi dok učenik još nije naučio, zar ne? Učitelj odlazi tek kada je siguran da je učenik spreman.

Život je onakav kakav treba biti. Iz nekog razloga baš takav kakav je. Užasan, divan, zastrašujuć, lijep, miran, turbulentan. Pun onih razdoblja koja poput nevremena na naš život navlače sivu zavjesu.

Otvorit ćemo prozor kad prođe nevrijeme, a proći će. To je sigurno. Na nama ostaje što ćemo kroz taj prozor vidjeti. Ako smo u onom ključnom trenutku odbili sebe definirati kao žrtvu i izabrati prihvaćanje i ljubav, pogled nas možda ostavi bez daha.

Možeš li se osloniti na najvažniju osobu u svom životu? Na sebe?

Da ne ispadne da pitam samo vas. Pitam i sebe.

Mogu li?

Znam mnoge ljude koji od drugih očekuju poticaj za vlastitu sreću, kao i utjehu i utočište za tugu. I to je u redu, stvarno je. Nema ljepše stvari nego imati nečija leđa u blizini na koja se možeš nasloniti kada osjećaš da ti izmiče tlo pod nogama. Čuti i tuđi smijeh koji se pridružuje tvojoj sreći. Ipak... što kada se dogodi da bez tih tuđih leđa i tuđeg smijeha ne uspijevamo iznijeti ono što nam se događa u životu? Kada se u tim ključnim situacijama osjećamo poput praznih ljuski koje osjećaju da im nešto nedostaje? Kada se ne osjećamo potpuno kada smo sami sa sobom?

Znam ljude koji su čitav život optuživali druge jer im život nije krenuo u smjeru u kojem su htjeli. Znam ljude koji su čitav život htjeli ispravljati i mijenjati ovog drugog, misleći da će tada i njihov život biti bolji. Tu se najčešće radi o partnerima, jer s njima u životu provedemo najviše vremena i oni su ti s kojima dijelimo svoj put. Nerijetko to očekujemo i od prijatelja i svih onih bliskih ljudi koje imamo u životu. Ipak, ne biramo li na taj način lakši, ali ujedno i uzaludan put? Da ne spominjem da ćemo na taj način potratiti cijeli život očekujući da će nas netko drugi buditi iz vlastitog sna? Iz vlastitog života?

*Ispada da se svi trudimo ispravljati onog drugoga. Kako na taj način
itko može doći u priliku da ispravi samoga sebe?*

Jer, nismo li svjesni da postoje trenuci u životu u kojima se moramo moći nasloniti na leđa osobe koja će s nama biti do kraja života? Na ta nevidljiva pleća koja mogu biti toliko snažna da na sebe prime cijelu težinu našeg tereta? Na naša vlastita?

Često u životu ispadne da ljudi golemu sredstva ulažu u sve oko sebe. Ponajprije ovdje mislim na ljude kojima su okruženi. Na djecu da ispadnu dobra, pristojna, uspješna, da im nije dosadno, da osjećaju da su voljena, da se ne osjećaju zakinuto, da ovo, da ono. Na partnera, na prijatelje, na roditelje, na kolege, na svih. Upitamo li se ikada zbog čega toliko svoje pozornosti usmjeravamo na sve njih? Ako odmah izuzmemo činjenicu da to radimo iz razloga što ih volimo, postoji li duboko u nama i onaj skriveni sebični razlog? Želimo li ih zadržati oko sebe, želimo li od njih napraviti svoj štit koji bi nas činio sigurnim u onim potencijalno teškim trenucima u životu, bojimo li se zaista toliko jako samoće?

*Negdje u svojoj dubini, čovjek sve što radi radi za sebe, i onda kada
su drugi naivno uvjereni u suprotno.*

Od svega u što smo uložili, očekujemo povratna sredstva s debelom kamatom. Mislimo si – zaslužio/la sam. Neka i ja imam nešto od toga što sam toliko ulagala u ovog ili onog. Neka napokon dođe vrijeme da se i za mene netko pobrine. Znajući da to nema veze s ljubavlju, taj cijeli proces upravo tim imenom nazivamo. Jer, osim svega onoga lagodnog što u sebi ima, ljubav je nerijetko i briga za nekoga, trud, odricanje i ulaganje. Ipak, povrh svega, ona je plemenita.

Postoji ta jedna velika razlika u jednoj maloj stvari.

Odričemo li se u konačnici u ljubavi zbog onog drugog, ili zbog sebe? Ulažemo li u njega uz želju da se produkt ulaganja vrati nama? Pretvaramo li odnose u vlastiti projekt koji bi trebao naš život učiniti boljim?

U međuvremenu, tko će ulagati u nas?

Očekujemo da će drugi postupati baš onako kako postupamo i mi. Ulagati u nas, baviti se nama i ispravljati naše krivine. Uglavnom to tako ne bude, a mi ostanemo razočarani u svijet oko sebe. U svoja uzaludna ulaganja i nepovratno potrošeno vrijeme.

Druge ne prihvaćamo onakvima kakvi jesu, a sebe ne poznajemo.

Da nismo toliko vremena izgubili ispravljajući druge ljude, imali bismo vremena napretek kako bismo saznali sve ono bitno o sebi.

Da nam ne treba netko drugi da nas učini sretnima.

Da nam ne treba netko drugi jer bez njega ne bismo preživjeli vlastitu tugu.

Da nam ne treba tuđa ambicija kako bi naš život bio bolji.

Da nam ne treba tuđe dobro raspoloženje kako bi naš dan bio dobar.

Da nedostaci onog drugog nisu naši i da im ne smijeno dopustiti da crpe našu energiju.

Da nam dan ne treba biti ispunjen ljudima kako se ne bismo osjećali sami.

Da nam ne trebaju tuđi poticaji za vlastite pothvate.

Da nam ne treba tuđa hrabrost za vlastite slabosti.

Da onaj drugi nije rješenje za naše strahove, već samo mjesto gdje se nakratko od straha sakrijemo.

Da samoća nije kazna, već blagoslov.

Ako se zagledate u sebe, svakog dana pronaći ćete situacije u kojima se možete bolje upoznati. Shvatiti da najboljeg prijatelja već imate i da taj isti živi u vama.

Kada se oslobodimo strahova samoće i naši odnosi postat će potpuno drugačiji. Ulaganjem u njih nećemo više zakrpavati vlastite krhotine i praznine. Nećemo toliko očekivati, a dobivat ćemo više. Sve što dobijemo postat će puno. Postat će bonus. Sve što budemo morali dati, dat ćemo zbog drugoga i prestati tražiti da nam to jednoga dana vrati.

Naše vlastito dijete.

Partner.

Velike stvari - iza scene

Roditelj.

Prijatelj.

Svi oni nisu ovdje da ispunjavaju naše praznine. To moramo učiniti sami.

Ne prolazi vrijeme, prolaziš ti

Već nekoliko puta sam se susrela s komentarima da imam lijep hobi. Pisanje. Nikad nisam bila osobit ljubitelj pojma hobi i svega što se uz taj pojam vezalo. Sve do nedavno nisam shvaćala zašto mi taj pojam, ili bolje rečeno pojava nije baš pretjerano simpatična. Sve do onog trenutka kada je i moje pisanje u očima drugih postalo baš to – hobi.

*U sebi bih zagrmjela - moje pisanje nije hobi, moje pisanje - to sam
ja!*

Jer, nije li nam moderno društvo podarilo taj dodatak naziva hobi kako bismo u svoje slobodno vrijeme radili ono što volimo? Da se njime okrijepimo kako bismo sljedećeg jutra imali snage nastaviti gdje smo jučer stali sa svojim obavezama? To isto slobodno vrijeme je istovremeno bilo, i još uvijek jest, ograničeno na taman onoliko minuta u danu kako bi ono što radimo srcem, bez da nam je to itko odredio, ostalo upravo to – hobi. Svoju strast i protiv svoje volje moramo strpati u minutažu koja neće ugroziti naše primarne i uvijek važnije aktivnosti.

*Glagol „morati“ je i protiv naše volje postao nadređen glagolu
„željeti“.*

Nakon svega što moramo odraditi u svom danu, koji se u jednom trenutku toliko odužio da je postao naš život, ostalo bi nam tek toliko vremena da na trenutak zagrebemo u ono što nas ispunjava i čini sretnima. Ono što nam služi kao bijeg od obveza i napornog izvršavanja i odrađivanja zadataka koje nam nalaže naše postojanje u borbi za egzistenciju.

*U životu postoje dani čija je svrha da se razlikuju jedan od drugoga.
Da se jedan na drugoga nadograđuju na našem putu da se ostvarimo
kao osobe. Život nije zamišljen na način da izgleda kao beskrajna*

dan. Ali, ne događa li nam se upravo to? Da osjećamo kako ne živimo život, već dan koji nema kraja? Jer, čemu svo vrijeme i dani ovoga svijeta koji su nam dani, ako smo ih odavno prestali razlikovati?

Strast i ljubav koju pokušavamo strpati u taj nespretan pojam nedovoljne minutaže zapravo smo mi sami. Ono što nas određuje, ono što izlazi iz nas bez poziva, ono što je neopterećeno bilo kakvim rokovima. Ono čemu ćemo se uvijek rado vratiti, s veseljem odazvati. Ono što nevoljko prekidamo pogledom na sat koji nas upozorava da je vrijeme za ono što volimo isteklo, barem za danas. Ono od čega ne trebamo odmor i spajanje na punjač da bismo izdržali, progurali, odradili. Jer, ljubav se ne odrađuje, ljubav se živi. Bez prestanka. Ljubav puni svaku stanicu našeg bića, ljubav je naš poziv.

Kada ste strastveni i volite ono što radite, kada je to ono što želite raditi, a ne što morate, uvijek ćete biti uspješniji jer radite s ljubavlju.

John Paul Dejoria

U svakome od nas krije se u samo nama svojstvenom obliku. Dovoljno je samo čuti glas koji dopire duboko iz nas, ali nikad ga nećemo čuti ne budemo li voljni oslušnuti. Pa, makar ga na samom početku i nazvali hobi. Dali mu prostora da nam pokaže kako smo za nešto voljni odvojiti vrijeme za koje smo uvjereni da ga nemamo, dok istovremeno konstantno osjećamo da curi. Gledamo ga kako se slijeva i nestaje, a iza njega malokad ostaje nešto vrijedno.

S vremenom ćemo shvatiti da vrijeme za to postoji, da se iznenada neočekivano stvorilo. Oslobodilo. A kada se to dogodi shvatit ćemo da nismo oslobodili, ili pronašli vrijeme. Oslobodili smo i pronašli sebe. U nama se oslobodila čarolija stvaranja. Neka nova snaga i energija koja ne poznaje umor i otkucaj sata, poznaje samo želju. Želju za naprijed, za više, za bolje.

Izgradite za sebe jedan mali odvojak u koje ćete spremati vrijeme koje se do sada slijevalo u nepovrat poput vode. Izgradite tu svoju branu, radite, gradite i tada samo gledajte. Gledajte kako svakoga dana ta strast u koju ste uložili vrijeme poprima drugačiji oblik i sasvim neočekivano mijenja sve oko vas. Baš poput vode koja se iznenada slila na suhu i sivu zemlju. Zemlju koja postaje plodna, zemlju koja će postati vaš novi dom, onu koju ćete ranim jutrom trčati zaliti u papučama zaboravljajući na sebe navući jaknu.

Zasučite rukave i započnite s gradnjom te brane čuvajući i gradeći u njoj sebe.

*Jer, vrijeme će uvijek otjecati, a vi morate pronaći način da se u njemu
zaustavite i procvjetate.*

Ovo sam ja, ili što nas čeka izvan granica ljudske slabosti?

Malo ljudi zna odgovoriti na pitanje: *Tko sam ja?*, a još manje ih sigurnim glasom viknuti: *Ovo sam ja!* Ako se osvrnemo oko sebe, pitanje je poznajemo li uopće ljude koji nas okružuju? Poznaju li oni nas? I ono najvažnije – poznajemo li mi sami sebe?

Na prvu je zaista nezamislivo da znamo tako malo o sebi. A onda opet, ako pogledamo godine koje smo ostavili za sobom i sve situacije u kojima smo morali tesati dijelove sebe da bismo se prilagodili trenutnim okolnostima i ljudima koji nas okružuju, postaje jasnije gdje su ti odbačeni dijelovi nas samih postepeno nestajali.

U životu kao da je uvijek bilo vremena za učiti ono što nas pretjerano ne zanima, kao da je bilo mjesta napretek za one koje nikad sami ne bi izabrali da budu uz nas, a život nam ih je nekako smjestio, nebrojeno prilika za pokušaje da se što bolje prilagodimo putu koji smo samo djelomično sami izabrali.

Kao da je život već od početka imao uputstva za uporabu koja nitko nije imao strpljenja čitati, pa je, čitajući ih tek ovlaš, prespojio krive žice, pogriješio u rasporedu slaganja elemenata i obojio ga krivim bojama.

Složivši život po krivim uputstvima, lijeni za čitati uputstva ponovno, takvog su ga mnogi počeli slijediti.

Istina je da svi dolazimo iz određenog okvira. Taj okvir iz kojeg krećemo u svijet jest naše djetinjstvo koje nam je uz bezbrižnost u naslijeđe ostavilo i neke od najoštrijih granica koje će obilježiti nastavak našeg životnog puta.

Normalnost i prosječnost uvijek su bili na visokoj cijeni. Roditelji se na rođendanima ponose svojom djecom ako su mirna kao bubice, a jedna od rečenica koja na roditelje redovito izmami najponosniji osmijeh na lice jest: *Toliko je dobar da nismo ni znali da je ovdje!* Dođe ti da se zapitaš – kada su nevidljivost i neupečatljivost postali sinonimi za dobro i poželjno?

Odgovor je nažalost – oduvijek.

Jer, koliko je god teško odgojiti pristojno, dobro i *nismo ni primijetili da je tu* dijete, još je teže odgojiti ono kojem već od najranijih dana pokušavamo davati podršku da se razvija kao punopravna osoba kojoj pomažemo da njeguje svoju individualnost i različitost. Teže je zato što ne znamo kako to učiniti. Nitko nam nikada to nije pokazao. Funkcioniramo po matrici koja nam je poznata, a nažalost najpoznatija nam je ona u kojoj se svemu oko sebe prilagođavamo više nego sebi. Gonjeni brzinom, slijedimo upute života koje su nam usmenom predajom bahato prenijeli oni koji ih nikada nisu bili vrijedni pročitati od početka do kraja.

Postoje ljudi koji kroz cijeli život prođu, a da ih baš nikada ne zaokupe ovakve misli. Smatraju da je takav život nešto sasvim normalno, provjereno i utvrđeno ispravno. Tako su živjeli svi oni koji vise na granama njihovog obiteljskog stabla, pa tako žive i oni. Uvjereni da se život ne sastoji od pitanja, već od unaprijed danih odgovora, koriste ih kao putokaze koji im pomažu da ne zalutaju sa sigurne životne staze.

Takvima ponekad i zavidim.

Ipak, postoje i oni drugi. Oni koji guraju i guraju sve dok ne dođu do određenog mjesta ne znajući više što guraju ni zbog čega. Oni koji doguraju do svog prijelomnog trenutka u kojem im sve počne izgledati spremno za pomno ispitivanje.

Gdje si bila do sada?

Što si radila?

Jesi li sretna?

Želiš li ovo?

Što želiš?

Čekaj malo, tko si uopće ti?

U trenutku promjene i dalje te okružuju poznata lica. Lica koja su godinama odbacivala dijelove sebe i sada, dijelom iz ljutnje, a dijelom iz neznanja, prosuđuju i osuđuju sve ono što se izmiče granicama njihove osobne promatračnice.

U trenutku promjene shvatiš da je svijet u kojem živiš jedno jako malo mjesto. Sitan komad zemlje skučenih granica tvojih osobnih iskustava na kojima vrijedno stražare svi, koje si na neki način sam pozvao u život. Neki od njih navuku ti osmijeh na lice, a ovi drugi... oni pak, kao da stoje tu da bi ti potvrdili da si svo ovo vrijeme bio na krivom putu. Odbacujući ljuske svoje osobnosti kako bi se što bolje uklopio u matricu u koju si jednosmjernom cestom poslan iz svoga djetinjstva, nailazio si na slične sebi. Pri prvim susretima niste razaznavali kobne posljedice koje će uzrokovati vaša putem rasuta osobnost, pa nastavljate put skupa, u smjeru ostvarenja onoga što je normalno, prihvatljivo, zrelo i odgovorno.

Kako godine prolaze, sve se jače osjeća kako nešto nedostaje.

Ne shvaćajući o čemu se radi, prvi to pokušaju zaliječiti novim slojevima autosugestije, uvjeravajući sami sebe da su to samo testovi života u kojima moraš još jače zagristi i pokazati da si zreo i odgovoran, sve do trenutka u kojem ta ista zrelost i odgovornost ne prerastu u okrutnost i nerazumijevanje onoga drugačijeg i

nepoznatog. To su oni za koje se počinješ pitati poznaješ li ih uopće? Tko su ti ljudi koji te okružuju godinama, a do sada si tek upoznao njihove strahove koje vješto skrivaju na svojim maskama staloženosti i lažnog samopouzdanja. Tko su ti ljudi koji su uložili godine truda da izgrade dovoljno čvrste štitove da na njihovom licu ne možeš uočiti ni trunku slabosti? Tko su ti ljudi i zašto su pristali na te nepovoljne uvjete života?

Osjetivši da se u tebi nešto mijenja, da sve teže pronalaziš zajednički jezik sa svima oko sebe, shvatiš da želiš nešto drugačije. Da želiš raditi stvari na svoj način i pokazati sebe u onome u čemu si najbolji. Da ne želiš da granice tvog malog svijeta čuva vojska ljudi porobljena duha. Želiš pored sebe one koje tek ponekad vidiš u daljini. One koji i iz daljine uspiju u tvoj mlaki život dobaciti tračak plamena koji te nagna da pomisliš da je svemoguće.

Želiš probiti tu branu koju budnim okom čuva okrutna snaga ljudske slabosti i vratiti se putem po one oguljene ljuske sebe koje si odbacivao putem. Želiš osjetiti hrabrost da te podsmijeh koji će te dočekati na granicama ljudske nemoći ne vrati onom malom svijetu. Nemoći koja je uvijek vikala iz straha da ne bude razotkrivena. Napadala sve oko sebe iz bojazni da je netko ne uoči. Naposljetku, osjetiš strah od svega što te okružuje. Strah od života koji je ljudska nemoć pretvorila u igru sa čvrstim pravilima. Iako znaš da si sposoban igrati je do kraja života, znaš da to više ne želiš. I iako te uvjeravaju da tamo vani nema onoga što misliš da ćeš naći, znaš da su u krivu. Znaš da je to još samo jedna od mnogobrojnih rana tužnog ljudskog neznanja.

I dok stojiš u tom trenutku gonjen potrebom da srušiš sve granice oko sebe, budi strpljiv, uči, prođi putem i pokupi one rasute dijelove sebe koji ti nedostaju. Budi pametan. Ne pokušavaj ispravljati ljudske slabosti, već izliječi svoju i pritom ne budi okrutan. Pronađi odgovor na pitanje kamo si se uputio.

Onoga trenutka kada probiješ granicu, vani će te dočekati pitanje: *Tko si ti?*

Ne pojavljuj se tamo bez odgovora.

Što ti život poručuje?

Koliko ste se puta zapitali: *Zašto baš meni? Zašto baš ja?* I koliko puta na to niste imali odgovor? Možda ste tražili krive odgovore. Možda ste tražili odgovore koji će vas odvesti još dalje od istine nego da se to nikada niste ni zapitali, već samo prihvatili stvari onakve kakve jesu. Zašto postavljamo pitanja, a ne želimo pronaći prave odgovore?

Ili ih tražimo na krivom mjestu? Zašto nam život ponekad nosi stvari za koje mislimo da se s njima ne znamo nositi, da su preteške za nas ili da ih jednostavno nismo zaslužili? Sve smo napravili kako treba, a ta grozna stvar događa se upravo nama. Sanjarimo o sasvim drugačijem životu, a isti taj život servira nam uporno sve ono za što se naizgled čini da nas odvlači sve dalje i dalje od života kakvog priželjkujemo. Koliko smo puta okrivili sudbinu što na naš put uporno donosi zapreke kojima se samo uporno odupiremo? Možda je vrijeme da ih prihvatimo.

Da napokon zamislimo sebe kao nekoga tko sudjeluje u utrci s preponama. Na kojoj moramo svladati jednu po jednu, jer ako na jednoj padnemo, onu drugu više nećemo imati prilike preskočiti.

Diskvalificirat će nas život sam.

Promatram ljude oko sebe i uviđam da svi sudjelujemo u istoj utrci, jedino što se razlikuje su naše prepone. Kao da nam je svima namijenjeno da savladamo nešto svoje. Nešto što je potrebno da dođemo do svog cilja. Kakav god on bio jer istina je da su nam svima ciljevi različiti. Istina je također da ih svi imamo. I oni koji su ih potpuno svjesni, kao i oni čija je svijest o njima vrlo niska. Njihove su prepone puno više od prepona ovih prvih. Toliko visoke da ne vide cilj. Pogled im je kratak, preskaču jednu po jednu, a jedino što vide ispred sebe je ona sljedeća. Oni svjesni, s druge strane, iza svih tih prepona vide traku koju raširenih ruku trebaju pretrčati.

Njihov pogled seže dalje, tamo gdje znaju da im je mjesto, a prepone preskaču savjesno, znajući pravila igre.

Kao i utrka, i život nosi svoja pravila, svoje zakonitosti. Da tome nije tako, vladao bi potpuni kaos. Naš život tada ne bi bio put koji nam je namijenjen, ne kao zacrtana staza na kojoj nemamo nikakvog utjecaja, nego kao mogućnost. Jer jedino to život zaista i jest. Dana nam mogućnost da naučimo i rastemo. Dana nam mogućnost upoznavanja samih sebe i otvoren put prema ostvarenju samih sebe. I kada su sva vrata zatvorena. Najprije tada trebamo spoznati što nam se to zapravo događa. U trenucima iz kojih ne vidimo izlaz dana nam je prilika da naučimo i upoznamo sebe. Što nam situacija u kojoj se nalazimo poručuje? Možemo li iščitati što od nas iziskuje?

Strpljenje?

Snagu?

Hrabrost?

Ljubav?

Empatiju?

Odlučnost?

Prihvatanje?

Poruku ćemo iščitati tek kada je budemo bili spremni prihvatiti.

Na svom dosadašnjem putu shvatila sam da su teške situacije u kojima sam se sama nalazila od mene uvijek zahtijevale ono što nikad nisam htjela niti znala biti. Ono čemu sam se opirala misleći da to jednostavno nisu moje prirodene osobine koje sam godinama prihvaćala kao mane, pokušavajući ih zaobići i do cilja doći zatvarajući pred njima oči. No život ih je uporno servirao. Jednu za drugom. Sve ostalo je stajalo, a sa svime time stajala sam i ja.

Suočavamo se s različitim problemima koji izravno utječu na kvalitetu našeg života. Suočavamo se s bolestima, nezaposlenošću, financijskim krizama, mobingom,

nemogućnošću stupanja u kvalitetne odnose. Suočavamo se s velikim zahtjevima koje nam život nameće da bismo uopće mogli gurati iz dana u dan. Sve te zahtjeve odlučili smo prihvatiti kao svoju borbu. Uporno se borimo. Umjesto za, borimo se protiv. Borimo se protiv njih umjesto da se borimo za sebe. Zvuči utopijski, ali ako sagledamo širu perspektivu, vidjet ćemo da je ipak iz nekog razloga život ispred svakoga od nas postavio određene zahtjeve. Nemalo puta uporno ih i ponavlja. Ponavlja ih jer nismo naučili. I ponavljat će ih dok ne naučimo. Dok god budemo kivni na svoju sudbinu doživljavajući sebe kao nekoga tko jednostavno ima lošu sreću, jedino što će život nositi bit će baš to – loša sreća i neuspjeh. Dok god ne shvatimo da život od nas traži da se uzdignemo iznad svega što nam nosi, nećemo se pomaknuti ni koraka dalje. Ukoliko napokon u svom životu ne počnemo djelovati aktivno, nećemo se ni okrenuti, a zadesit će nas ponovno nešto sa čime se u tom trenutku nećemo biti sposobni nositi.

Zašto uvijek rješavamo zahtjeve koje pred nas postavljaju drugi, a baš nikad one koje pred nas postavlja naš život? Zašto suludo lovimo rokove rješavajući neke nevažne tričarije kako bismo se navečer umornih nogu strovalili na kauč iscrpljeni i prazni? Okolina koja nas nemilosrdno gura u ukalupljene obrasce rutine svakako će nam rado odmoći u učenju i promišljanju. Nudeći nam naoko nepregledne širine i mogućnosti od kojih ćemo samo površno zagrebat svaku, umorni ćemo se samovoljno vratiti u svoj mali obrazac, tražeći utjehu u prividnoj sigurnosti života koji smo sagradili. Života prepunog zahtjeva prema nama samima.

Volim zamisliti da je svakome od nas pripremljen popis zadataka. Ti zadaci koji nas očekuju uglavnom sadrže teške note i ne tako lagane situacije. Ipak, postoji razlog zašto sam baš ja dobila određene zadatke. Zašto baš ja moram prolaziti nešto što netko drugi ne mora. On ima svoje zadatke, one koji nikada neće biti na mom popisu. Ako već na početku na taj način sagledamo stvari, uočit ćemo prve naznake smisla svega što nam se događa.

Duboko vjerujem da je smisao našeg postojanja dublji nego što ćemo mi to ikada moći spoznati. Porazno je živjeti u vremenu u kojem ljudi više nemaju vremena obavljati svoje rutinske zadatke, a kamoli promišljati o smislu svoje egzistencije. Nemaju se vremena nositi sa svojim poteškoćama, a kamoli iz njih učiti i rasti. Ipak, poteškoće su ovdje upravo zbog toga.

Veliki sam protivnik vjerovanja u slučajnosti i uvjereni sam da se u životu svakoga od nas ništa ne događa slučajno. Sve to što greškom nazivamo slučajnim, povezano je čvrstim nitima sa svojim uzrokom. Takav je svaki naš problem, bol, poteškoća, nesreća - svi oni vuku čvrste niti s nečim što je već duboko u nama. Nešto što čeka da bude razriješeno od nas samih.

Sve vanjske manifestacije koje se pojavljuju u našem životu postavljene su pred nas jer ono što naučimo suočivši se s njima bit će blagodat jednog dana kada nam život ponudi priliku. Znanje koje smo usvojili iz svjesnog suočavanja s našim bolima i poteškoćama jednog dana pricinjavat će bogatstvo u postizanju možda nekih naših najvećih ciljeva. Ukoliko život budemo sagledavali na taj način uvidjet ćemo i smisao naših nevolja i aktivnog sudjelovanja u njima, učeći najvažnija znanja potrebna našoj budućnosti. Zahvaljujući njima znat ćemo prepoznati i osjetiti svoj uspjeh kada budemo spremni da nam se dogodi. Još važnije od toga, znat ćemo se s njime nositi, što priznajte, ne znaju mnogi. Nositi se s uspjehom ponekad je jednako teško kao i nositi se s neuspjehom.

Izaberite biti oni koji su naučili.

Oni koji su spremni.

Velike stvari – iza scene

Odustala sam od kupovine listića za loto. Zapravo ne iz razloga što mislim da je nemoguće dobiti, već mislim da je nemoguće da se to dogodi meni. Istinski ne vjerujem da ću dobiti – ikada. Onaj truli osjećaj dok biram listiće, a svi su nekako jednaki, kao da nevidljivim slovima na njima piše: *Ne trudi se birati, ni jedan nije dobitan.*

U neko doba sam shvatila da je jednostavno suvišno kupovati iluziju – ono u što ne vjerujem da mi pripada. Tako je to sa listićem za loto.

Ali i sa svim drugim velikim stvarima u životu. Jeste li se ikada zapitali zašto neke stvari očekujemo, a neke druge ne? Jeste li išli malo dalje i zapitali se kakve su to stvari koje očekujemo da će nam se dogoditi? Mislite li da vam se događaju stvari koje želite, ili one za koje smatrate da ih zaslužujete? Kada vam se posljednji put dogodila neka velika stvar, ili nešto što ste doživjeli na taj način, a koliko puta neka automatski ista i potpuno očekivana?

Od malena nas uče da budemo skromni i poslušni. Od malena nas uče da budemo realni i razboriti. Od malena nas uče da budemo pristojni, fini i uvidavni. Od malena nas uče da su neke stvari izvan našega dohvata, bile one materijalne ili nematerijalne prirode. Na taj način odrastamo i gušimo najintenzivnije godine svog života, pokušavajući ih progurati kroz ušicu igle skromnosti i razboritosti, a često imamo osjećaj da ih ne bismo mogli ugurati ni kroz vrata najvećeg hangara. Pomalo dolazimo u godine u kojima pitanja blijede, sve ih je manje i sve su rjeđa.

Odjednom ispred nas stoje samo odgovori. Oni tuđi koje smo prihvatili jer ne želimo izigravati pametnjakovića koji na kraju postaje Servantes iz Malog misla. Odgovori koji su se kuhali

*otprilike dugo kao Boeuf Bourguignon Julie Child, a imaju okus
poput bljutavog ručka.*

Odjednom su isplivali odgovori prema kojima smo postupali sve ove godine, trudeći se biti sve ono što se od nas očekivalo. Skromni, pravedni, razboriti i tihi. Da ne očekujemo velike stvari, jer ćemo se ionako samo razočarati.

Bolje je da uskočimo u vlak u kojem se svi voze i u kojem barem znamo da možemo pronaći sjedeće mjesto, nego da se izlažemo opasnosti stopirajući na nekoj cesti ili pak trudeći se pješke doći negdje. U vlaku je toplije, ugodnije i nikad nismo sami. Ondje su svi oni kojima je kao i nama i uvijek se možemo nekome požaliti čim ga vidimo, jer ionako nam ne preostaje baš puno zanimljivih tema za razgovor. Vozeći se tim više ugodnim nego neugodnim vlakom godinama, malo bi teško bilo zamisliti da se sad odjednom vozimo avionom, zar ne? Iako često iz vlaka vidimo taj avion, skriveno maštamo kako se ukrcavamo i polijećemo, ali na izlasku iz vlaka samo uzdahom otpratimo taj ionako nemogući scenarij. Bila bi to velika stvar!

*Učeci nas svim ovim znanjima i obrascima ponašanja dali su nam do
znanja da ne zaslužujemo velike stvari ili nismo dovoljno dobri da
nam se dogode. Obeshrabрили su nas oni koji nikada nisu bili
dovoljno hrabri da pokušaju, pa su istu tu šansu uskratili i nama.*

Došli smo u fazu života kada pitanja više ne postoje, ne ispitujemo vlastite mogućnosti i *sačuvajbože* ne razmišljamo o promjeni svog puta, života i uopće smislenosti načina na koji živimo. Ipak, kopka nas taj avion. Podsjeća nas na sva ona pitanja koja smo si postavljali nekada davno, dok nas nisu uspjeli pospremiti u godine u kojima više nećemo imati previše vremena baviti se istraživačkim radom na sebi i probijati granice. I što je najvažnije, podsjetiti se da velike stvari ne postoje i da nisu s one strane duge.

*Znali bismo da nas od ulaska u taj avion dijeli samo kupljena
avionska karta i da je slična situacija i s dohvaćanjem drugih velikih*

*stvari koje želimo - razvijena svijest, hrabrost i vjera - ono čemu nas
nitko nije znao podučiti.*

Očekujemo samo ono što smo proživjeli i iskusili. Očekujemo samo ono čemu su nas naučili, jer smo mi u nekom trenutku prestali učiti sami. Velike stvari su izvan našeg dosega. Slažem se. Izvan dosega našeg ograničenog uma.

Dozvolili smo se ušutkati i uvjeriti da su neki ljudi jednostavno rođeni pod sretnom zvijezdom i stvoreni za velike stvari. A nama je dobro i ovako – glavno da smo sigurni.

Koji su to ljudi koji su rođeni za velike stvari?

Pretpostavljam da se radi o onima koji su imali tu sreću da nemaju oko sebe dušobrižnike koji ih uvjeravaju u suprotno, brinući se za njihovo dobro. To su oni koji su rođeni daleko od sretne zvijezde. Većina njih rođena je i odrastala na mjestima punim oblaka i blata. Za sretnu zvijezdu koju su pronašli, odgovorni su i zaslužni sami. Zahvaljujući svom putu i svladavanju prepreka shvatili su da nema velikih i malih stvari. Postoje jednostavno – samo stvari.

Mitovi današnjice

Velike stvari koje nam se nikada neće dogoditi:

Nikada neću dobiti na lotu!

Nikada neću biti financijski neovisna!

Nikada neću uspjeti napraviti nešto smisleno i veliko!

Nikada neću putovati svijetom!

Nikada neću ostvariti svoje snove!

Nikada neću pronaći pravu osobu za sebe!

Stvari koje nam se gotovo uvijek događaju:

Krenulo je nizbrdo nešto čemu smo se veselili toliko da je veselje graničilo sa strahom (kako poznato).

Nismo vjerovali da zaista putujemo dok napokon nismo sjeli u avion (uvijek se nešto može izjaloviti).

Uvjeravamo sebe da je nešto predobro da bi bilo istinito.

Uvjereni smo da nema šanse da se to dogodi nama (ono dobro, ne loše).

Od silne želje (koja graniči sa strahom i nesigurnošću) da upoznamo pravog frajera, uvijek i iznova prilaze nam samo luzeri.

Živimo tako da već unaprijed očekujemo lošu varijantu onoga za što bi silno željeli da se ostvari. Naša vjera u realizaciju stvari za koje smo procijenili da su velike je toliko mala da svojim nepovjerenjem blokiramo sve ono što silno želimo i iščekujemo.

Zašto? Jedini odgovor je - mi zaista mislimo da je nemoguće i predobro da se to dogodi nama.

Zar nismo mi jednaki onim putnicima s kojima se svaki dan vozimo u vlaku? Tamo se nikad ništa veliko nikome ne događa, pa zašto bi se dogodilo baš nama? Naravno, tu je i osjećaj narušavanja solidarnosti prema matičnoj skupini iz vlaka kojoj pripadamo i pitanje – po čemu smo mi zaslužili da se nama dogodi ta velika stvar, a oni nisu? Vjerojatno bi nam i zamjerali, pa je bolje o tome uopće ne razgovarati i ostati prilagođen.

I složit ću se na kraju – za velike stvari potrebno je vrijeme. Vrijeme da krenete ispočetka. U svom smjeru. Svojim koracima. Vrijeme da osnažite svoju svijest iz koje će proizaći samopouzdanje i hrabrost. Velike stvari često su nadohvat ruke i ponekad ih samo treba ugrabiti. Ponekad samo treba iskoračiti. Zacrveniti se pred sobom jer ste uglavnom jedino vi ti koji nisu vjerovali u sebe i shvatiti da se niste imali čega

bojati. Drugi su se previše bavili sobom da bi sudili ili odobrivali vaše postupke. Skrivali ste se pred dvoranom u kojoj nema publike. Tek kada iskoračite iz svoje zone nesigurnosti ne osuđujući se, sve one velike stvari doći će k vama iz jednog jedinog razloga: jer ćete znati da vam one koje zaista želite – i pripadaju. Tek tada osjetit ćete da ih zaista i zaslužujete. Zapamtite da vas od toga često dijeli samo jedan mali korak. Napravite ga.

Bodriš li sebe kao što bodriš druge?

Ovo je priča o jednoj neobičnoj spoznaji. Toliko neobičnoj da je poznata gotovo svima. Zbog toga je i toliko neobična.

U mom životu se nedavno pojavila prilika za nešto što već duže vremena želim, priželjkujem, iščekujem. Naravno, nije došla u onom savršenom obliku u kojem sam je priželjkivala, ali došla je. Pokucala je na moja vrata, isprva je nisam dobro vidjela jer je bila prekrivena nekim usputnim preprekama poput: *Kako ću to? Kad ću to? Za to mi treba puno vremena! Kad ću sve to stići? Da mi je barem to došlo u trenutku kad nemam ovoliko obaveza!* Na trenutak su sve te prepreke koje su iskočile u mojoj glavi uspjele prekriti činjenicu i zamagliti spoznaju da se usprkos svemu tome prilika ukazala.

Razgovarajući sa svojim prijateljicama o novopridošloj prilici još sam jednom umanjila njenu vrijednost, šreberski je prepričavši i zaključivši da je sve to divno i krasno, ali ne vjerujem da ću stići raditi na tome jer jednostavno nemam kada.

Nisam ja kao oni ili one koji se mogu po cijele dane baviti onime što žele, što ih zabavlja, što vole. Ja živim drugačijim tempom, imam posao, imam dijete, moram ovdje, moram ondje i što? Koliko mi dnevno vremena ostaje? Sat vremena? Što da radim s tih sat vremena? Mogu li se uopće ozbiljno uhvatiti nečega za tih sat vremena?

Druga strana očekivano je kimala glavom dajući podršku mom nagonu odustajanja koji nije ništa drugo nego folklorni običaj kojem se svi nesvjesno priklanjamo i iza kojeg skrivamo vlastitu nepoduzetnost. Spomenutu zgodu s ukazanom prilikom ispričala sam i drugoj prijateljici, s potpuno istim završetkom.

Nemam vremena. Jadna ja. Kako bi to sve bilo drugačije u nekom savršenom svijetu u kojem bih se zaista mogla tome posvetiti.

I druga je očekivano kimala glavom. A što sam drugo i očekivala? Da me netko drugi budi iz vlastitog sna, ili bolje reći odustajačke more?

Nekoliko sati kasnije shvatila sam da sam postupila kao totalni luzer. Luzer ne sa dva, nego sa pet o. Loooooser. Sjetila sam se onog lika iz filma Love happens. Best selling self-help gurua koji je na svojim seminarima bjesomučno vikao A-Okay popraćen pljeskom razdraganog mnoštva, dok bi se par sati kasnije u hotelskoj sobi nalijevao vodom sklanjajući se od vlastite depresije. Tako nekako.

Zapitala sam se – čekaj malo, nisi li ovo čekala? Ok, nisi dobila baš točno onako kako si zamišljala, ali i cipele koje zamišljaš drugačije su nijanse od onih koje ćeš kad tad ugledati na polici trgovine!

I što sad? Nakon svega, problem je što ne živiš u savršenom svijetu u kojem nije pogođen točan trenutak za priliku? I zato ćeš odmahnuti glavom i reći joj: drugi put!

To je to?!

Zapitala sam se kako je moguće da smo ponekad sami sebi u ključnim trenucima u životu najveći neprijatelji i najmanja podrška? Zašto očekujemo od drugih da vjeruju u nas kad je naše vlastito povjerenje u nas same tako slabo? Zar je moguće da smo u mogućnosti sabotirati sami sebe?

Kasnije me to navelo da si postavim pitanje koliko zapravo vjerujemo u ono što želimo? Jesmo li zaista svjesni svojih želja i što da nam se (sačuvaj Bože) jednog dana zaista i ostvare? Jesmo li toliko oguglali na ovo neprirodno stanje življenja u kojem očekujemo samo ono što smo već iskusili i doživjeli? Je li moguće da su nam osjetila toliko otupjela da na svako novo iskustvo najprije uperimo pištolj ili zamahnemo nožem od straha, a nakon toga pobjegnemo slučajno ozlijeđivši same sebe tim istim nožem zbog nespretnosti i straha da nas to čudovište od ostvarene želje ne zgrabi i otme.

Istina je da bismo se zapravo trebali bojati samo sebe. I tog noža kojim nespretno mlataremo u samoobrani od situacije koja od nas zahtijeva da iščupamo iz sebe ono najbolje što možemo. U samoobrani od situacije koja u sebi sadrži sjeme života o kakvom smo maštali.

U samoobrani od situacije koja je možda došla u krivom trenutku, ali je došla! I sada zahtijeva od nas da kažemo: *Hvala ti! Dat ću sve od sebe da napravim sve što mogu. Zato jer je moja želja veća od straha, a vjera veća od sumnje!*

Jer, nije li upravo to život? Iznenadna prilika? Iznenadna prilika da udahnemo zrak nakon prvog plača u rodilištu? Iznenadna prilika da prvi put stanemo na noge istovremeno strahujući od pada? Iznenadna prilika da ostvarimo svoje snove?

Hoćemo li zaista reći: *Lijepo, ali sada nisam u prilici, nemam vremena! Drugi put!* Ili ćemo odložiti to oružje straha i predvidljivosti kojim se konstantno ranjavamo?

Žudimo za novim iskustvima, a toliko često ih odbacujemo i prije nego što smo si dopustili da ih zaista doživimo.

Jer, čemu sve ako jednu ruku dižemo visoko kako bismo bodrili druge vičući A-okay!, a onu drugu držimo stisnutu u džepu, spremnu da napravi zid između nas i prilike da napravimo ono što želimo?

Možda je ponekad bolje ušutjeti i pozabaviti se sobom, jer drugi najčešće ne čuju naš glas kojim ih pokušavamo ohrabriti i potaknuti.

Možda je vrijeme da spustimo ruku kojom pametujemo drugima kako bi njome odložili oružje vlastite samoobrane od straha i rekli : *Ok, tu sam. Što mi možeš? Pokušat ću.*

Iskustvo (ne) čini čovjeka

Dok sam prošlog tjedna ispijala svoju prvu jutarnju kavu u kafiću, za susjednim stolom sjedila je skupina od 15-ak maturanata iz obližnje gimnazije.

Super, još samo mi fali njihovo jebeno brašno i jaja u 9 sati ujutro – pomislila sam, namrgođeno gledajući u čudu njihovu suludu sreću pitajući se konstantno čemu se toliko vesele, ne živimo li oni i ja u nekom paralelnom svemiru i ako je tako, bih li i ja mogla malo tamo?

Već nekoliko godina unazad, cijela ta slika maturanata koji marširaju gradom izgleda mi poprilično depresivno i tjeskobno, pa je tako bilo i tog jutra. Izgledaju mi poput pripitomljenih životinja koje, glavom bez obzira, potpuno nespremne izlijeću kroz vrata potražiti sreću u divljini, dok iza njih ostaje bijeli oblak brašna, za koje im već sada netko prigovara da bi bilo bolje da od njega naprave palačinke i nahrane gladne.

Vratite se u svoje ograde, ako ste imalo pametni! – pogledam ih sažalivši se nad tom srećom koja će uskoro osjetiti svoje prve napukline.

Pračena tim tradicionalnim osjećajem koji me veže uz sliku maturanata, brašna, pokojeg jajeta, a ove godine i dimne bombe u Rijeci, izađem iz kafića i prvi se puta upitam: nisam li ja možda potpuno u krivu?

Tko im može oduzeti tu naivnu sreću? Kad kažem naivnu, ne mislim glupu, već neokaljanu razočaranjima i poteškoćama na koje će nailaziti na svakom daljnjem koraku? Tko im može oduzeti širinu pogleda koju nije počeo sužavati zastor života ostvaljajući im njihovo malo mjesto na pozornici namijenjeno ulozi koju su dobili? A ako su bili među sretnicima - i sami izabrali? Tko im može uzeti želju da budu što god požele, dok tek negdje u pozadini njihova uma

postoji sumnja da se želje teško ostvaruju. Toliko mala da je lako zanemaruju.

Nitko od nas.

Jedino iskustvo.

Iskustvo koje će, polako ali sigurno mijenjati njihovu perspektivu. Perspektivu u kojoj će želja mjesto ustupiti sumnji. Iz pozadine uma, u kojoj je neprimjetno stajala, sumnja će sporim, ali sigurnim koracima zauzeti mjesto želje i potisnuti je na svoje staro skućeno mjesto. U pozadini uma, gdje će na kraju živjeti toliko mala da će je lako zanemarivati.

Što je to što nas na koncu oblikuje ovakvima kakvi jesmo?

Iskustvo i znanje – koje spominjem s velikim oprezom, jer se radi isključivo o znanju koje je proisteklo iz našeg iskustva. Dok se varamo da druga znanja ne postoje, činjenica je da su nam samo nepoznata, jer nisu dio našega iskustva.

Život ponekad zaista izgleda neobično.

Kada pogledamo što smo izabrali da raste uz nas sve ove godine, zaista bismo se mogli neugodno iznenaditi. Čemu smo davali prostor, što smo hranili i o čemu skrbili sve te godine koje su iza nas?

U većini slučajeva, ono o čemu ljudi najviše skrbe (što u ovom slučaju znači da im posvećuju i poklanjaju najviše pažnje) jesu strah, realnost (odustajanje), neuspjeh i ignoriranje istoga.

Sve ono što je živjelo u nama ranije, onda kada smo i mi puni brašna mogli skakati gradom koji je tada izgledao kao odskočna daska sa koje smo, samo iz zabave, mogli skočiti u neki drugi život, a sada je i taj grad narastao toliko da više ne vidimo preko vrhova njegovih zgrada.

Kako smo rasli mi (uvjetno rečeno), tako se smanjivao naš duh. I mi i sve oko nas u jednom trenutku postalo je veće od njega. Kad bi se i ohrabrio i izašao iz svog malog podstanarskog stana u našem umu, pogled bi mu uvijek bio usmjeren prema gore pitajući se: kada je sve oko mene uspjelo ovoliko narasti?

Pa onda u mislima prošeće nekim sjećanjima ugledavši sve one divne stvari koje je proživio, ali odjednom se upita:

*Kada je ovaj vlak smrti u Gardalandu uspio postati ova divovska
zastašujuća smrt na šinama?*

*Kada su ovi tobogani u vodenim zabavnim parkovima počeli
izgledati kao potencijalna opasnost od teških ozljeda?*

*Kada su sve te stvari na kojima sam se ludo zabavljao prošlih godina
postale toliko zastašujuće i velike? Uvijek sam imao osjećaj da sam
veći od njih, a sada im ne vidim vrhove.*

*Kada se strast prema putovanjima pretvorila i potencijalnu opasnost
rušenja cijele životne koncepcije u kojoj postoje bolesni roditelji, dijete
i polugodišnje strategija da bi sve te faktore posložio i sjeo u avion.*

Avion?! Tu smrtonosnu grdosiju?

A da razmislim još jednom?

I tako u krug.

Umoran od onoga što oko sebe vidi, duh se povuče u svoju malu podstanarsku sobu s preskupom najamninom koju mu naplaćuje naš um.

Iskustva koja imamo naša su najveća odrednica. Rijetki su oni koje, umjesto tih iskustava, određuje stav koji su prema njima zauzeli.

Većini, pak, ostaju samo iskustva koja mute staklo kroz koje gledaju naprijed.

Na kraju ispadne da strah vjernim stopama prati sve ono što imaš. Želiš li ga i dalje pozivati na bogovske gozbe i davati mu priliku da raste, ne pokušavaj se priklanjati novim iskustvima.

Ugrozit ćeš ga.

Odlučiš li se ipak za drugačije, sjedni u taj avion (ili se suoči sa onim što predstavlja onu smrtonosnu grdosiju u tvom životu), pregrizi jezik i učini to. Tvoj i moj duh nisu zaslužili da žive u podstanarstvu u našem vlastitom umu, dok strah sjedi za stolom koji je toliko velik da mu ne vidiš kraja i svakoga dana diže srebrni poklopac sa pladnja na jednoj od svojih gozbi.

Jer, što znači narasti? Naučiti da ne možeš? Za većinu nažalost da.

Ja se trudim rasti na način da naučim kako mogu.

Daleko sam odmakla od one ograde s koje me ispratio bijeli oblak brašna. I bojala sam se. I bojat ću se ponovno. Ali, znate li što? Ovo mjesto na kojem se nalazim ne bih mijenjala za dane kada sam zaneseno potrčala. Danas znam što sam. Znam tko sam. Nisam prestala trčati, ali znam kada trebam stati da ne bih pala, znam kada trebam stati kako kasnije ne bih odustala, znam da će se strah u mom umu gostiti dok god sam živa, ali s vremenom sam naučila kako mu baciti kost koju ponekad ponosno glođe danima u zabludi da se s nekime za nju nadmetao, da bi me ostavio na miru.

Iskustvo doista čini čovjeka, na vama ostaje kakvom ćete dopustiti da vas definira.

I sada malo drugačije vidim onaj oblak brašna. Njega će rastjerati prvi manji povjetarac. Nemojte da se to dogodi i s vašim zanosom i snovima.

Je li vrh rezerviran samo za one koji su upoznali dno?

U posljednje vrijeme vrlo intenzivno razmišljam o ljudima koji žive u sredini. Na pola. Na pola života, na pola samih sebe. I oko sebe imam ljude koji žive na tom napućenom polu – na pola.

Ako se okrenete oko sebe vidjet ćete da je takvih ljudi najviše. Žive normalnim životom. Normalnim koji u sebi podrazumijeva da unutar njega postoji još mnogo neistraženih područja. Kao da su dotaknuli od svega pomalo. Od sreće, tuge, uspjeha, neuspjeha, bogatstva i bijede. U tom životu u kojem žele ispuniti sve njegove važne zadatke nikad nisu imali priliku visoko poletjeti, ali ni nisko pasti. Morali su održavati ravnotežu jer je mnogo toga ovisilo o njima. Najviše posao i obitelj. To su oni ljudi koje susrećemo na ulici. To su ljudi koji žive oko nas i u nama. To su ljudi koji su u neko doba racionalizirali svoje postojanje, poštujući društvene norme i uzuse, poštujući nepisane zakone o svojoj dobi i što bi u njoj trebali učiniti.

Ipak, mnogi od njih na tvojoj svojoj polovici življenja i dalje imaju želju istražiti svoja neistražena područja. Zakoračiti na neka nova kopna i zaploviti nekim drugim vodama. Imaju želju ostvariti ono o čemu sanjaju.

Danas je IN pričati i pisati kako je moguće ostvariti snove, dosegnuti zvijezde. Jedino i isključivo o čemu to ovisi smo mi sami. Potrebna je naša odvažnost i snaga. Potrebno je odlučiti da smo odlučili! Da odbacujemo sve ono što ne želimo i zauzimamo se za sebe! Jer, predugo smo to odgađali. Predugo čekali. Ako to ne napravimo sada, kada ćemo?

No, što to u svojoj suštini znači? Znači da smo odlučili napraviti nešto što na kraju može rezultirati vrlo upitnim krajem. Pitanje je podržava li način života *na pola* takve pothvate? Je li to u njegovim tvorničkim postavkama? Može li život *na pola* uopće podnijeti takve odluke?

Na sve strane jako je atraktivno opravdavati taj pad koji će se možda (ili vrlo izvjesno) dogoditi, jer ćemo nakon njega biti nagrađeni najslanijim promjenama o kojima smo oduvijek sanjali. Jedino što moramo jest pokazati svoju odvažnost da smo spremni dotaknuti dno kako bismo se popeli do vrha. To je jako zgodan i filmičan prijedlog i lijepo je u toplini svoga kreveta prije nego što zaspimo razmišljati kako će doći dan kada ćemo i mi napraviti taj potez.

Ipak, realnost je malo drugačija. Osim faca koje iza sebe imaju svladane te dubinske i visinske vertikale i koje su doticale samo dno (tako barem govore) a sada nam se smješkuju savršeno lijepi u svojoj sreći predlažući nam da na neki način učinimo isto. Da bi postigao ono što želiš – moraš biti spreman na sve. I to je ok savjet. Za one koji su to u stanju.

Ipak na sredini te vertikale nalazi se cijela ona vojska ljudi koji i dalje ima svoje velike želje i dok ih tentate da odbace sve, da krenu, da odluče, da smognu snagu mijenjati - vi ih zapravo još čvršće ukorijenjujete na njihovoj polovici života za koju znaju da će na njoj ostati zauvijek.

Jer oni si ne mogu priuštiti slijetanje na dno u smislu da odustanu od stvari koje ne žele da bi mogli poraditi na sebi i dati sve od sebe da napokon rade i budu ono što žele. Njihova odluka o odustajanju utjecat će na mnoge ljude oko njih. Na njihovu djecu. Na njihovu obitelj. Odluka o odustajanju u svrhu potrage za srećom neće biti valjan argument za opraštanje rate kredita za kupljeni stan ni za nemogućnost plaćanja računa. Neće biti valjan argument da im besplatno napuni košaricu hranom u supermarketu.

Jednostavno treba prihvatiti činjenicu da nisu svi u mogućnosti dotaknuti dno (što znači odustati od stvari u životu koje nas ne usrećuju s izravnim posljedicama koje najčešće znače ugrozu u

materijalnom smislu), ali to nikako ne znači da ti isti ljudi nisu sposobni dotaknuti svoj vrh.

Zašto o njima nitko ne piše? Zašto o njima nitko ne govori? Zašto nitko njih ne savjetuje? Zašto su odmah proglašeni kukavicama ako svoj vrh žele potražiti na malo drugačiji način? Reći ćete – iz udobnosti vlastite fotelje, ma jel’?

Zašto se u njih ne vjeruje? Zato jer nisu pustolovni? Nisu atraktivni kao takvi?

Nikome nije atraktivna žena od 35 godina koja u nedjelju predvečer kuha sarmu za ponedjeljak, utorak i srijedu, a veliki joj je san postati spisateljica. Zapravo, već piše svoj prvi roman. Zna da će joj trebati jako puno vremena da dođe do onoga što želi i da počne raditi ono što voli. I njezina priča će biti spora. I u tom svom življenju na pola života upoznat će još mnogo uspjeha i padova. Mnogo novih pokušaja i odustajanja. Na tom putu do svoga uspjeha ona će s ogromnim strpljenjem uspjeti upoznati život u svom njegovom sjaju. Jer duboko u sebi zna da si ne može priuštiti dno i da mora s ove polovice življenja napraviti sve što može da dođe do svoga cilja, do svoga sna.

Nitko njezinu priču ne bi mogao popratiti na dvije stranice popularnog ženskog časopisa. Jer ona svoj uspjeh nije gradila na taj način. Na način da njezina priča bude materijal za buđenje mašte prije spavanja.

Svi znamo za junake i heroje koji su svojom hrabrošću došli od onoga što žele, ali ako mene pitate, pravi heroji i junakinje su svi ostali koji se nalaze u našoj blizini. Oni koji su tu, ali ih zapravo ne vidimo jer gledamo u one koji nikad nećemo moći postati. Koji zapravo ni ne želimo postati. Ne vidimo one koji žive na onoj polovici života. Nisu idoli ni priče za naslovnice, ali oni su ti koji pričaju prave životne priče. Oni su ti u čijim ćemo se upjesima moći prepoznati. Njihovi uspjesi će nas uistinu moći nadahnuti, a njihove priče su one s kojima ćemo se moći postovjetiti.

Ne tjerajte nas da se bacamo s litice, nadajući se da ćemo uspjeti sletjeti na svoj svileni jastuk. Učite nas kako hodati prema uspjehu. Učite nas kako biti ustrajni i kako

Velike stvari - iza scene

vjerovati. Učite nas kako je život lijep u svim svojim nijansama. U svom svojim bojama. Ne učite nas da od njega odustanemo kako bismo pronašli ljepotu. Učite nas da je to naš put i ohrabrite nas. Ako nam već govorite kako je sve moguće, ne govorite nam već u drugoj rečenici kako je to moguće samo za neke.

Učite nas.

Ili nemojte.

Naučit ćemo sami.

Koliko si uštedio za promjenu?

Znate onaj zvuk kada kovanica dotakne dno posude u kojoj marljivo skupljate novčiće? Za putovanje, za nove čizme, za torbu, za knjigu? Pitam se ovih dana koliko često čujem taj zvuk u svojoj glavi kad na dno svoje posude spustim nešto što sam napravila za sebe. Nešto što već dugo planiram, a nikako da napravim. Sve one stvari koje čekaju u redu da im se ja udostojim otvoriti vrata, da im se posvetim. O kojima marljivo pišem bilješke u svoje podsjetnike, planove, kalendare? I onda slučajno pronađem neke stare bilješke sa starim planovima i shvatim da moje nove bilješke izgledaju potpuno isto i da su zapisane po nekim starim papirima već stotinu puta, pa slažem sama sebi da za neke od njih nije prošlo već 4 godine.

Istovremeno stalno potajno očekujem neke promjene.

Sada se već pomalo pitam - mogu li promjene stići u život osobe koja ne mijenja ni ono što može promijeniti, a istovremeno očekuje iznenađenja servirana od života tek tako, iznenada, slučajno? Je li ista takva osoba uopće spremna na promjene i što bi se dogodilo da i doživi neku promjenu pristiglu baš onako iznenada, neočekivano i nepripremljeno? Da se iznenada dogodi nešto što dugo priželjkuje i tada ta ista promjena od nje počne iziskivati prilagodbu na koju nije spremna?

Osobno mislim da se takve stvari u životu i ne događaju tako često, ali kao i sve druge – dogode se i te. Hoćemo li tada reći: *Pazi što želiš, moglo bi ti se i ostvariti* i biti na sto čuda što u tom trenutku napraviti? Jer, u naš život je stigla neka nova mogućnost, prilika, šansa, a mi smo za nju tako slabo pripremljeni da u posljednji trenutak posustanemo, a u konačnici i odustanemo jer se u njoj nismo snašli i protutnjala je pored nas poput japanskog brzog vlaka. Dobili smo priliku za neko novo životno

putovanje za koje nismo uštedjeli dovoljno vlastitih sredstava da bismo se zaista mogli i otisnuti na njega.

I što to uopće čekamo da nam se dogodi? Koji je naš početni ulog? Ulažemo li uopće išta? I ako ne – zašto ne?

U većini slučajeva događa se ono drugo - ništa.

Jer, zašto bi nam život donio nešto za što vlastitim postupcima dokazujemo da nismo zaslužili? Život nam vraća onoliko koliko smo energije u nešto dali. Vrlo je jednostavno, funkcionira po principu: uloženo – vraćeno. I to je sva mudrost.

Kad Coelho kaže: *Ako nešto dovoljno jako želiš, cijeli Svemir se uroti da ti pomogne da to ostvariš* velika većina ljudi ga u mislima pogodi cijelim kartonom jaja. No, je li taj isti Coelho zaista takva budala da je pritom mislio da je dovoljno sjediti ispred televizora i željeti nešto uz uvijek otvorena vrata da bi Svemir znao da smo kući, kad isporuka ostvarene želje iznenada stigne na naš prag? Nisam baš neki ljudi obožavatelj Coelha, ali ipak mislim da mu je na umu bilo nešto više od ove proste interpretacije.

Ako se ti nisi dovoljno urotio da postigneš ono što želiš, svemir će mirne duše počivati u stagnaciji koju braniš.

Zamislite samo koliku golemu energiju ulažemo u to da se u našem životu ništa ne promijeni. Neograničenu količinu energije trošimo iz dana u dan samo da bismo se probudili i dogurali do kraja dana kao jučer, prekjučer, prije mjesec, ili godinu dana. Iz nekog neobjašnjivog razloga brižno negujemo sve obrasce svoje svakodnevice, iako postoji jedan dobar postotak tih obrazaca koji nam je potpuno nepotreban, štoviše i loš za nas. Ali, svejedno u njega ulažemo energiju. Trudimo se zadržati sve kako je. Isto nam se i vraća – tako kako je. Jer, živjeti u istim obrascima iz dana u dan i očekivati promjenu zaista je suludo. Ravno očekivanju da popiješ kavu, a nisi rukom podignuo šalicu.

*Je li moguće da smo neprekidnim ulaganjem u održavanje
automatizma svakodnevnice potrošili sve resurse?*

Mnogi će u toj konstataciji pronaći utjehu i opravdanje. Kao i za onu da su troškovi života toliko visoki da si ne uspijevamo odvojiti novac za jedno putovanje godišnje koje će nahraniti našu dušu? E, pa pogledajmo svi dobro u svoja kolica koja svakodnevno guramo supermarketima. Vrlo je slično i sa životom. Em trošimo novce na nepotrebne stvari po trgovinama, em trošimo energiju na gomilu životnih situacija koje nam uopće nisu potrebne. Po sličnom principu kao što potrošimo novac na nešto samo zato što smo to ugledali na polici, svoje vrijeme i energiju ponekad doslovno bacamo samo kako bismo imali opravdanje da nit imamo vremena nit energije. Usvojili smo obrazac nedostatnosti u životu i gubimo impuls za male korake. A ti mali koraci su upravo ono što nas čini jedinstvenima.

I ja sam jedna od onih s kolicima. Guram, trpam i bacam. Novac i svoje vrijeme. I dalje gledam u svoje bilješke i kalendare pisane prije 4 godine i pitam se gdje je taj impuls da ustanem i napravim korak prema prvom slovu jedne od njih? Da uvjerim Svemir da se uroti i pomogne mi ostvariti ono što želim.

*Jer, promjena ne dolazi iznenada, već kao rezultat naše odlučnosti i
smjelosti. Najljepše u cijeloj priči jest to što ponekad dolazi i kao
nagrada već na prvom koraku.*

Malim koracima prevaljuju se najveće udaljenosti

Dok se svakodnevno njišemo u poluudobnoj ljuljački svakodnevnice, rijetko tko od nas primjećuje da vrijeme prolazi. Naprotiv, toliko često u životu izgleda kao da je vrijeme stalo i da ne mrda ni lijevo ni desno. Svatko od nas uhvatio je svoj životni ritam koji neodoljivo podsjeća na *news feed* naših društvenih mreža.

Točno znaš kad se ustaješ i liježeš, što radiš u koje doba dana, baš kao što si naviknut na novosti na svom *news feedu* koje svakodnevno pregledavaš. Nema baš nikakve razlike, možda baš zato što smo i jedno i drugo odabrali sami. Zamislite sada svoj *Facebook* profil i ono čime svakodnevno *skrolate*. Više nema iznenađenja. Isti portali za koje ste u nekom trenutku odlučili da vam se sviđaju stalno dijele slične objave. Bez obzira na to i dalje *skrolaš*. Doduše sve brže i brže, pa više objave zapravo ni ne gledaš, a baš nijednom ti ne padne napamet da prestaneš pratiti nekoga čije objave više ni ne vidiš, a kamoli čitaš. Ako smo toliko inertni promijeniti vlastiti *news feed* na *Facebooku*, nije ni najmanje čudo što je tako teško promijeniti ono što sačinjava naš dan.

U životu je moguće uštedjeti mnoge stvari, ali vrijeme nije jedno od njih. Kako god okreneš i kad god pomisliš da na nekom mjestu, ili radeći nešto gubiš vrijeme, nisi u mogućnosti uskladištiti ga negdje i pametnije iskoristiti kasnije. Zajedno s tvojom mišlju da svoje vrijeme ne koristiš kako bi trebao, ode i ono samo.

Sve ono što ostaje je danas u kojem živiš i sutra kojem se nadaš.

Rijetko kad se mijenjamo. Ne mijenjamo kurs dok nam se na putu ne prepriječi neka golema stvar koja će nas natjerati ili da usporimo, ili da u posljednji trenutak munjevito promijenimo smjer. Ako ne ošteti brod kojim se krećemo toliko da potonemo, sigurno će nas makar okrznuti i na neki način zauvijek promijeniti. I to ne samo jednom. Više puta u životu. Ipak, tako rijetko pomislimo da bismo smjer

mogli promijeniti sami, iako na vidiku naoko nema nikakve opasnosti. Ako je sve ispred nas čisto i prividno sigurno. Povremeno nas putem zasmeta neka neugodna kiša, prolazno nevrijeme ili neizdrživa žega, ali potrpimo sve, jer smo na to navikli. Baš kao i u životu. Dobro nam je ovako, jer uvijek bi nam moglo biti i gore. Da bi nam moglo biti bolje, rijetko si dopustimo i pomisliti. U nekom trenutku čak osjetimo i da bi odvažiti se na neki pozitivan pomak u životu za nas moglo biti teže, nego proživljavati one uobičajeno loše stvari koje život donese sam. Koliko god su teške, one su nam poznate. Mogu boljeti do granica izdržljivosti, ali nisu nam strane. Već znamo gdje ćemo se skloniti dok nevrijeme ne prođe. Imamo već utvrđena skloništa i metode kojima pribjegavamo.

Toliki prepuste vremenu da im oblikuje život, a baš nikada ne pomisle da bi ga mogli oblikovati sami.

Najmanji pomaci u životu su ujedno i oni najteži. Dok se i dalje njišemo u ljuljački svakodnevnice, često bismo htjeli da nas prodrma nešto veliko i barem nakratko izbaci iz te ljuljačke i protrese monotoniju. U tom lijenom ritmu života, nemamo snage početi se kretati u nekom novom smjeru malim koracima. Ne izgledaju nam privlačno. Toliko su mali da uopće sumnjamo da njima možemo prevaliti tako veliki put koji vodi do onoga što bismo htjeli.

Mi ne bismo hodali. Mi bismo skočili. Ako ne možemo skočiti, nećemo ni hodati. A kamoli pužati za početak. Radije prepustamo životu neka nas vodi sam. Pa u krajnjoj liniji, kamo god hoće.

Ipak, postoji jedna tajna. Velika tajna koju skriva vrijeme. To neuhvatljivo vrijeme za koje mislimo da ni ne zna raditi nešto drugo, nego prolaziti. Vrijeme koje ne možemo uštedjeti. Ubacivati u staklenku i čuvati ga za kasnije. To nemilosrdno vrijeme ipak nam nudi nešto više od svoje prolaznosti. Odlučimo li se na te male korake kojima ćemo mijenjati smjer svog života, potpuno nam se daje na raspolaganje. Odlučimo li zakoračiti tim malim koracima u vlastite promjene, obećaje da će uzeti u obzir svaki

od njih. Spajati ih i pretvarati u udaljenosti koje su nam potrebne da bismo dostigli ono prema čemu smo krenuli. Svaki taj mali korak će zabilježiti i spojiti ga sa sljedećim. Sa svakim tim malim korakom, velikodušno će nam pokazivati da smo na dobrom putu i izvještavati nas koliko smo do sada postigli. U teškim trenucima kada poželimo odustati reći će nam da pogledamo koliki smo put već prevalili. Što smo sve učinili. I baš svaki put će nas nagovoriti da ne odustanemo. Trudit će se da nikada ne izgubimo iz vida onaj prvi korak koji smo napravili. Da uvijek budemo svjesni gdje smo bili tada, a gdje smo danas. Koliko smo se promijenili, koliko toga učinili. Koliko motiva imamo da nastavimo koračati.

Dobrobit vremena nikada neće upoznati ono koji sumnjaju u to da se malim koracima može igdje stići. Ipak, životi većine nas ostavljaju nam upravo samo tu mogućnost.

Male, naoko neprivlačne korake. Meni odluku da ću pisati i svakoga dana učiniti jednu stvar koja će biti dio te odluke. Tebi da ćeš krenuti s nečim što želiš, s nečim što već dugo odgađaš. Započeti jednim malim korakom. Korakom koji će tog dana izgledati smiješno koliko je malen, ali kada ga se nakon nekog vremena odlučiš potražiti u mislima vidjet ćeš koliko te promijenio. Koliko si stvari dozvao u svoj život jer ga nisi odustajao spajati s novim koracima svakog narednog dana.

Jer, vrijeme nije tu samo da liječi rane, da odnosi. Vrijeme je tu da ti bude saveznik. Tvoje vrijeme je tvoj život.

Hoćeš li zakoračiti?

Nisi ti centar svijeta!

Rečenica zbog koje mnogi godinama traže svoje mjesto na karti

Sigurno se sjećate te rečenice iz djetinjstva. Kada smo bili ne centar svijeta, nego centar svemira. I to je bilo sasvim normalno. Jer, tko bi trebao biti centar ako to nismo mi? Zar nije najbitnije ono što takvim osjećamo, zar nije zaslužilo ljubav ono što najviše volimo i zar nije vrijedno izrečene istine ono što ne odobravamo i što ne smatramo poželjnim? Sve se činilo tako jednostavnim. Sve drugo bilo je potpuno nerazumljivo i teško za usvajanje.

Ipak, svijet koji je čekao nije bio pripremljen za takve ljude, pa smo se mi morali pripremiti za njega. Uklopiti se, izbrusiti malo te oštre rubove svojih istina i omiliti je drugima kako bi je lakše prihvatili. S vremenom su sve te istine postale slične, voljeli smo i željeli slične ljude i stvari kao i drugi, nismo odobravali i prekoravali smo ono što nam se svima činilo neprihvatljivo. Odavno smo zaboravili da smo nekada bili centar svijeta. Onog svoga. Svijeta koji nije rađem po mjerilila drugog. Svijeta u kojoj je postojala naša istina bez obzira što bi njezin oštar rub mogao nekoga povrijediti.

Na razmišljanje o ovoj temi natjerala me jedna sasvim slučajna situacija prošloga tjedna. U neobaveznom razgovoru s prijateljicom spomenula samo joj da se ne mogu riješiti nekih par navika koje me zbilja živciraju, na što me ona pogledala i začuđeno rekla: *Vidiš, to mi je baš neobično za tebe. Imam osjećaj da kad si ti nešto zacrtiš, da to i napraviš. Mislim da to kod tebe i nije neki problem. Ono, ti si mi baš tip top.*

Vau. Stvarno? Tip top? Ono, odlučim nešto i pufl. Gotovo. Odlučeno. Napravljeno. Nema natrag.

Šipak. I ne baš. Ne uopće.

Taj neobavezan komentar vrzmao mi se cijelo popodne po glavi. Čekaj, ako izgledam tako na van, možda fakat mogu? Očito me ljudi iz nekog razloga percipiraju na

određeni način. Valjda su donijeli sud o meni na temelju nekog iskustva koje sa mnom imaju.

U mojoj glavi, istina o meni malo je drugačija. I mislim da tu nisam sama. Da nas ima jako puno koji sebe vidimo drugačije od onoga kako nas vide drugi ljudi.

U životu kojim smo navikli živjeti premalo smo se osvrtnali na vlastite uspjehe, a previše se vremena zadržavali na *neuspjesima*. Uspjeh bismo prebacili preko leđa, a neuspjehom se bavili još mjesecima nakon što se dogodio, analizirali ga, pretakali iz šupljeg u prazno, tražili pogreške i krivili sami sebe.

U iščekivanju nekog događaja uvijek je prevladavao oprez nad uzbuđenjem. *Neću se previše veseliti, jer može se izjaloviti...* Kao da za svaku situaciju u životu moramo imati pripremljeno ponašanje koje će nas sačuvati od razočaranja i boli. Kao da nam se sve teže prepustiti i očekivati dobro. Toliko se štitimo od lošega, da je sasvim logično da je to isto loše jedino o čemu razmišljamo. Što ako se dogodi i kako da se ne dogodi?

Život nam se izdeformirao u oprezu i nesigurnosti koju on donosi.

Izgleda da je sve ono čemu su nas učili bilo poprilično krivo:

Nisi ti centar svijeta!

Što više o tome razmišljam, mislim da je to bila jedna od prvih grešaka. Što je logičnije od toga nego da čovjek sam sebi bude centar svijeta? Kako da drugačije upozna i razumije sebe? Kako da drugačije shvati zašto uopće živi i koja mu je svrha? Kako da sebi objasni da je na ovaj svijet nije došao da živi u službi drugoga, već samoga sebe? Kako da upozna svoje vrline i mane i kako da nauči njima rukovati? Kako da postane dobar drugima, ako nije sam sebi najvažniji? Kako da ne povrijedi drugoga, ako živi sa frustracijom nepoznavanja sebe i vlastitih vrijednosti? Kako da se odupre potrebi da sebe traži u drugima i da se bezobrazo usuđuje htjeti postati centrom nečijeg tuđeg svijeta, jer su mu rekli da mu nije mjesto u centru vlastitog, nego na njegovim marginama. Kako da donese dobro svijetu ako ne kroči njime slobodno,

već u lancima tuđih uputa koje je pretvorio u vlastita uvjerenja? Kako da uopće živi i donese dobro sebi i drugima?

Svi poznajemo ljude koji vlastiti osjećaj veličine žele smjestiti na visoke pozicije naših prioriteta. Posvuda su. Među nama bliskim ljudima. Kao da i dalje traže gdje da smjeste same sebe, pa nemilice ulaze u tuđi prostor i rade štetu. Sigurna sam da ti isti ljudi nikada nisu naučili živjeti u skladu sa samima sobom i kao da im je cijeli svijet premali u odnosu na veličinu potrebe vlastitih priznanja.

Budi oprezan!

Ako nečega nikad dosta, to je svakako oprez! Od onog opreza kad prelazimo cestu, oprez se poput virusa proširio cijelim našim tijelom i umom. S vremenom smo postajali toliko oprezni da nas je sam oprez počeo uništavati. Istina, pomogao nam je da izbjegnemo mnoge loše situacije, ali smo zahvaljujući tome izgubili kondiciju za nositi se s njima. Što je kondicija bila slabija, strah je postajao veći. S druge strane, oprez je nagrizao i radost kod uspjeha. Naučili smo se radovati oprezno. Jer, u svakom trenutku, nešto može poći po krivu. Bolje je to očekivati, nego se kasnije razočarati.

I tako smo naučili oprezno kročiti svijetom, misleći da nemamo pravo biti centar svoga svemira, misleći da nemamo pravo na pogreške, misleći da je bolja i umjerena sreća, nego moguća nesreća. Nismo iskušavali. Nismo padali. Nismo gubili. Nismo ikušavali granice vlastitog svijeta. Tumarali smo u kolektivom oprezu od života koji bi nas mogao povrijediti. I dotumarali do dana kada netko drugi u nama vidi nešto što mi odavno ne vidimo.

Neku snagu. Snagu koju smo sačuvali usprkos svim štetnim upozorenjima u kojima smo se trebali čuvati života i usput izgubili osjećaj kako je to uistinu živjeti.

Toga dana sam se pogledala u ogledalo. Možda prvi put nakon sto godina. Nisam gledala kako mi stoje šiške i trebam li staviti malo korektora na podočnjake. Pogledala sam se u svoje oči i pomislila: *Kako to da to toliko dugo vremena nisam napravila? Kako to da se svakodnevno gledam u ogledalo, a uopće se ne vidim?*

Tog trenutka ugledala sam osobu koja je na svojim leđima iznijela mnoge bitke. Koja si je za te iste dobivene bitke dala premalo priznanja. Mislila da je sasvim normalno iznijeti ih, brzo ih zaboravila i usmjerila svoje misli i energiju na svakodnevne tričarije koje ne služe ničemu drugome nego da tu istu energiju iscrpe.

Bilo je lijepo ponovno se susresti sa sobom i povezati se ponovno sa svime što sam prošla. Shvatiti da prošlost nije moj teret, nego moja snaga. Bilo je lijepo shvatiti da ipak jesam centar svijeta i zašto mi je prijateljica onog dana rekla da su za mene neke stvari mačji kašalj.

Jer fakat jesu. Kao i za vas.

Možda se dovoljno svako jutro pogledati u ogledalo. Nakon što popravite šiške, uklonite crne mrvice od maskare i sto puta promijenite stranu razdjeljka. Pogledati se u oči.

I znam što će vam prvo pasti napamet: samo luđaci razgovaraju sami sa sobom u ogledalu!

Ja bih ipak rekla da ovim svijetom hoda puno više luđaka koji su uvjereni da ne mogu pomaknuti kamenčić koji im stoji na putu, luđaka koji su zaboravili da su svojevremeno pomicali planine da bi preživjeli. Luđaka koji nisu svjesni za što su sve sposobni. Luđaka kojima to s vremena na vrijeme mora reći netko drugi, jer se boje da će ispasti ljudi pogledaju li sami sebe u ogledalo.

Odgovornost zvana sloboda

Često znam čuti da ljudi od viška vremena mogu poludjeti. Uvjetno rečeno, naravno. Tipa onoga – preuzme te, s vremenom ti se više ništa ne da, ne vidiš smisao da se ujutro rano ustaješ jer nemaš obavezu nigdje ići, nemaš obavezu ništa obaviti, nema sustava koji te goni, nameće rokove i sankcionira ako ih ne ispoštuješ. Jednostavno si prepušten sam sebi, bez sustava, bez budilice, bez rokova, ostaješ sam s novopostavljenom dijagnozom – obolio od manjka obaveza, od viška slobodnog vremena.

Svi nakon završene srednje škole ili fakulteta, a mnogi u Hrvatskoj, s obzirom na situaciju, i u svim ostalim razdobljima svog života strahuju od tog zrakopraznog prostora u kojem ih nitko ne goni, u kojem budilica ujutro šuti, u kojem je dan većinu vremena obavijen tišinom, u kojem su prepušteni sami sebi – vremenom u kojem nemaju normalnog i općeprihvaćenog posla.

Zbog te nesretne činjenice osjećaju se potpuno bezvrijedno, štoviše kao svojevrсни otpaci normalnog i uravnoteženog društva. To besposleno vrijeme uglavnom uvijek vide kao zatvor u kojem sjede bez prebijene lipe u džepu i uglavnom baš nikada kao veličanstvenu priliku da naprave nešto za sebe. Da to vrijeme iskoriste kako bi otkrili što bi uopće voljeli raditi, ispitali sve okolnosti koje im to dopuštaju, ili možda one koje ih u tome spriječavaju, naučili vladati sobom i vlastitim rokovima, naučili izvršavati vlastite zadatke i ustrajno se kretati prema svojim ciljevima, a ponajviše naučili poštovati sebe i svoje odluke te postali vjerodostojni sami sebi, a onda i drugima.

Zbog čega je taj scenarij toliko rijedak, zbog čega ga žive samo pojedinci koji samo pokazuju da je općeprihvaćeno pravilo besposlen=bezvrijedan, izvan sustava=izvan života, bez posla=bez perspektive - točno?

Iako, kad malo bolje razmislim, ove inačice koje se dodijeljuju ljudima koji nisu zaposleni na normalan način razumljive su iz mnogo razloga. Ta, i oni kojima su te inačice dodijeljene istog su mišljenja s onima koji im ih dodijeljuju.

Institucionalizirani smo od svoje treće godine. U instituciji provodimo daljnjih 15, odnosno 20 godina. Nakon institucionaliziranog obrazovanja hrlimo u institucionalizirano zaposlenje. Jer, to je jedino ispravno. Bez institucije smo izgubljeni.

*Poput pitomog konja prestrašeni stojimo na jednom od mnogobrojnih
proplanaka koji su nam na raspolaganju i žudimo da nas netko
ponovno povuče u arenu gdje ćemo trčati, ali u okvirima postavljene
ograde.*

Stran nam je osjećaj slobode koji kao da nam na neki jezovit način počne stiskati ruke ako se u njoj zadržimo više od onoga koliko smo naučeni. Poput ovisnika želimo pronaći bilo kakav posao, spremni smo srozavati svoje kriterije do minimuma kako bismo se opet osjećali korisno i riješili se tog neidentificiranog osjećaja krivnje o vlastitoj beskorisnosti. Bivajući u slobodi osjećamo se ugroženo, jer nismo navikli živjeti na taj način. Motivaciju nismo navikli tražiti u sebi, naučeni smo da nam je nameće sustav, pa makar je isporučio u obliku sankcija za neizvršavanje zadataka, ili nepoštovanje rokova.

*Sloboda i život neopterećen sustavnim (nametnutim od sustava)
obavezama i poslovima nije dio normalnog životnog itinerera.*

Sloboda ljude zna toliko opteretiti da u toj boli bivanja sa samima sobom mnogi nerijetko posežu za alkoholom, upitnim poslovima, partnerima, tražeći sasvim nesvjesno način da se ponovno institucionaliziraju i na taj način umire svoj ovisnički nagon za pripadanjem i spase se od osjećaja izopćenosti.

Sloboda nam je oduzeta već pri prvim pokušajima slanja našeg izraza u svijet. Negdje oko naše treće godine. Spremili su nas u vrtić i tako je sve krenulo. U međuvremenu, tako pospremljene, nitko nam nikada nije ukazao na pozitivnu stranu provođenja vremena sa samima sobom. Nitko nas nikada nije podučavao kako da naučimo poštivati vlastite rokove, jer rokove su nam uvijek postavljali drugi. I njihovi su redovito bili važniji od onih naših. Nitko nam nikada nije dozvoljavao da u slobodi oslobađamo svoju maštu i ideje, nije nam pričao o blagodatima slobode i samoće te sazrijevanja unutar njih.

Obaveze i svakodnevna izvršavanja uvijek su bila pretpostavljena našim osobnim afinitetima.

Djeca s pretrpanim rasporedom izvanškolskih aktivnosti slovila su, i dalje slove za ambicioznu i aktivnu djecu, dok su oni koji vrijeme nakon škole provode u odmoru, ili igri označeni kao zgubidani ujedno i oni na koje odmahuju rukom jer od njih sasvim sigurno nikad neće biti ništa!

Slobodno vrijeme svih nas uvijek je bilo, i još uvijek jest vrijeme odmora i malo zasluženog tupila prije nego što nas ponovno ne zatrpa lavina nadolazećih obaveza. Nije ga dobro imati previše, jer od užitka vrlo brzo prelazi u opterećenje.

Sloboda je na taj način postala bliža ideji ropstva nego ideji slobode. Izvan sustava nesposobni smo organizirati vlastito vrijeme. I nije istina da je to dio čovjekove prirode - naša priroda postala je takva nakon dvadesetogodišnje torture u kojoj su napravili baš sve da takvima postanemo.

„Power is in tearing human minds to pieces and putting them together again in new shapes of your own choosing.“

George Orwell

Kad istupimo iz kolone mnoštva i nastavimo koračati sami, više nismo sigurni u kojem smjeru bismo nastavili. Kada napustimo formaciju i struju gomile proguta nas mrak mogućnosti. Mogućnosti, izbor i sloboda postaju prijeteće, jer najizvjesnije je da ćemo se u njima izgubiti. Barem na početku. Možemo sanjati o slobodi, sanjati o izlasku iz sustava, sanjati o biranju vlastitog smjera i ostvarivanja vlastitih ciljeva, ali kad ti snovi ostanu snovi predugo, znat ćemo da oni nisu dovoljni.

Želimo li se uzdignuti iz košnice i prestati biti onaj pitomi konj kojem je dana prilika da nesmetano trči livadama i proplancima, a on se samo želi vratiti u svoju ogradu, morat ćemo naučiti upravljati sobom. Bez sustava koji nas ganja, bez potencijalnih sankcija koje nas usmjeravaju i tjeraju da funkcioniramo u rokovima.

Godinama su nas uvjerovali, pa skoro uspjeli i uvjeriti da smo vrijedniji kao dio sustava nego kao individualci, da je korisniji naš rad u mašineriji od samostalnog djelovanja i to isto uvjerenje godinama nadograđivali, učeći nas vještinama kako bismo se u tu filozofiju što lakše i bolje uklopili.

Sasvim je prirodno da ljudi odustaju od svojih ciljeva, okreću leđa svojim snovima i redovito ne poštuju ono što dolazi iz njihove dubine. Imaju te neke želje i ne znaju što će s njima. Ponekad ih se čak malo i srame jer ih ljudi oko njih nikada ne bi shvatili da im otvoreno priznaju što žele i o čemu sanjaju.

Ti ozbiljni i zreli ljudi sa svojim ozbiljnim i odraslim poslovima.

Ako i zanemarimo tu sitnu prepreku, i da krenu u ostvarenje svojih želja i ciljeva vrlo brzo će shvatiti da nemaju pojma kako će to učiniti. Nemaju znanja i svijest o tome kako disciplinirati samoga sebe, kako cijeliti vlastite zadatke toliko da ih i izvršavaju, koliko ozbiljno shvatiti vlastite rokove da bi ih ispoštovali. Naučiti kako vjerovati u važnost i svrhu ispunjavanja zadataka bez kojih će sve želje ostati samo nedosanjani snovi jest prvi važan zadatak za sve one koji su se u ovom ludom svijetu drznuli biti svoji, živjeti po svojim pravilima, raditi ono što žive i živjeti ono što rade.

Možeš li ispoštovati izvršavanje zadataka koje ti postavljaju tvoje želje kao što poštuješ zadatke koje ti postavlja sustav?

Nauči.

Možeš li svoje ciljeve shvatiti ozbiljno kao što ozbiljno shvaćaš ciljeve okoline za koje se ubijaš iz dana u dan?

Nauči.

Možeš li u svojim očima postati dovoljno ozbiljan, a tvoji ciljevi dovoljno važni da bi postali tvoji prioriteti?

Nauči.

Jer, ona najveća znanja ostala su na nama da ih savladamo sami.

Prilike postoje, ali nitko nije rekao da će biti lako.

Teže je nego što misliš, ali je moguće.

Hoćeš li pokušati?

Pazi što misliš i govoriš, moglo bi ti se i ostvariti

Već duži niz godina sugerira nam se na sve strane da se okrenemo pozitivnom razmišljanju, da negativne misli pretvorimo u pozitivne, da vodimo računa o riječima koje izgovaramo, jer sve to uvelike utječe na kvalitetu našeg života. Svaka izgovorena riječ odraz je naših misli i na neki način određuje smjer kojim se krećemo u životu. Svaku situaciju analiziramo upravo kroz svoje misli, pa onda posljedično i riječi, sami biramo kako ćemo reagirati na neku situaciju i naposljetku, kako ćemo se zbog nje osjećati.

Onoga trenutka kada uđe u vrtlog naših beskrajnih misaonih procesa, ona postaje doživljaj, iskustvo i nešto zauvijek etiketom obilježeno kao dobro ili loše.

Istina je da svaki događaj i sve ono što se oko nas događa svojim reakcijama i mislima pretvaramo u konačnu varijantu nečega što je na početku bila tek sirovina. I mislim da baš sve što se događa, a još nije došlo u doticaj s našim mislima i nije ušlo u misaonu obradu podataka, možemo nazvati sirovinom.

Neobrađenom stvari koja još nema nikakvo značenje ili značaj.

I razumljivo je da postoje događaji u našim životima koji će dobiti etiketu dobrog ili lošeg, ali što se događa kada naše misli postanu ustrojene na način da se prema svakodnevnim situacijama počnu odnositi sa cinizmom koji je posljedica straha od odbacivanja? Neprihvatanja? Kada se naše misli počnu pretvarati u riječi koje nose negativni predznak situacijama i ljudima koji tvore našu okolinu?

Što kada negativno postaje jedina opcija, ona osobna, pa i društvena?

Osobno vjerujem da naš odnos prema svemu što se oko nas događa može uvelike utjecati na kvalitetu našeg života. Ono što nam se mota po glavi, cijeli dan nosimo sa sobom, htjeli to ili ne htjeli. I iako nije lako, poraditi na onome što mislimo i na koji način, može neposredno utjecaj na naš život.

Ako nam je do toga dovoljno stalo, naše misli mogu postati bolje, ljepše i mirnije. Ako osjećamo potrebu da promijenimo način na koji promatramo svijet oko sebe, nakon nekog vremena vidjet ćemo ga na potpuno drugačiji način.

Prvi problem nastupa kada otvorimo svoja ulazna vrata i nogom napravimo prvi korak u svijet. Jednostavnije rečeno, kada dođemo u kontakt s prvom osobom koju sretnemo.

Kako ćemo komunicirati? Što ćemo prvo reći? Na što ćemo se prvo požaliti? Što ćemo ili koga prvoga iskritizirati? I kako ćemo se osjećati zbog toga?

Dobro i zaštićeno, ili prazno?

Imamo li osjećaj da nas takvi razgovori štite od vanjskog svijeta? Daju li nam osjećaj da nismo sami?

A što je s našim unutarnjim svijetom kojem se vraćamo kada ponovno za sobom zatvorimo vrata?

Ima neke istine u solidarnosti u razgovorima koji su prepuni kritika, osuđivanja i pritužbi. Čovjek se na neki lažan način osjeća da je tako dio skupine. Da pripada svome stadi.

Ima istine i u tome da je sreća, koliko god su nas učili da se povećava kada se dijeli, ekskluzivno vlasništvo jedne osobe.

Pomislím damo koliko smo puta znali čuti onu „sreća spaja ljude“ i prvi puta se zapitam je li to zaista istina? Je li sreća iznenada postala luksuznija od bilo kakvih materijalnih dobara? Spaja li sreća mene i Val, ili nas u ovom slučaju ipak razdvaja? Ovdje ne mogu otvoriti svoj džep i na stol joj poput novaca istresti komad sreće da bi je i ona imala. Koliko god joj svoje sreće htjela dati, to će na kraju opet ostati isključivo moja sreća. Ona će svoju morati pronaći sama. Nedjeljiva je i bira jednog vlasnika. Rasplinula je naš svijet u

*kojem smo o njoj razgovarale i pokušavale je pronaći. Po prvi puta
shvatim da nas je sreća razdvojila.*

Godina u kojoj je Bela Lang upozнала sreću

Je li to razlog zbog kojeg zatiremo svoje sretne misli? Je li to razlog zbog kojeg toliko puta riskiramo pustoš koja ostaje u nama nakon susreta s tolikim ljudima? Iznova i iznova izgovaramo riječi za koje smo već toliko puta shvatili da se zbog njih osjećamo loše, priklanjamo se struji negativnosti da ne bismo izgubili pokoje uho da sasluša ono što više ni ne želimo izgovarati, a izgovaramo još uvijek, tek po navici.

Jer ako nemamo koga ogovarati, ako nemamo koga kritizirati, i ako se nemamo na što žaliti, što nam uopće preostaje?

Sve ono što tako rijetko izgovaramo. Riječi koje odaju zadovoljstvo.

I na koncu, ono što nas najviše straši – izgovoriti da smo sretni. Riječi koje kod sugovornika mogu izazvati zavist za koju ni sam ne zna odakle dolazi. Riječi koje nas u ovom čudnom svijetu udalje od drugih, jer reći nekome da si sretan često izgleda kao da si navukao zastor i rekao: *Nisi mi više potreban!*

Istovremeno, dok svojim riječima sudjelujemo u negativnosti, kao da u poručujemo: *Tu sam! Nisam nigdje otišao! Još te uvijek trebam!*

I ako odlučimo napustiti stare obrasce komunikacije i odnosa koje smo stvorili sa ljudima oko sebe, možda zaista ostanemo bez mnogih koji će nas saslušati. Zbog odluke da prestanemo izgovarati riječi koje nas prazne i prevrtati misli od kojih se osjećamo loše, možemo zaista izgubiti neke ljude oko sebe. Ljude koji su imali čvrsto izgrađenu sliku o nama, krojenu po njihovim potrebama.

I možda shvatimo da čovjek koji odluči biti sretan zaista može biti sam. A kada nije sam, onda je u društvu onih kojima nije potrebna tuđa nesreća da bi se osjetili bolje.

Jer ovaj izazovan život servirat će nam sirovine jednu za drugom. Na nama je što ćemo od njih napraviti. Na nama je s kim ćemo dijeliti iskustva. I hoćemo li se više

Velike stvari - iza scene

smijati, ili više žaliti. Toliko smo toga već prevalili preko svojih leđa. Svatko od nas. I tu smo. Živi smo. Nije li to već dovoljan kredit da krenemo svjetlijom stranom života?

S onu stranu misli?

Podigni glavu, i izvan tvoga dvorišta postoji život

Ovo će sada ispasti kao nekakva *teen* fora, ali baš ona mi je neki dan otvorila oči nakon dužeg vremena. Gledam tako Graham Nortona neku večer, kad najavi on nekog pjevača, Jack Savoretti, *oké* – rekoh, da vidimo i tko je taj sad i kako pjeva. Ležim na kauču s jednim zatvorenim okom, Savoretti pusti glas, a vladavina moje, već ionako prenaplašene desne strane mozga, podivlja.

Čovječe, tko je sad ovaj?!

Tko je i gdje njega skrivao?! (taj, ili ti koji jesu nisu ni ljudi, jer te ovaj pomete u trenu).

Ukratko, čovjek rastura.

Rastura.

Ok, uzmite me malo sa zadržskom, jer meni kad se nešto sviđa, zaista nisam normalna i obično malo pretjeram, ali čovjek je zaista toliko fenomenalan da mi uopće nije jasno kako je moguće da nikad, ali baš nikad nisam čula nijednu njegovu pjesmu na radiju. Televiziji. Igdje. Nigdje.

Ono, udara posred srca. Uzmite sa zadržskom općeprihvaćeni izraz ovih prostora. Ovaj udara na jedan drugačiji način.

Drugoga dana rekoh – ne budi lijena, pa sjednem za *youtube* i protubeam malo tog Jacka Savorettija. Ukratko, sjedim ispred računala s razjapljenim ustima. Slušalice na najjače. Miro prolazi pored mene i suflira da stišam. Ono, oštetit ću sluh i slično.

Ma, briga me, odmahujem mu dok i dalje sjedim razjapljenih ustiju ispred svog malog otkrića.

Previše ozbiljno smo shvatili taj fucking *mainstream*.

Mainstream života. Od *osobnih* mišljenja i stajališta, političke tuposti, sljepila prema propadanju vlastite države i pravljenja da nas se to ne tiče i da nas nije briga, pa do onoga da svakog dana na televiziji gledamo sve nesposobnije voditelje i voditeljice, gdje god se okrenemo oko nas svira ista glazba. Non stop ista. Isti filmovi na televiziji svakog blagdana, nedjelje, vikenda.

Isti ljudi. Iste ideje. Iste misli.

*Nitko nam, pa ni tu ni tamo ne može pokazati nekog Savorettija.
U bilo kojem smislu i na bilo kojem polju. Sva slobodna mjesta
zauzeli su oni odabrani u koje bismo sada valjda trebali gledati kao
u svetu kravu. Istina je da ih uglavnom gledamo, slušamo, ili čitamo
jer su tu, na izvol'te, a prerijetko sami biramo.*

Zamislite ovo, francuska spisateljica napisala je *bestseller*. I svi u Hrvatskoj polude prije nego što su ga uopće vidjeli. Odbrojavaju. Naslovnica *bestsellera* (to bi mu trebalo biti ime) iskače iz paštete i obližnjih konzervi. Istina je da nemamo pojma tko je ta žena i zašto je baš ona (i prije nego što smo o njoj slova pročitali) u našim glavama već postala slavna ikona. Ma, knjiga je sigurno dobra, ne mislim da nije, ali možete li zamisliti koliko knjiga još postoji negdje tamo koje treba istražiti, pročitati, koje su vrijedne divljenja, a ne čujemo o njima ništa, nitko o njima ne govori? Ni neće. Nikad neće pronaći svoju paštetu.

Da, netko očigledno odabire za nas, a nije Đelo Hadžiselimović. Odabire istost. Ono što poput zaraze prelazi na naše živote. Spušta se kao prozirna koprena na svakoga od nas. Na svakom polju našeg života.

Živimo u produkciji. U industriji.

I onda zastanem i upitam se: Koliko svjetova postoji još paralelno s ovim našim?

Koliko posebnih ljudi i umjetnika u njima još živi i stvara na ovome svijetu?

Koliko dostignuća i ljepota o kojima ne znamo ništa egzistira u našem paralelnom vremenu?

Posebno onih koje nam otvaraju neke druge vizure, osjete, misli, pa ako želite i nove nade i vjeru.

To me nagnalo da razmislim i o teškoj utvrđi u koju pretvaramo svoj život. Istina je da svatko od nas ima svoj životni raspored, svoje obaveze, aktivnosti, izazove s kojima se nosi (ili barem pokušava nositi), ukratko život onakav kakvog poznaje.

Istina je, također, da iz svojih životnih okvira nemamo priliku ni vremena prečesto izlaziti kako bismo vidjeli što još ima tamo na obližnjim livadama, tko njima trči i što se na njima događa. I to je sve ok.

Većina od nas ima svoju budilicu na noćnom ormariću, svoju jurnjavu na posao, red ljudi na poslu, red aktivnosti poslije posla (mogućnosti različitih opcija ograničenih istim vremenskim rokom), red vikenda i godišnjih odmora, red obitelji i prijatelja i onaj (nezasluženo) mali red sebe koji pokušava ugurati u malo preostalo mjesto u svom životu.

I nije to problem. To je samo život.

Problem je kad povjerujemo da je ono što imamo, ono što živimo i što pasivno primamo u svoje dvorište jedino što postoji. Ograda i nije tako visoka da ne bismo mogli pogledati izvan tog dvorišta, ali mnogi se jedino zapitaju - čemu? To ionako nije moje dvorište.

I bit će potpuno u pravu. I u krivu.

Da, nije to tvoje dvorište, ali gle čuda, i u tom nekom dvorištu odvija se neki život. Drugačiji od tvoga. Postoje i tamo neki ljudi, drugačiji od tebe. Postoje i problemi i radosti i veselja. Svi nekako drugačiji od tvoga. I rješenja za koja nisi ni znao da postoje. Gledajući preko ograde dobiješ ideju kako napraviti nešto o čemu nisi ni

sanjao. S druge strane te ograde doleti ti, sasvim neočekivano, neka nova misao. Neki impuls. Neka vjera.

I da, svakako si bio u krivu. Izvan tvoga dvorišta, preko tvoje ograde postoji život koji je itekako i tvoj. Pripada ti kao i svima onima koji ga tamo žive. Pripada ti onoliko da bi ti ponudio da vidiš drugačije, da osjetiš nepoznato, da te nagna da učiniš neočekivano, da te nauči, da učini da postaneš veći. Sa svim onim lijepim i ružnim što ti može ponuditi.

Znaš, postoji i drugačije od onoga što živiš. Postoji bolje. Istina, i gore. To gore neka ti bude manji uteg na vagi dok pokušavaš postići ono bolje što si vidio. Tek toliko da te zadrži da to postigneš do kraja. Da ne odletiš prije vremena.

Postoje i drugačiji ljudi od onih koje viđaš svakoga dana. Drugačiji u svojim svjetonazorima, nastojanjima, željama i pravcima kojima se kreću.

Ono čemu me podsjetila tako banalna stvar kao što je otkriće jednog novog pjevača (umjetnika), jest da glavu podignem za početak, samo za pedalj više. Da je, za početak, podignem toliko da vidim dalje od svojih cipela. Cipela u kojima svakoga dana jedem isti doručak, slušam istu glazbu do posla, čitam isti portal na internetu kako bih vidjela što ima novoga, razgovaram s ljudima za koje već unaprijed znam što će mi reći i od kojih uglavnom neću ništa novo naučiti niti osjetiti impuls da napravim nešto drugačije, te ostatak dana jurcam u svom uobičajenom ritmu.

Svi nekako zaziremo od nepoznatoga. Sa strahom prilazimo novim stvarima. Ne bi li trebalo biti obrnuto? Ne bismo li trebali zazirati od onih poznatih stvari za koje sada već utvrđeno znamo da nam je koriste ničemu osim opravdanju da se ne pomaknemo ni pedalja dalje.

Velike stvari - iza scene

Ipak, i unutar te produkcije u kojoj živimo postoje mogućnosti. Istina, dali su nam ih previše kako bi nas natjerali da ih prestanemo istraživati, ali predlažem vam ipak da budete Đelo svog života.

Tražite.

Zapitkujte.

Otputujte.

Okrenite se u suprotnom smjeru od onog u kojem se običavate kretati. Barem ponekad.

Razgovarajte s drugačijim ljudima od vas.

Ne očekujte tako često. Stalno nešto.

Pustite da vas iznenadi.

Čitajte.

Budite sami radije nego s onima s kojima vam se ne da biti da biste stvorili fikciju zajedništva.

Potrudite se uvjeriti da postoji i drugačije da biste rasli.

U konačnici – i mijenjali se.

Pravi trenutak krije se u tebi

Koliko je minuta, sati, mjeseci i godina prošlo u čekanju pravog trenutka da napravimo ono što želimo, da postanemo ono o čemu sanjamo? Mislim da nismo shvatili poantu onoga što čekamo, jer to nikada zapravo nije imalo veze s vremenom i njegovim protokom. I dok sada stojimo negdje u svome danas, vrijeme prolazi, a da mi toga nismo ni svjesni. Jer, htjeli mi to, ili ne u ovome trenutku našega života nešto se događa. Događalo se i u trenutku prije ovoga, a događat će se i u trenutku koji slijedi. Jer, takav je život – on prolazi. A mi ga slijedimo i čekamo taj trenutak u kojem će sve utihnuti, kada ćemo napokon riješiti svoje probleme, osigurati financijsku ležernost, ispratiti djecu do samostalnosti i tko zna što još sve ne da bismo mogli napraviti ono o čemu smo oduvijek sanjali, što smo željeli.

Čekamo taj prvi dan u mjesecu, u godini, čekamo da završi ljeto, čekamo ponedjeljak. Uvijek čekamo završetak nekih prirodnih ciklusa, naivno misleći da je to taj dan. Rijetko kada, iskrenije nikada – to ne bude taj dan. Jer, i tog ponedjeljka, i tog famoznog 1.1. (već ne znam koju godinu zaredom) dočeka nas dan isti poput svih ostalih – samo jedan u nizu. Jer, u nama nije sazrijela odluka za koju smo mislili da će baš tog dana biti spremna sama po sebi, dočekati nas na srebrnom pladnju na okruglom stolu sa čistim bijelim stolnjakom. Sve što ćemo morati napraviti jest podignuti poklopac i slavodobitno se nasmiješiti. Ali, ispod tog poklopca ne dočeka nas ništa. Samo praznina i razočaranje s kojim krećemo dalje očekujući bolje rezultate u sljedećem roku. Ali, rokovi zakazuju, vrijeme prolazi, a mi i dalje jurimo u krug vraćajući se na isto mjesto s kojeg smo krenuli. Iznova i iznova.

Ne trebamo čekati pravi trenutak, on se krije u nama. Usprkos svoj prolaznosti vremena, uvijek nam je dostupan. Od njega nas dijeli samo jedna odluka – da mu kažemo: SADA!

Da kažemo:

Danas je pravi trenutak! Danas ću si priuštiti tišinu i svoje vrijeme kako bih saznala gdje želim da me život odnese. Da sama sebe upitam: Što želiš? Gdje želiš stići? Što želiš postići? Što još želiš naučiti? Koji je tvoj poziv?

Trenutak u kojem ću tišini dati vrijeme da mi donese odgovor.

Bez pritisaka, bez žurbe, bez upliva svakodnevice.

Bez obzira na to što sam trenutno u velikim problemima.

Bez obzira na to što imam malu djecu.

Bez obzira na to što imam veliku djecu.

Bez obzira na to što nemam posao – jer sam tada neozbiljan prema sebi i učinit ću to prvom prilikom i prvim plusom na tekućem računu.

Bez obzira na to što imam posao – jer sam tada neozbiljan i smiješan u očima drugih koji će me ismijati i neće razumjeti.

Bez obzira na to što imam obaveza preko glave i ne znam kako stignem navečer ni zaspati.

Bez obzira na to što nemam vremena za sebe.

Bez obzira na sve – ja želim saznati koja je moja uloga u ovome životu. Ja želim saznati tko sam ja.

Želim saznati od čega mi srce iskače iz grudiju. Ja želim saznati koji je moj poziv.

Jer, iskreno i sami znate da će život uvijek biti tu sa svojim izazovima i problemima. Život neće stati samo zato jer vi želite zastati i upitati se sva ova pitanja. Vi ste ti koji trebaju zastati i vratiti odgovornost prema sebi u svoje ruke. Priznajte, i vi ste često igrali igru prebacivanja krivice na ostale jer vaš život na neki način stoji. Na svoju zahtjevnu djecu, na svoj zahtjevan posao, na partnera, na bolesne roditelje, na sve one s kojima se u svom životu dotičete i s kojima dijelite svoje vrijeme. Istina je da krivica nije u nikome od njih.

Krivica je u onome koji do sada nije dlanom pritisnuo ono zvonce na svojoj recepciji.

U onome koji je rekao: *Jednoga dana...*

U onome koji se okrenuo iza sebe nakon svih tih proživljenih dana, a taj jedan još nije dočekaao.

I tada, kada krivicu više ne bude mogao svaljivati na sve one zbog kojih nije mogao ostvariti sebe i svoje snove – okrivit će vrijeme i taj jedan dan koji nije došao, ili je došao prekasno. To isto vrijeme u kojem je samo trebao iščupati taj trenutak iz sebe i reći: *Sada je pravi trenutak!*

Jer taj – pravi trenutak je zapravo trenutak u kojem sa svog života skidamo koprenu. Koprenu kroz koju smo i do sada vidjeli gdje se nalazimo i gdje idemo. Iako, pogled je bio mutan, bez boje, a vidljivost kratka. Iako smo bili tu svo ovo vrijeme – sadašnjost nam je bila odsutna. Neobično je na kraju shvatiti da je uživanje i radosno proživljavanje trenutka, nošenje sa životnim izazovima i rješavanje svakodnevnih situacija, lakše i jednostavnije onima koji su si jednoga dana postavili sva ona pitanja i na njih dali odgovore. Potražili načine kako da ostvare sebe i svoje snove.

Oni su ti koji se više smiju, oni su ti koji znaju što znači ona, mnogima već frustrirajuća krilatica: *Uživaj u sadašnjem trenutku!* Oni su ti koji kao da se lakše nose sa svime što život pred njih stavlja. Oni su ti koji u tim izazovima vide smisao i ne okrivljuju nedužnu sreću koja nije pokucala na njihova vrata. Oni su ljudi sa ciljem! Nije bitno hoće li ga ostvariti brže ili sporije. Možda čak nije niti bitno hoće li ga uopće ostvariti, jer uživaju u procesu. Oni vide smisao u svom postojanju. Oni su odgovorili na poziv iz svoje unutrašnjosti i znaju što žele. Oni su jednoga dana rekli: *Danas je pravi trenutak*, iščupali ga iz sebe i gle čuda: život nije stao, postao je bolji! Postao je dostojan svoga imena.

Sanjati mogu svi, ali probuditi se - samo oni najodvažniji

Mnogi ljudi sanjaju snove i maštaju zavaljeni u svoje udobne fotelje, na sobnoj temperaturi, gledajući kako iza prozora rominja kiša. Oni koji sanjaju velike snove imaju i dodatak – zdjelicu kikirikija u krilu kako bi mogli sanjati siti.

Snovi su postali lako dostupan dodatak modernom čovjeku. Nešto poput knjige na kiosku. Svi mogu imati snove, dapače, svih se i obrabruje kako je imati snove jako poželjno.

Motivirajuće.

Moderno.

Instaželjno.

I tako sada svi o nečemu sanjaju. Lijepo stickere na svoje rokovnike. Posipaju krevete ružama. Razbacuju se mudrim citatima. Plove prema svojim snovima kao da na razbijenoj drvenoj splavi žele preploviti ocean. I onda shvate da je nemoguće. Pukne daska i na korak su do utapanja. Prevrne ih. Potopi.

Pa, zato se to i zovu snovi, zar ne? Zato jer njih možeš samo sanjati, oni spadaju u kategoriju neopipljivog, dalekog i neuhvatljivog.

Život je opipljiv. Baš kao ona razbijena drvena splav. Takvim stvarima uglavnom i je zatrpan život. Svime onime za što je drvena splav samo metafora za nepripremljenost. Za loš početak, odabir krivog sredstva koje k tome još ima i lošu konstrukciju.

U današnjem svijetu u kojem je moguće nabaviti baš sve, u kojem je na Googleu moguće pronaći objašnjenje za najgluplji pojam koji ti

padne napamet, a na Youtubeu tutorial za najbesmisleniju aktivnost, netko je došao na ideju da u taj svemogući svijet utrpa i snove koji bi sasvim logično trebali biti ostvarivi baš poput svega ostaloga. Dovoljno ih je, valjda, samo imati. Baš kao što je dovoljno imati najlošije računalo da bi pristupio svojoj ovozemaljskoj pameti pohranjenoj na internetu.

I tamo će se pronaći tutorijal sa koracima do snova. Ne jedan, na tisuće njih.

Ipak, unatoč lako dostupnom znanju sve je više glupih ljudi. Sve je više nesposobnih umova. Sve je više onih koji lako odustaju od svojih snova, nemajući još srca izbrisati njihovo dokumentiranje na Instagramu.

Od mega dostupnosti kojom obiluje naš život i „lako ćemo“ stava, čini mi se, krenuli smo koračati unatrag.

Pretvarati se u ljenčine sa super filterima.

U one koji ne istražuju već samo pronađu, one koji uzimaju, ne trudeći se oko ničega. Počeli smo se pretvarati u odustajanje koji si nisu dali ni dovoljno truda da pokušaju, ne sto, ali barem dva puta.

Put do snova, ambicioznost i ozbiljno hvatanje u koštac s preprekama na tom putu popločeni su lošim fotografskim filterima. Štoviše, potpuno su nefotogenični i sasvim sigurno ne spadaju u favorite nijedne kamere. Daleko su od šarenih „donuta“ posipanih šljokičastim šećerom, šalice čaja i rokovnika stavljenih na set i spremnih za fotografiranje nekoga tko sanja o tome da ima snove.

Da se razumijemo, sve od navedenog i više nego volim – pogotovo šarene *donute*, preferiram kavu iznad čaja, ali rokovike jednostavno obožavam. Isto tako znam da foto dokumentacija spomenutog kao jednog od simbola današnjeg poželjnog života u pastelnim bojama nema blage veze s trudom da se nešto postigne.

Jer, sanjati mogu baš svi. Spremnost da se iz snova probude pripada samo najodvažnijima. Onima koji su spremni suočiti se sa činjenicom da snovi često mogu izgledati poput najgore noćne more. Onima koji su spremni za suočavanje s vlastitim demonima. S onim čudnim bićima u sebi koji im priječe put, a nazivaju se različitim imenima.

Nestrpljenje.

Malodušnost.

Neustrajnost.

Manjak samopouzdanja.

Osamljenost. I usamljenost, također.

Iscrpljenost.

Sumnja.

Manjak discipline.

Želja za odustajanjem.

I mnogi drugi.

Oni koji su se odlučili probuditi i krenuti u ostvarenje svojih snova susreli su se baš sa svakim od upravo navedenih. Susreli, a ako su bili ustrajni ići dalje – i suočili. Ne mogu reći da su ih pobijedili, jer na tom putu pojavit će se još nebrojeno puta, ali

naučili su kako se s njima ophoditi. Kako ih poštivati kao dostojne suputnike, znati ih pomilovati po glavi, a zatim ih zamoliti da se pomaknu lijevo, ili desno kako bi mogli nastaviti dalje, do nekog drugog susreta!

Upoznajući svakog od ovih malih unutarnjih demona, napokon se počela slagati kompletna slika o tome što znači ganjati neki svoj san. Ostvarivati neki svoj cilj.

Pravo naličje pastelnog Instagrama, zar ne? Kako fotografirati manjak vlastitog samopouzdanja? I koji mu filter dati kad mu odgovara baš onaj koji sam po sebi ima - tamno siv i težak. Kako fotografirati sumnju i želju za odustajanjem? Kako fotografirati pobjedu nad istima? Kako fotografirati ono najvažnije o čemu vam nitko nije rekao puno? Ako je i pokušao, preskočili ste, jer po najnovijem - mi smo vizualna bića - pozornost nam zaokupljaju slike, a sve manje tekst. A kako prikladnih slika za spomenuto nema, ostaje na svakome od nas, tko se iznad onoga da sanja odlučio i probuditi, da to upozna i proživi sam.

Ono što je luđe od najluđih snova jest onaj trenutak kada pomislite na ono što ste naumili, kada se zamislite na cilju, a svi oni demoni pokleknu i duboko se poklone svjetlu koje bljesne toliko jako da uvijek iznova iznenadi i njih i vas.

Tada znate da je vrijedno truda. Svega.

Tada može i na Instagram! Dapače!

Stišće li i tebe malo taj *od 9 do 5* stil života?

Spadam u kategoriju *od 9 do 5* već deset godina. Točnije, moja kategorija je od 7 do 3, ali to sada i nije toliko bitno. Zna se što se misli kada se priča o rasponu od 9 do 5 sati. Osam sati dnevno provedenih na poslu. Svakog dana. U isto vrijeme. Od istog od do istog do. Htio, ne htio. Dalo ti se, ne dalo ti se.

I iako tekst još nije ni započeo, već vidim naoružanu vojsku koja će opaliti po sretnicima koji sjede u svojim toplim uredima osam sati, istodobno ih zamišljajući kako svih tih osam sati vrte kemijsku olovku poput Georgea Constanze i gledaju na sat. Odložite oružje, ovaj tekst neće biti žalopojka o tome koliko je teško dnevno raditi osam sati, jer naravno da sam svjesna da postoje ljudi koji u danu rade dvostruko više, u lošim uvjetima, na hladnoći, žegi, i još k tome u posao ulažu veliki fizički napor. Ovaj tekst nije žalopojka, ovaj tekst je promišljanje o načinu života kojim žive mnogi od nas i propitkivanju koliko toga nam od života ostane kad otcvikamo svoju karticu na izlazu iz firme.

Koliko nam realno sati i minuta ostane da bismo se posvetili onome što volimo? Koliko nam vremena ostaje da bismo se usredotočili na neke svoje osobne ciljeve pokušavajući uklopiti i zadovoljiti sve što se mora ugurati u naš dan?

Nakon godina i godina života *od 9 do 5* počela sam osjećati prazninu. Najveća praznina u danu javljala se u popodnevним satima nakon posla, nakon ručka, u onim legendarnim trenucima kada napokon malo odahneš.

Svaki put u tim trenucima bila sam bliže tome da izdahnem, nego da odahnem.

Imala sam osjećaj da se nemir cijeloga dana počinje atrikulirati upravo u tim trenucima odmora. Trenucima u kojima sam shvaćala da zapravo uopće nisam umorna, samo zasićena. Praznina bi se ubrzo počela pretvarati u nemir koji bi trebalo ili eutanazirati ležanjem na kauču ispred televizora, ili trčanjem po nekom igralištu s

vrištećim slušalicama u ušima. Barem do večeri kada bi i taj nemir iščeznuo zajedno s posljednjim trzajima dana.

I tu se ne radi o poslu kao takvom. Radi se o ritmu koji je za mnoge od nas neprirodan. Činjenica je da postojimo i mi kojima nakon nekog vremena zakaže funkcija automatskog načina rada. Jednostavno počne preskakati neki vijak u nama.

Što kada shvatiš da ne želiš da tvoj život prestane u 5 sati kada legneš ispred televizora? Što kada shvatiš da želiš da ti život bude nešto više i veće od toga? Što kada shvatiš da je tvoje vrijeme da napraviš nešto toliko ograničeno da nakon što pojedesh taj ručak svaki put pomisliš da se bez veze nerviraš jer ionako nema vremena za sve to što bi htio. Ali što kada te ta želja ne napušta? Što kada ne nestaje? Što kada ona, usprkos svemu raste?

Činjenica je da svi mi živimo u svojoj maloj kutiji. U toj istoj kutiji stišće se naš način razmišljanja, proživljena iskustva, sve ono što smo do sada vidjeli i čuli. Kada zbrojimo sve navedeno, kutiji još samo nedostaje poklopac da nas odvoji od svega onog drugačijega i nepoznatog. Često, sasvim neopravdano, mislimo da izvan te kutije ne postoji ništa, samo zrakoprazan prostor, a da se unutar nje nalazi cijeli svijet sa svojim pravilima koja ne smijemo prekršiti, jer jedino zahvaljujući njima funkcioniramo.

Uvjereni smo da znamo hodati. Stojimo uspravno i sposobni smo raditi korake. Nitko nas ne može uvjeriti da to možda radimo na potpuno krivi način.

Ali... pristajemo li učiti hodati iznova, ako smo uvjereni da hodati znamo već odavno?

Odgovor na to pitanje možda će biti postavljanje još jednoga.

Što želimo koristiti kao gorivo za kretanje kroz svoj život? Svoje unutarnje impulse, ili talog vlastitih pasivnih iskustava?

I to ne samo naših. Iskustava svih oko nas koje nesvjesno upijamo iz dana u dan.

Oko mene su svi živjeli životom *od 9 do 5*. Moji roditelji također su živjeli na taj način, pa sam, vjerojatno nesvjesno ponukana viđenim i sama krenula istim putem. Alternativni načini izgledali su mi u najmanju ruku egzotični i strani. Pomalo opasni. Nesigurni. Ovo je bio potvrđeni način. Često dosadan, ali i u toj svojoj dosadi provjeren.

Sve dok nije počeo preskakati onaj vijak. Sve dok nisam počela shvaćati da i poslije 5 sati postoji toliko života koji ne želim propustiti. Toliko ciljeva za ostvariti, želja za ispuniti. Nekih svojih snova od kojih ne želim odustati jer ne znam hoću li u 5 sati imati snage za ustati se s kauča.

I da , bilo je svakako. I još uvijek je svakako. Bilo je pisanja do dva ujutro, bilo je neprospavanih noći, bilo je preranih jutara i ritma naoko opasnog po zdravlje. Bez reda, bez rasporeda. Uvijek poslije 5.

Ipak, prvi puta sam osjetila da sam provirila iz one kutije i pogledala u onaj zrakoprazan prostor. Tko zna koliko će mi još vremena trebati da u tom prostoru ugledam ono što želim, ili to dohvatim rukom, ali podignuti taj poklopac bila je najbolja stvar koju sam mogla učiniti.

Za sve što želiš postoji način. Možda će biti nezgrapnan, neuredan i nestalan. Prečesto naporan s tendencijom odustajanja. Prečesto zanosan s tendencijom da povjeruješ da je sve moguće. Kakav god bio, kroz njega ćeš upoznavati vlastite rubove. Ispitivati krajnje granice vlastitog strpljenja i nemoći. U konačnici postati potpuno spreman da dođeš do onoga prema čemu si krenuo.

I da, sve je to moguće i poslije 5 sati. Vjeruj mi. Puno „mogućije“ od onih teorija da „ostaviš sve i kreneš tamo gdje te srce vuče“. Budeš li

se vodio tom preporukom najizglednije je da će te odvući u još veći nemir i frustraciju. Dugotrajni život „od 9 do 5“ ostavlja razne posljedice. Često ga upravo zbog njih nismo u mogućnosti napustiti. Ali, napuštanje nikada nije bilo jedini način. Možda samo trebaš nastaviti živjeti i poslije 5. Jedan sasvim drugačiji život.

Ako i ti osjećaš nemir negdje u vrijeme nakon ručka, zagledaj se duboko u sebe, vjerujem da ćeš imati što za vidjeti.

I kreni.

Svijet nema vremena za tebe, ali ti ga stvori

Imate li i vi ponekad osjećaj da ne sudjelujete potpuno u svom životu? Da ne kreirate sadržaj svog vremena, već da su vam dani unaprijed skrojeni i da ponavljate jedno te isto iz dana u dan? Imate li i vi dojam da često nemate vremena za sebe, da je nametnuti nam ritam života nešto što nam ne daje vremena da bismo svjesno živjeli i stvarali? Imate li i vi dojam da vrijeme prebrzo prolazi? Da ne razlikujete baš puno dane, da su svi uglavnom vrlo slični i da nema onih elemenata u životu po kojima biste ih pamtili i razlikovali?

Svjesni smo da vrijeme brzo prolazi, ali još gore od toga jest što s tim vremenom prolazimo i mi, često nesvjesni života i vlastitih potreba. Jedan od načina na koji možemo shvatiti nemilosrdnu prolaznost vremena dogodi se kada izgubimo neku blisku osobu. U tim trenucima shvatimo da svijet nema vremena utihniti na minutu, zaustaviti promet, priču i dreku na ulicama.

Nema vremena za dobrodošlice i ispraćaje.

Mailovi i dalje stižu u pretinac tvoje elektroničke pošte, netko s posla te baš u tom teškom trenutku nešto hitno treba pitati, a ta nemila stvar koja ti se dogodila samo je poremetila rokove i ustaljeni raspored. Svijet nema vremena da te pomiluje po obrazu i kaže: *Odmori, neću ti zamjeriti. Vratit ćeš se kad budeš spreman.* Nema vremena da ti kaže da je svaka tvoja suza morala otkliziti niz tvoj obraz, jer si kroz tu malu kap isprao komadić svoje boli. Goni te da brišeš suze u hodu, da smijehom prekrivaš tugu i da trčiš u trenucima dok jedva stojiš na nogama. I dok tako trčiš, varaš se dok misliš da zaboravljaš brže i prihvaćaš lakše. Povjeruješ onima koji ti govore da normalno nastaviš sa životom jer ćeš na taj način lakše i brže zacijeliti svoje rane, bez obzira na koji su način nastale. I trčiš i kimaš glavom. Nemaš vremena za ništa drugo. Svatko želi komad tebe. Svi ljudi kojima si okružen očekuju da nastaviš igrati ulogu koja ti je u njihovom prisustvu namijenjena. Ne pitaju. Ne osjećaju. Utješe te tek na trenutak

kada sam progovoriš. Usput. Ponekad. Ipak, nitko za tebe ne osigurava prostor i tišinu. Pa ni ti sam.

*Svijet nema vremena za tvoje snove i velike planove. Dok ih kuješ,
gurne te laktom u stranu kako bi ti poručio da baš nitko neće
shvatiti što si naumio i zašto gubiš vrijeme na nešto što ionako nećeš
nikada ostvariti.*

Živimo u svijetu koji nema vremena za nas. Svijetu koji je taj stav poput opasne epidemije plasirao kao normalan i podrazumijevajući. Daje nam vrijeme da ispunimo obaveze. Umori nas dovoljno da će samo oni s iznimno visokim voljnim momentom odvojiti vrijeme i ustrajno, pored svih obaveza, graditi neku svoju priču. Malo po malo. Sat po sat.

Živimo u svijetu u kojem sve više otkrivam da se meni poznati ljudi iza zavjese vlastitih uloga bore s napadima panike i tjeskobom. Svatko iz nekih svojih razloga. Duboko skrivenih od prozaičnosti nameta svakodnevnice u kojoj živimo. Razloga zakopanih u vlastitu srž i istinsku neharmoniju sa svijetom oko sebe.

Živimo u svijetu u kojem nismo cijepljeni od problema i teških situacija, iako je taj isti svijet odlučio da nam ne može ustupiti vrijeme i prostor kako bismo se na odgovarajući način s njima nosili. Živimo u svijetu koji je stvorio okrutne ljude, a ti isti ljudi su mu to dopustili. Živimo u svijetu koji je ljude lišio svijesti o samima sebi, ljude koji su mu i to dopustili.

*Ljude ovisne jedne o drugima, ne toliko iz ljubavi, već iz koristi da
kroz odnose liječe svoje neostvarenosti i praznine.*

I u toj žurbi, baš uvijek stignemo misliti na druge, a na sebe nimalo. Kao da se kroz odnose s njima ostvarujemo i sami sebi dokazujemo da smo stabilni, pouzdani i da se na nas može računati. Ipak, u svakome od nas u određenom trenutku nešto počne

pucati. I to pucanje se naizgled čini kao negativna stvar koja može narušiti lažnu ravnotežu u kojem živimo.

Istina je da ravnoteža odavno ne postoji, a to pucanje koje osjećamo događa se upravo iz razloga jer smo te iste ravnoteže gladni i žedni. U trenutku u kojem ju odlučimo potražiti počinju se događati promjene u našem životu i rasipati oni slojevi koje smo na sebe naslagali da bi oko nas sve funkcioniralo. Oko nas, no ne i u nama.

U svakome od nas u određenom razdoblju u životu dogodi se okidač za promjenu. Preslagivanje prioriteta. Sagledavanje stvarne slike koja nas okružuje i testiranje iste. Neki tom okidaču poklone punu pažnju, a neki ga s vremenom ponovno izignoriraju kao još jednu smetnju u ionako zatrpanoj svakodnevnicu.

Počinje te više zanimati kako se ti osjećaš u nečijem društvu od toga kako se netko osjeća u tvomem. Počinješ se pitati zašto toliko energije ulažeš u stvari koje ti je nikada neće vratiti.

Počinješ izbliza sagledavati svoje postupke i pitaš se zašto činiš neke od njih? Stvari koje ti možda već odavno ne prčinjavaju zadovoljstvo. Zašto ih ponavljaš i vrtiš se u začaranom krugu nezadovoljstva koje sam stvaraš.

Zašto ne odmoriš kada si umoran, zašto strahuješ da ćeš izgubiti nešto što si u dubini srca već odavno želio izgubiti? Zašto održavaš red u vlastitom neredu?

Zašto ne istupiš iz redova cinika i prijetvornika koji misle da je u životu nemoguće mijenjati stvari? Iz redova onih koji osuđuju baš one kojih se najviše plaše – onih koji su odlučili biti svoji. Takvi kakvi jesu.

Zašto te strah razotkriti prava lica ljudi s kojima si svakodnevno okružen? Zašto te je u konačnici strah ostati sam? Možeš li biti usamljeniji od ovoga?

Zašto te je strah napokon vidjeti treba li tvoje okruženje tebe ili sve lažne definicije sebe koje si mu ponudio? Na svim frontama kojima se svakodnevno krećeš?

Velike stvari - iza scene

Zašto te je strah s nekim stvarima krenuti ispočetka, drugačije, s uključenom sviješću o tome koliko i zašto sebe u nešto daješ?

Zašto misliš da je išta važnije od tebe?

Čudaci u potrazi za životom

Ne znam spadate li u ovu neobičnu skupinu ljudi, ali vjerojatno ćete to do kraja ovog teksta shvatiti. Ne pronađete li se u ovim redovima, i to je sasvim u redu. Ne može svatko biti vi, i ne može svatko biti čudak. Ili onaj kojeg čudakom nazivaju. Ono što bi bila novost u svijetu jest miran suživot onih koji nisu čudaci i onih drugih nazvanih čudacima od ovih prvih. Suživot pun razumijevanja, iskrenosti i uvažavanja. Možda bi tada iznenada i nestao svaki čudak s ovoga svijeta. Možda bi tada napokon svi imali pravo na postojanje po svom izboru. Po svojoj mjeri.

I oni koji od života traže puno, i oni koji traže malo manje.

I oni koji su sa svojim životom zadovoljni, i oni koji to uopće nisu.

I oni koji smatraju da žive život po svojoj mjeri, i oni u kojima živi osjećaj da su rođeni za nešto više, ne bolje, već samo drugačije. Svijet u kojem se oni koji žele više ne bi skrivali od ovih koji ne traže dalje od ovoga što imaju i u čemu žive.

Znam, taj svijet o kojem pričam je utopija.

Mislim da već možete razaznati kojoj skupini pripadate. Ako ste čudak, želim vam reći da niste sami i dati vam vjetar u leđa, a ako to niste, želim vam reći da čudaci zapravo nisu čudaci – to su samo ljudi koji žele nešto drugačije od vas. I to je otprilike jedino što je čudno kod njih.

Osobno spadam u skupinu čudaka. Onih koji stalno nešto propitkuju, rijetko vide smisao u stvarima oko sebe, pa ga valjda zbog toga češće i traže. I zbog toga izgleda da sam stalno u potrazi. Tražim smisao, ali pravi smisao u stvarima toliko jednostavnim da o njima s rijetkima mogu razgovarati.

Stvarima poput: je li moguće da živimo iz dana u dan toliko automatizirano i nikad ne zastanemo i zapitamo li se: *je li to to?*

Da gospođu u autobusu koja se žali svojoj sugovornici i tešku svakodnevicu, loše kolege, besparicu, loše zdravlje, nezadovoljstvo, napetost i svakodnevni stres svodi na rečenicu: *što ćeš, to ti je život, borba iz dana u dan i boriš se dok si živ*, zaista iskreno upitam: *Stvarno? Gospođo?! To je to? Je li moguće da je to stvarno samo to?*

Da ljude koje svakodnevno susrećem u svojim osobnim i profesionalnim nezadovoljstvima također upitam: *Nemaš li potrebu biti zadovoljan? Nemaš li potrebu voljeti svoj posao? Nemaš li jebenu potrebu voljeti sebe i naposljetku; nemaš li želju prestati kukati od jutra do sutra?*

Smatraš li se zrelim i odraslim jer te krasi nezadovoljstvo?

Jer je to odlika odraslog čovjeka? Biti nezadovoljan, ali trpjeti i naći načina da s istim tim nezadovoljstvom stvoriš miran suživot u kojem će biti toliko sklada da jedno drugo nikada nećete napustiti? Nezadovoljstvo će uvijek biti uz tebe jer ga poštuješ kao osjećaj kojem si dao primat čak i nad srećom, a ti ćeš uvijek biti uz nezadovoljstvo, jer samo čudaci traže više od ovoga što imaju. Samo čudaci imaju želje. Samo čudaci imaju snove. A oni najveći čudaci od toga rade i planove. Kreću u realizacija. Kreću u ostvarenje. I vode bitke s odraslim, odgovornim i zrelim mozgovima, bezrazložno se od njih skrivajući iz straha od etikete za koju već odavno znaju da je imaju - etikete čudaka.

Onoga koji smatra da sreća nije osjećaj koji slučajno svraća na svom proputovanju, već da je sreća, ona osobna kao i potraga za njom, ono zbog čega smo ovdje.

Onoga koji u sebi osjeća da je rođen za nešto drugačije i više od kalupa u kojem je uglavljen. Onaj koji ima viziju o sebi i zna što želi.

Onaj koji zna da nije normalno živjeti u nezadovoljstvu boreći se sa životom, jer život nije suparnik kojeg treba savladati, život je prostor i vrijeme u kojem se treba ostvariti, u kojem treba postati ono za što si stvoren i biti toliko čudan da saznaš što je to. Tko si ti.

Onaj tko u sebi osjeća poziv i gladno ga slijedi. Uz sve poteškoće i etikete ovoga svijeta. Onaj koji zna da prihvaćanje nezadovoljstva nije odlika odraslih ljudi, već odlika onih koji odustaju a nisu ni pokušali.

I onaj koji zna da je i to u redu.

Jer, ne mogu svi biti čudaci, baš kao što ni svi ne mogu biti normalni. Ne mogu svi željeti jednako malo, ili jednako mnogo. Ne mogu svi imati istu definiciju odraslosti i zrelosti. Ne mogu svi željeti nešto više i ne mogu se svi zadovoljiti s manje.

I to je u redu.

I nije da svjesno to biram, ali pristajem na etiketu čudaka. Iskreno poštujući sve one koji to nisu od kojih ću se vjerojatno često skrivati ne bi li me pokušali pretvoriti u normalnu osobu. Jer, svatko zna svoju granicu normalnosti. I svatko ima svoju definiciju onoga što je normalno.

Nezadovoljstvo, apatija, neosluškivanje sebe, defetizam, odustajanje, letargija, nepropitana i nametnuta uvjerenja, općeprihvaćeni iskrivljeni stavovi i nepoznavanje sebe definira se normalnim jer se ljudi iz nekog nepoznatog razloga češće odabiru predati, tek rijetki boriti. Čudnim se definira sve ono suprotno. Djetinjastim, zanesenim i nezrelim.

Na početku Nove godine želim vam svima da budete što veći čudaci, da saznate tko ste, da propitujete svoje granice, da ostvarujete svoje snove, da hrabro kročite svojim putem do svoje zvijezde. Do onoga što želite, do onoga što vas definira! I znajte, to je sasvim normalno!

Barem tako mislim ja – čudak prve klase!

Kad će mirovina? – pita ona, a 40 joj je godina tek

Je li istina da život uvijek pobjeđuje? I u konačnici, što je to što nazivamo životom?

Je li život nečiji vijek u kojem zapravo ima jako malo života, ili je to onaj osjećaj s kojim se ujutro budiš, osjećaj s kojim radiš, osjećaj s kojim ideš kroz svoje dane?

Neki dan sam sudjelovala u raspravi o tome što je to baza podataka. Je li to organizirani skup podataka, neka aplikacija ili računalni program koji te iste podatke okuplja na jednom mjestu? Nakon nekog vremena, pokazalo se da je rasprava bila potpuno suvišna, jer baza podataka može biti i jedno i drugo. I jedna i druga definicija mogu pronaći mjesto u koje će se uklopiti.

Kad malo bolje sagledamo, nije li isto i sa životom?

Je li život okvir koji čine vrijeme i mjesto u kojem se trenutno nalazimo, ili je život sve ono što se u tom okviru događa? Na ovom pitanju, koliko vidim, često se izgubimo.

Mnogi kroz život prolaze tražeći odgovore na vječna i univerzalna pitanja: *kad će večer, kad će petak, kad će godišnji?* A, ono najčešće je ipak: *kad će mirovina?* Mirovina je postala vodeći životni cilj mnogih, a za mnoge, nažalost, nikad dosanjani san. Mirovina je postala sveto mjesto budućnosti u koje se polažu sve nade da život može biti lagodan i lijep, da postoji mjesto na kojem se više nitko ne pita kad će večer, petak, ili godišnji odmor. Mjesto koje će napokon pružiti odgovore na sva pitanja. Na pitanja zašto nam ni svaka ta večer, ni svaki taj petak, ili godišnji odmor nije pomogao? Večer i petak uvijek prođu prebrzo, a na godišnjem odmoru trebaju nam dva tjedna da uopće shvatimo da smo na odmoru, a već prvog dana trećeg tjedna počinje rasti razina stresa, jer je to ujedno i posljednji tjedan tog istog odmora. Zbunjujuće.

Možda se odgovor krije u sasvim drugom grmu.

Čovječe, nije te izmorio ni tvoj šef, ni dosadna kolegica, ni tvoje dijete. Izmorio si sam sebe. Umoran si od samoga sebe. Nikad ne živiš u ovome što je sada.

Ponedjeljkom sanjaš o petku, petkom si prestravljen od ponedjeljka. Ne znaš voliš li ili mrziš ono što radiš. Ne znaš je li bila dobra odluka imati dvoje, troje, ili jedno dijete. Ne znaš jesi li zasrao stvar jer nemaš nijedno. Ne znaš jesi li zadovoljan brakom, ili nisi. Ne znaš ništa. Ne pokušavaš ni saznati. Jer tko si sad ti da se praviš pametan. Cijela vojska ljudi iza tebe prošla je tu agoniju života. Agoniju koja se zove najbolje godine. Godine u kojima možeš dati najviše od sebe. Godine koje si pretvorio u čekaonicu za mirovinu. Godine kojima se vučeš poput kišne gliste, iako ni kiše nema stalno, pa je život za tebe često pravo mučenje. Godine u kojima rasipaš svoju životnu moć, trošeći je na ono što se od tebe očekuje, ne zastavši ni jednom da bi se upitao koja su tvoja očekivanja.

Moraš li zaista biti jebena kišna glista?

Moraš li živjeti na način da ne znaš odgovor ni na jedno (svoje) pitanje?

Moraš li živjeti tako da na pitanja svih ostalih uvijek spremno odgovaraš?

A onda se ponovno prisjetiš svih onih heroja koji su živjeli prije tebe, pa i svojih suboraca s kojima se trenutno probijaš kroz ovu tešku bitku života i odlučiš misliti da ne postoji drugačiji način. Slobodu treba zaslužiti.

*Primjera radi, čovjek se može roditi i provesti život u jednom gradu,
a ipak taj grad nikada doživjeti svojim domom. Isto tako, iskustva
života u kojima se polaže žrtva na oltar drugoga nisu ispravna
samim time što se ponavljaju iz generacije u generaciju.*

Njihova trajnost im ne daje primat nad istinom.

Pitam se samo, nije li put do takve slobode zapravo najteži koji možemo izabrati? Kad se malo odmaknemo od materije i obrasca života koji je već s nama srastao poput tumora, upitam se nije li previše izdržavati sljedećih 10, 20, ili 30 godina da bi

se u 7. desetljeću svog života dograbio mirovine koja dolazi u kompletu sa vrlo izvjesnom šećernom bolesti, visokim krvnim tlakom i podivljalom štitnjačom.

Ovo što sam nabrojala je ona super varijanta. Malo pozitive uvijek dobro dođe.

Ljudi zapravo jedva čekaju mirovinu jer računaju da će ih tada, svi kojima su okruženi, odjednom prestati gnjaviti - poslodavac, kolege i djeca, a oni će napokon izaći iz života koji su pretvorili u službu za druge i vrijeme posvetiti sebi. Prigrilit će i tu šećernu bolest i poremećeni rad štitnjače, jer da im netko ponovno ponudi zdravlje i posao, oni bi sasvim sigurno izabrali mirovinu u paketu sa svojom zdravstvenom dijagnozom.

Tu nema apsolutno nikakve dvojbe.

Meni se osobno čini, da je takav život poprilično sranje. Čini mi se da je sranje provesti 30 godina u patničkoj vezi s vlastitim životom. Nikad stati, nikad se zapitati, nikad se ne oduprijeti, nikad ne pokušati upoznati sebe. Ne biti dovoljno lud da misliš na sebe. Ne biti dovoljno lud da se drugi ne zapitaju jesi li normalan i što to izvodiš. Kada od drugih začuješ to pitanje ili ga primijetiš u njihovom pogledu, sasvim je izvjesno da si na dobrom putu. Uvijek biti u funkciji izvršitelja održavanja reda u sustavu koji te potpuno zanemario. U sustavu kojem zapravo nisi toliko bitan čak ni da te zanemari, pa na kraju ispada da si zanemario sam sebe.

Ne živim u oblacima, takvim životom živjeli su moji roditelji, takvim životom žive i mnogi ljudi oko mene (da ne kažem – svi), dobrim dijelom takvim životom živim i ja. Rijetki od nas nisu djeca sustava, rijetki od nas dolaze s neke druge planete.

Ipak, promišljanje mi se uvijek čini kao dobar početak. Osim, ako se nećemo nadati da će se ostvariti teorija Georga Constanze:

Najgora stvar sa životom je način na koji završava. Mislim, život je težak. Oduzima ti puno vremena. I što na kraju dobivaš? Smrt. Što

je to, poklon bon?! Mislim da bi životni ciklus trebao ići unatrag. Najprije bi trebao umrijeti. Onda odeš živjeti u starački dom. Kad postaneš premlad, izbace te van i ideš raditi. Prvoga dana na poslu poklone ti zlatni sat. Radiš četrdeset godina - sve dok ne postaneš dovoljno mlad da uživaš u penziji. Piješ, zabavljaš se i taman postaneš spreman za srednju školu. Onda ideš u osnovnu školu, postaneš klinac, igraš se, nemaš nikakvih odgovornosti, postaneš beba, vratiš se u mamin trbuh, zadnjih devet mjeseci provedeš plutajući u luksuzima tipa centralnog grijanja, toplica i „room servicea“, a onda završiš kao orgazam. Amen.

A neće.

Pa, onda, zašto ne pronaći tu svoju ludost? Zašto tu čekaonicu u koju se život neprimjetno pretvara ne pretvoriti u radionicu? Zašto se ne pogledati u ogledalo i upitati onog stranca koji se u njemu pojavio: *Što ti želiš?*

Kad se radi o tvom životu, jesi li sklon(a) prepisivanju?

Svi smo nekada prepisivali. O, da. Itekako. I čini mi se da je u našoj kulturi to sasvim ok. Normalno. Jer, ako netko nešto zna, zašto pobogu svoje znanje ne bi velikodušno podijelio s ostalima, i zašto drugi ne bi požnjeli uspjeh temeljen na njegovom znanju? U obrnutoj situaciji, onaj tko je bio malo škrt za dijeljenje svoga znanja na papirićima koji su putovali razredom od jednog do drugog za vrijeme kontrolnih, taj je bio okarakteriziran kao štreber i automatski bio izopćen iz prvih redova društva. Štreber, *bad guy*, škrtica i izopćenik. Negativac bi postajao onaj koji je štitio svoje vrijeme koje je proveo učeći, onaj koji je u konačnici na taj način štitio svoj dignitet i samopoštovanje.

Pametnjaković koji se pravio pametan preko reda.

Ukratko, na našim je prostorima prepisivanje i prisvajanje tuđih znanja nešto sasvim ok i pozitivno, dok je stav o tome da znanje koje je stekao individualac u konačnici pripada isključivo njemu, a ne sferi javnih dobara, karakteriziran negativno.

U zapadnijem svijetu od našega situacija je ponešto drugačija. Djecu se od malena uči da je prepisivanje negativno i da je negativac upravo onaj koji prepisuje. Negativci su oni koji žele priskrbiti lažne zasluge temeljene na tuđem trudu i radu. Pozitivnim se karakterizira i potiče samopoštovanje, očuvanje vlastitog digniteta i zasluge za vlastiti rad i trud. Onaj koji ne da da se od njega prepisuje nije čak ni pozitivan. On je normalan. Njegov obrazac ponašanja je normalan.

Pitanje je kako s tim vrijednosnim sustavima kročimo dalje u život i u koje sve sfere našeg života se oni upliću.

Čini mi se da smo već u startu ustali na krivu nogu i njome kilavo nastavili kročiti kroz vlastiti život. S uvjerenjem da moramo biti prihvaćeni i da ćemo sve učiniti da to postanemo. Da ćemo dijeliti svoje znanje na ispitima svima samo da nas netko kasnije ne bi krivo gledao i kako ne bismo ispali škrti i malo čudni. Da ćemo se priklanяти mišljenju većine, da ćemo negativnima ocijeniti sve i svakoga tko se na bilo koji način ne uklapa u tu kolektivnu jednadžbu koja s vremenom postane naš najveći oslonac, ali i naše najveće prokletstvo.

Odgajani smo da budemo solidarni, da se ne ističemo previše, da ne pametujemo i da ako svi drugi tako kažu, valjda znaju bolje od tebe jednoga. I iskreno, malo je tu prostora bilo za korekcije. U cijelom tom vrijednosnom sustavu mogao si birati hoćeš li biti „in“ ili „out“.

U toj osjetljivoj životnoj dobi mnogi su pristali biti „in“, jer biti „out“ bi im tada možda preteško palo.

A onda čovjek jednoga dana odraste. I neki nesvjesno ostanu u kolektivu, a neki o njemu stanu promišljati.

Je li bilo ispravno rasti na taj način? Je li se isplatilo preskočiti sva znanja i iskustva o tome što znači misliti svojom glavom, što znači gubiti, što znači ponovno pokušavati, što znači biti sam na onim dijelovima vlastitog puta na kojima učiš jedino ako si sam, inače ne naučiš puno? Je li se baš toliko isplatilo pripadati? I osjećamo li se u konačnici sigurno i zaštićeno u tom kolektivu za koji nam sve više izgleda da stoji na klimavim nogama.

Što smo od njega u konačnici dobili? I koliko smo izgubili?

Jedno je sigurno, a to je da smo usvojili obrazac razmišljanja ljudi s kojima smo bili okruženi. Naučili smo da je normalno raditi sve kao što radi većina.

Ako svi daju da se od njih prepisuje, zašto ja jedini ne bih dao?

Ako svi misle da je određena osoba u razredu *lužer*, zašto bih ja mislio suprotno?

Ako svi o meni imaju nekakvo mišljenje, pa valjda su ljudi u pravu, vidi koliko ih je.

Ako nitko ne razmišlja o svrsi svoga života, o čemu pak ja sada filozofiram?

Ako svi misle da si sretan ako imaš bilo kakav posao, zašto ja tražim kruha preko pogače?

Ako svi misle da dugogodišnja prijateljstva ne treba prekidati bez obzira na sve, zašto je meni to apsolutno neprihvatljivo?

I svi ti pojedinci zaraženi kolektivnom sviješću danas žive slične živote. Skloni su uspoređivanju i postavljanju mjerila o tome što je dobro ili loše, poželjno ili nepoželjno, normalno ili nenormalno. Ako pogledamo oko sebe i promotrimo te skupine, životni obrazac sviju njih vrlo je sličan. I dalje vole pripadati i ne vole se izdvajati. Skrivaju se iza većine i za svaku svoju neostvarenu želju, drugačije mišljenje, potajne snove, neprežaljene prilike i samo ideju da su nešto mogli drugačije, pronalaze utjehu u vlastitoj pripadnosti većini kojoj je identično kao i njima. Pripadanje, ono koje je nekada izgledalo kao super cool stvar s vremenom počne otkrivati svoje izobličeno lice.

Većina i naš pristanak da joj se priklonimo postaje naše zrcalo.

Kada sam imala 9 godina s mamom i tatom sam preselila u novi stan. Stan je bio u blizini pruge i sjećam se da nas je noćima budila buka prolazećih vlakova. Nakon nekog vremena svi troje spavali smo kao topovi. Navikli smo se na taj zvuk i postao nam je normalan. Zvuk koji više nismo registrirali a nakon nekog vremena ni čuli. Isto tako možeš se naviknuti na nepodnošljiv lavež pasa u susjedstvu ili slabiju svjetlost u sobi kad tjedan dana zaboraviš zamijeniti žarulju. Navika je zavodljiva. Utaba svoja stopala duboko u tebe i nakon nekog vremena sasvim je normalno da činiš neke stvari koje nisu dobre za tebe. Ali toliko su dugo tu da ih više ne možeš kritički sagledavati.

I tako gledamo što rade drugi, gledamo kako drugi misle. Bilo bi poželjno da se i osjećamo kako se osjećaju drugi.

Ali neki ljudi s vremenom shvate da su prerasli svoj čopor.

Da im se više ne sviđa ono što vide u zrcalu i da bi rađe u njemu napokon vidjeli pravog sebe, nego sva ona nametnuta uvjerenja i stavove koje smo u tom zrcalu godinama gledali.

I tada počinje bitka. Čovjek shvaća da je odlukom da napusti čopor prihvatio i vrlo izglednu mogućnost da će, barem na neko vrijeme ostati i biti sam. Shvaća da će morati prerezati pupčanu vrpцу svojih životnih mjerila s mjerilima većine. Shvaća da će često biti smiješan i neshvaćen od strane većine, isto kao što bi to bio da je nekada davno rekao da ne želi da se od njega prepisuje na kontrolnom. Tada kada je trebao naučiti što to znači zdrava kompeticija i da nema ničeg lošeg u tome da se istakneš ako si to zaslužio a da te većina zbog toga ne odbacije.

Kako god okreneš, ne može drugačije. Kada čovjek odluči napustiti lonac prosječnosti u kojem se krčka većina, dobiva priliku da prosječno zamijeni težnjom za izvanrednim. Da promijeni svoju svakodnevicu i navike. Od najjednostavnijih stvari, pa do onih izuzetno važnih u životu. Od one kako provesti subotnju večer, do onih kako živjeti i što raditi. I najveći kontradiktorni blagoslov koji se na tom putu dogodi jest taj da za taj potpun osjećaj života nećeš dobiti podršku većine. Neće te baš shvatiti kada kažeš da želiš drugačije. Da ćeš učiniti sve da to ostvariš. Da će možda trebati godine, ali da je tvoja vizija čista i da ćeš joj se posvetiti. Da ne misliš kao oni i da ti se ne sviđaju mjerila života koja su postavili. U kojima si dugi niz godina i sam sudjelovao.

Jer, većina ne daje podršku pojedincu. To nije njezina svrha. Ona egzistira u zatiranju individualnosti i poticanju prosječnosti i optimalnosti u izborima. Tu je njezina snaga. To je njezin najveći štit. Ipak, za pojedince najčešće i najveća oštrica.

Kad si sretan i kad s drugim želiš dijelit' sreću SVU

Lupi dlanom ti o dlan?!

Ili, ipak ne?

A da ipak lupiš?

Hm...

Ja sam, sasvim sigurno, zbunjena. Zbunjuje me neobičan trend negativnosti koji nas okružuje. U eksploziji pozitive čija detonacija svako malo odjekne na nekom portalu, ili profilu društvenih mreža, mi smo uglavnom i dalje negativci zabijeni duboko u svoje spilje. Negativnost je kao neka vrsta maske koju smo nabacili na sebe kako bismo se uklopili u svijet u kojem živimo.

Obraćamo li pozornost na razgovore koje vodimo s drugima? Koliko vremena utrošimo na prigovaranje, kritiziranje, ogovaranje i iskazivanje vlastitog nezadovoljstva? Dok sjedimo na kavi uobičajene teme su nam žaljenje zbog posla, nedostatka vremena, neispunjenih želja, propalih veza i ostalih stvari od kojih se osjećamo *down*. Kada smo zadnji put s nekim razgovarali o tome koliko smo sretni zbog nečega, koliko smo zadovoljni, koje planove imamo? Kada smo zadnji put jedni drugima davali pozitivnu energiju?

Koliko vidim i čujem, nažalost, moram reći rijetko. Kava ionako služi da bismo podijelili svoju nesreću i tešku situaciju, jer smo vremenom sami (krivo) definirali da tako vjerojatno postizemo veće međusobno povjerenje, solidarnost i razumijevanje. Imamo se kome požaliti i teški teret raspodijeliti na dvije kičme. Možda mislimo da bi razgovor koji bi njegovao ono pozitivno i samosvjesno kod drugih izazvao neke neobične reakcije?

Možda bismo u očima sugovornika odjednom bili *Martin u oblacima*, a možda bismo kod njega čak izazvali i zavist?

Je li moguće da nas negativnost veže jačim sponama od pozitivne?

Jesmo li poželjniji kao negativni i nezadovoljni, ili kao sretni, ispunjeni i pozitivni? Jesmo li došli do toga da je pozitivna postala opasna za naše odnose? Ako jesmo, možda je pravo vrijeme da o njima počnemo razmišljati. Ili, jednostavno samo prestanemo.

Živimo u kontradiktornom vremenu. U vremenu u kojem je kategorija međusobnog povjerenja na niskim granama dok istovremeno negujemo svojevrsni površni negativizam u međusobnim odnosima kako bismo na krivi način pokazali svoju dobru volju u gradnji iskrenog odnosa. Nosimo masku *Loše mi je kao i tebi i nezadovoljan sam baš poput tebe*. Gradimo lažnu solidarnost, gradimo lažne veze, gradimo privid u kojem već debelo živimo.

Ne želimo se isticati. Želimo pripadati.

Toliko da ćemo zaniijekati sebe prikazavši se lošijima nego što jesmo kako ne bi uznemirili svoju okolinu, kako se ne bismo pravili pametnima, kako ne bismo izgledali kao netko kome je dobro.

Dok na društvenim mrežama glumimo da smo Yoda, zapravo smo

Juda. Ali onaj koji je evaluirao – onaj koji izdaje samog sebe.

Odavno smo zaboravili što znači biti iskren u odnosu s drugima. Jesu li nam se pomiješali lončići?

Mislimo li da negativnost i malodušnost kojima nastupamo prema drugima označavaju našu iskrenost i hrabrost, ili se iza te iste negativnosti samo dobro skrivamo?

Je li komunikacija čiji sadržaj njeguje sve ono s prefiksom „ne“ – nezadovoljstvo, nesreća, nerealiziranost, nemogućnost – postala „must have“ današnjice? Je li biti pozitivan i optimističan i štoviše, kao takav se deklarirati, danas postalo sinonim za „čudan“?

Osoba kojoj sin pada razred: *Sin mi je loš u školi.*

Osoba čiji sin prolazi s vrlo dobrim uspjehom: *Da, i mom bi moglo ići bolje.*

Osoba koja ima plaću 3000 kuna: *Mala mi je plaća, ne znam kako izdržavamo do zadnjeg u mjesecu.*

Osoba koja ima plaću 10 000 kuna: *Da, ni kod nas nikad dosta novaca.*

Osoba kojoj je muž u dvadeset godina braka kupio jednu jedinu ružu (po njezinom napatku dok ga je čekala ispred cvjećarnice): *Ne znam kad mi se muž zadnji put sjetio kupiti nešto.*

Osoba koju muž svakih mjesec dana iznenadi nekom sitnicom: *A šta ćeš, svi su ti muškarci isti..*

Uvijek imamo spremnu konstrukciju kako se onaj drugi ne bi osjećao jadan jer je u nekom segmentu nama bolje nego njemu. Vrtimo se u začaranom krugu prijetvora, neiskrenosti i lažne podrške. Pretvaramo se da smo normalni i racionalni ljudi. Što se više natječemo u tome tko je nesretniji i manji – to smo više normalni.

Gradi li priklanjanje tuđoj nevolji i nesreći neraskidive saveze među nama? Mislimo li zaista tako?

*Kada smo od drugih počeli skrivati svoj optimizam, pozitivu i snove?
Kada smo s drugima prestali dijeliti lijepu stranu života? U kojem ih
je to trenutku počelo ugrožavati?*

Velike stvari - iza scene

Zamislite da u današnjem svijetu nekome kažete: *Sigurna sam da ću uspjeti u onome što želim!* A sada zamislite da se druga osoba tome iskreno obrađuje i u sebi vas ne proglašuje luđakom.

Ako mene pitate, vjerojatnost da će se to dogoditi vrlo je mala. Štoviše – nevidljiva.

Dogurali smo tako daleko da smo u onoj njegovoj slavnosti:

Sve sretno obitelji nalik su jedna na drugu, svaka nesretna obitelj nesretna je na svoj način.

Uspjeli potući i velikog Tolstoja.

*Danas su svi nesretni ljudi nalik jedan na drugoga, dok su oni sretni
– sretni svatko na svoj način. Najčešće nevidljiv, skriven i dobro
čuvan od drugih.*

Sreća i optimizam kao da su postale zabranjene kategorije kojima se s jedne strane priklanjaju oni koji nemaju veze s realnošću, koji su malo ćaknuti, a s druge strane oni nadmeni, napuhani i bahati. Tako barem ispada.

Sretni ljudi danas su, ili luđaci, ili uobražene budale.

Nije ni čudo što svoju sreću i snove čuvamo duboko zaključane u sebi jer bi ih susret s okolinom u kojoj živimo zaledio već na prvom koraku.

Negativnost danas šeće našim životima poput svih onih ljudi koji ulicom prolaze u crnim kaputima, jaknama i skafanderima. Prolaze pored nas potpuno očekivani i nevidljivi. Ne primjećujemo ih. Uzimamo ih pod normalne. Ta, i mi smo najčešće oni u crnom skafanderu.

A onda prođe žena u žarko žutom kaputu.

Sa šarenom maramom na glavi.

S narančastom torbicom.

U potpeticama od čije visine nam se zavrti pred očima.

Velike stvari - iza scene

Prođe lagana poput vjetra.

Lagana poput sreće.

Svi oni crni kaputi, jakne i skafanderi okrenu se za njom. Zavidni. Ljuti. Škripeći u sebi: *A, vidi ti nju, molim te! Kako se samo drznula!*

Baš kao što škripe na svakoga tko se drzne reći da je sretan. Da je zadovoljan. Da mu je dobro.

A ti potapšaj koljena i lupi nogama u pod.

Pa, kome smeta..

Kad srce kaže da (ili ne), hoćeš li ga poslušati?

Poslušajte ga. Dosta smo razumu dali prostora. I uopće, tko je taj? Taj gospodin razum koji nas tjera da prihvaćamo, ili ne prihvaćamo nešto dok nam u prsima nešto škripi?

Razmisli! Stani! Prespavaj!

Zašto?

Da bismo razumu koji je vrijeme uzeo za saveznika dopustili da utiša želje našeg srca? Da nas navodi na put koji je prihvatljiviji drugima nego nama? Jer moramo opravdati svoj nestalan položaj u društvu koji postaje još nestalniji ako slučajno odlučimo drugačije? Jer moramo biti puzzle koja svakodnevno glanca svoje rubove da bi se idućeg jutra ponovno glatko uklopila na svoje mjesto? Čiju sliku na taj način činimo čvršćom? I što da odustanemo od tog marljivog glancanja svojih rubova i sljedećeg jutra nas pokušavaju utisnuti, ali jednostavno više nismo puzzle koja odgovara tom mjestu na ploči? Tko u cijeloj toj priči gubi? Slika koja je ostala krnja za jednu puzzle, ili mi koji ćemo glancati onako kako mi to želimo i pronaći novo mjesto, ono mjesto gdje se sami želimo položiti?

Istina je da si često ne možemo priuštiti srcu dati primat nad odlukama. To je jednostavno činjenica. I ne trebamo se sada uživljavati u neke utopije da tomu nije tako.

No moramo li baš uvijek odlučivati razumom?

Toliko smo mu prostora dali da smo si u neko doba čak počeli međusobno savjetovati da i odluke koje se tiču našeg intimnog i emotivnog života prepustimo u ruke tom proračunatom pametnjakoviću. Budući da već dugi niz godina vrlo intenzivno surađujemo s razumom u donošenju (pa skoro svih) svojih odluka, nekako nam je otupio onaj srčani dio. Potpuno je iščeznuo i u onim beznačajnim odlukama koje su za naš život daleko od presudne važnosti.

Postavlja se pitanje, znamo li uopće više koristiti svoje srce?

Kad smo ga posljednji put isprobali? Jednostavno ga poslušali? Bez obzira što ćemo možda izgubiti, što smo krivo odlučili, što nije profitabilno, što bi nam netko mogao zamjeriti? Bez obzira na sve to, jer u trenutku kad smo odlučili u sebi smo osjetili mir. Nije bilo ni jednog pitanja, grča, samokritike i nismo osjetili ni mrvicu samorazočaranja. Osjetili smo da je to prava odluka i nismo razmišljali o pogubnim posljedicama koje će nas dočekati iza prvog ugla.

Kao npr. možda one da vas više neće htjeti na ulici pozdraviti osoba koja vam je zapravo potpuno nepodnošljiva.

Odlučivanje srcem zahtijeva hrabrost!

Kad otvorenog pogleda prođete pored te osobe vjerojatno ćete se iznenaditi jer je bilo lakše nego što ste mislili. Ionako ste u svojim mislima već sto puta proživjeli taj horor od susreta. Vjerujte, nije moglo biti gore od onoga kako ste to proživljavali u vlastitoj glavi. U mnogo slučajeva je to baš tako.

Biti hrabar ponekad ne zahtijeva ni preveliku hrabrost! Odlučiti srcem u većini slučajeva je jedina zdravorazumska odluka.

Koliko god kontradiktorno to zvučalo.

Nikad nisam voljela savjete koje ne mogu primijeniti. Kao da svi mi ne znamo kako bi bilo odlično kad bismo ovo, ili ono. Ma nemojte? Stvarno?! I onda odlijepite oči od mudrih savjeta i imate osjećaj kao da vas je netko opet lansirao u malo tamno seoce svog skućenog života jer ne možete ništa. Ako promijenite smu jednu stvar, odu i ove ostale kao domino za njom, a vi ostanete sami na zgarištu i čini vam se da u zadnjim trzajima vatre čujete razum koji škrguće: *Rekao sam ti...*

Ipak, u posljednje vrijeme dala sam si ekskluzivnu priliku odlučiti srcem u nekoliko navrata. I to baš u onim stvarima koje su mi iznimno važne. Stvarima koje volim. Da sam mu dala priliku, razum bi vjerojatno postupio potpuno drukčije, poput računala

razmotrivši postotke uspjeha različitih vrsta odluka dok na kraju ne bi došao do odluke koja ima najveći postotak prolaznosti. Naposljetku, javio bi mi rezultate svoga istraživanja a ja bih ga poslušala uz onu tihu konstataciju: *Ma da, tako je valjda najpametnije.*

Ovoga puta dala sam srcu prednost. Zašto? Jer sam osjetila da je tako najispravnije. Ako je odlučilo krivo znači da nije ni bilo za mene. Ako sam se ja nakon te odluke osjećala toliko spokojno, a ona se pokazala krivom znači da moram tražiti dalje, neku novu priliku.

Tada se pojavilo pitanje:

Što je veći uspjeh/ neuspjeh?

Odlučiti razumom, dobiti ono što smo htjeli, ali zajedno s tim i srce koje je nesretno?

Odlučiti scem, izgubiti, ali biti u miru sa svojom odlukom?

Neka na ovo pitanje odgovori svatko za sebe.

Ja se u zadnje vrijeme sve više priklanjam ovoj drugoj definiciji (uspjeha).

Možda iz razloga što nemam više baš toliko vremena za krive odluke – one koje ne dolaze iz mog srca, već se pogađaju i cjenkaju s razumom dok ja stojim sa strane, donešenu odluku ovjerim, pečatiram i pustim je u promet.

Možda iz razloga što sam napokon pronašla u sebi nešto što iznimno volim. Znae ono – baš volim. Ne „ok je, može proć“.
Volim. Odlučivanje srcem je jednostavno „must do“.Potpuno je neozbiljno prepustiti razumu da me svojim kalkulacijama odvede na krivi put.

*Možda iz razloga što sam shvatila da je odlučivanje srcem iznimno
zreli čin, koliko vam god to čudno zvučalo.*

Savjet: Pokušajte! Stavite srce ponovno u promet. Napravite mali eksperiment i jednu od sljedećih odluka prepustite svom srcu. Ono što garantiram, osjetit ćete da ste slobodni. Odahnut ćete. Osjetit ćete mir.

Rekli ste svoje i otpustili. Ni jedan zaostatak od *zašto? možda? a jesam li trebao? a sad je gotovo!* i sl. neće vam kopati po unutrašnjosti. Osjetit ćete se lagano poput pera.

Nije li i to već uspjeh sam po sebi? Možda i najveći? Mogu vam reći da je meni bio.

Kako upoznati i zavoljeti sebe? Radite ono što volite!

Već duže vrijeme razmišljam kako ću napisati tekst o ljepoti pisanja. Taj tekst se iz nekog razloga do sada nije izrealizirao, a ja sam polako shvatila da nije pisanje ono o čemu trebam pisati, već otkrivanje svoje strasti i onoga što nas pokreće. Onog nečeg samo našeg u što vjerujemo i što nas čini – nama. To može biti nešto što radi i milijun drugih ljudi, a mi to opet radimo samo zbog sebe. Nešto što je sastavni dio nas, nešto što nas čini boljom osobom. Nešto što se zove naše mjesto pod suncem. A vjerujte mi, pod suncem ima mjesta za svih nas, samo treba pronaći mjesto gdje ćemo sjesti. Ili plesati. Ili pisati. Ili raditi ono u čemu smo najbolji, ili zbog čega se tako osjećamo. Za mene je to pisanje i priče koje imam u svojoj glavi. Za nekoga je to nešto potpuno drugačije, a opet samo njegovo. Nešto u čemu, usprkos svemu, vidi svoj smisao. Nije li to ono što svi tražimo? Za čime tragamo? Zahvaljujući čemu se osjećamo živima? Nešto zbog čega smo se zaljubili u život?

Tada, kada sam htjela pisati o pisanju, što ono za mene znači i što sam kroz njega spoznala, htjela sam otkriti neke važne stvari koje sam naučila. Posvetiti se nečemu znači učiti. Nećemo steći znanja samo o tome što ili na čemu radimo, već će nam se kroz istu tu stvar razotkriti neka najvažnija znanja o nama i našem životu. Kada počnemo raditi ono što volimo počet ćemo upoznavati sebe. Počet ćemo se razvijati i naučiti razumijevati ono što se oko nas događa.

Iz svih navedenih razloga, želim vam savjetovati da se prepustite onome što vas veseli, onome što želite, krenite i ne okrećite se. U jednom trenutku osjetit ćete promjenu u sebi i početi otkrivati život izvan namentnute nam svakodnevice u koji ćete se zaljubiti.

Što sam ja naučila o sebi, o životu kroz pisanje? Svi vi koji ste posvećeni onome što volite, možda ste naučili iste lekcije, ili možda neke potpuno drugačije. Nevažno.

Uvjerena sam da ako radimo ono što uistinu volimo, naučit ćemo ono što treba baš nama. Pristizat će nam znanja skrojena po našoj mjeri, baš poput savršene haljine ili odijela koje kad isprobamo uskliknemo: “Ne mogu vjerovati, ovo kao da je krojeno po meni!”

U tome jest i sva ljepota.

Strpljenje

Inače nestrpljiva po prirodi, otkad sam počela raditi ono što volim (pisati) uočila sam neke neobične promjene kod sebe. Jedna od njih bila je i strpljenje. Svi mi koji pišemo ponekad znamo danima sjediti ispred tipkovnice kao ispred nekog posvećenog mjesta kojeg kao da u trenucima blokade molimo da nam se smiluje i počne pisati umjesto nas. Što sam više pisala, ta neobična promjena zvana strpljenje rasla je sama od sebe. Nisam znala odgonetnuti zašto, ali s vremenom sam shvatila. Kada se posvetimo onome što volimo i u što vjerujemo, poštujemo i sve ono naizgled loše što dolazi s tim. Jednostavno počinjemo poštovati sebe i svoj ciklus. Počnemo ga razumijevati što rezultira i strpljenjem prema samima sebi. Dani kada ne mogu napisati ni slova više u meni ne proizvode ljutnju. Prihvaćam ih kao takve jer znam da su oni samo dio ciklusa onoga što volim i u čemu uživam. Savršeni *yin-yang*. Budem strpljiva jer znam da će ti dani proći i donijeti nešto dobro. Uvijek nešto dobro. Odlukom da se posvetimo onome što volimo, da krenemo raditi ono što najviše želimo kao da nas život nekim čudom počne nagrađivati onime što nam je u njemu najpotrebnije. Za mene je strpljenje jedno od takvih čuda.

Zaljubljenost u proces

Nama ljudima prirodno je težiti ka nekome cilju. Svi mi negdje idemo, prema nečemu težimo. Želimo vidjeti rezultat onoga što radimo. No što je sa samim procesom? Koliko nas je zaljubljeno u proces onoga što radimo? Uvijek se sjetim fakulteta i

izgarajuće želje da položim neki (svaki) ispit. Nikad nisam razmišljala uživam li u procesu učenja. Uživam li na putu do ostvarenja tog cilja. Nisam razmišljala jer sam sama sebi rekla da je to nešto što moram. Zašto moram – na to nisam imala odgovor niti sam na taj način tada o tome razmišljala. U životu jednostavno postoje stvari koje se moraju, a zašto se moraju, ili možda ne moraju zapravo – to nije važno niti nešto o čemu se razmišlja. Obavljajući stvari koje moramo i grabeći prema rezultatima u procesu čijih ostvarenja zapravo nismo ni sudjelovali jer smo vječito bili glavom zabijeni u ono što bi trebalo biti kad završimo, a nikada u ono u čemu smo sada, dovukli smo se i do sadašnjeg trenutka. U nečijem životu to dođe ranije, u nečijem kasnije, u slučaju onih trećih nažalost nikada. Trenutak u kojem sebi na neki način osvijestimo što zapravo želimo. Povrh jurnjave za rezultatima do kojih dolazimo automatizmom bez potpunog vlastitog sudjelovanja.

U trenutku u kojem se posvetimo onome što nas ispunjava, onome što volimo, onome što bismo uistinu voljeli raditi ili se time baviti, sam proces postaje rezultat. Poput rezultata koji se iz dana u dan raste. Nema jurnjave, nema trke, nema lova. Jer proces postaje ono što nam je nekada predstavljalo tek kratkotrajno zadovoljstvo kad bismo postigli neki cilj ili došli do nekog rezultata. Sada uistinu počinjemo uživati u procesu, u promjenama koje katkada mogu potrajati i dulje nego što bismo htjeli, ali uvijek stignu nekako u pravom trenutku. Počinjemo uživati u razvoju i napretku kroz koji uočavamo vlastite sposobnosti.

*Kao što sam jednom u jednoj knjizi pročitala – uspjeh je zajamčen
ako uživamo cijelim putem do njegova ostvarenja. Tada sam put
postaje uspjeh, što nam govori da smo na pravom putu. Svom putu.*

Umijeće odustajanja

Ponekad je teško je priznati samome sebi da treba odustati. Da u jednom trenutku treba zatvoriti vrata, poklopiti laptop, spustiti loptu, skinuti plesne cipele ili odložiti

instrument. Teško je jer nas vodi želja, ali ruke, noge, ili mozak ne slušaju. Ne sudjeluju. U tom trenutku treba zastati. Ne zauvijek. Samo nakratko. Kada počnemo raditi ono što volimo upoznat ćemo sve tajne i umijeća malih odustajanja. Odustajanja na koja pristajemo jer znamo da su dio procesa. Odustajanja od grčevite vezanosti za ostvarenje onoga što želimo što na kraju može imati razorne rezultate. Čovjek je savladao veliko umijeće kada je naučio odustati. U miru prihvatiti da sada nije trenutak za to što bi htio. U miru otpustiti silnu želju da se to ostvari, ali nikada odustati od vjere da će baš takav trenutak doći. Prihvatiti da za nešto nije spreman, zagrliti svoju nespremnost i s punim povjerenjem u sebe nastaviti dalje. Prihvatiti prirodan ciklus svog života. Nastaviti raditi, ili se odmoriti. Nagrade za svladavanje umijeća odustajanja su velike.

Oni koji znaju tisuću puta odustati dosanjat će velike snove za razliku od onih koji grčevito idu naprijed, ne prepoznaju znakove koji im govore da stanu, da pričekaju kada treba. Njihovo odustajanje je samo jedno. Ono konačno.

Odustala sam sto puta poklopiвши laptop, ali svakog puta sa sve većim mirom u sebi jer sam putem naučila da zapravo nisam odustala nego napravila najbolji mogući korak prema naprijed.

Odgovori na stara pitanja

Svakome od nas su se kroz život pojavljivala razna pitanja. Uh, koliko ih je samo kod mene bilo! Ponekad bih znala misliti da neke stvari nikad neću dokučiti. Znala sam promatrati ljude oko sebe na ulici, u autobusu i pitati se kamo svi oni idu svakog dana, u isto vrijeme, koji je smisao njihova postojanja, a i moga zajedno s njihovim. Gledala sam studente koji u grču prevrću po nekim skriptama vozeći se na ispit, ljude koji idu svakoga jutra u isto vrijeme na posao i u isto vrijeme se s njega vraćaju. Preopterećeni obvezama, svi s nekom sjenom na licu (brige, tuge, nezadovoljstva)

trče životom ukруг, boreći se više ni sami ne znaju zašto. Izdržavajući kao da su na nekom zadatku, a na kraju uopće ne znaju niti koji je to zadatak.

Živeći bez odmora, prelazeći puste kilometre svoga postojanja da ba na kraju onemoćali od umora shvatili da su se čitavo vrijeme vozili u krug, iznova i iznova dolazeći na isto mjesto s kojeg kreću i na koje se vraćaju.

Otkrivši pisanje mnoga moja pitanja su razriješena i sada ti odgovori žive u meni na puno sretnijem mjestu od onog na kojem su nekada živjela sva ona pitanja. Sva ona prazna mjesta u meni sada nastanjuje mir jer sam pronašla ono što me čini sretnom. Puno manje se pitam, a često shvatim i da nemam niti jedno pitanje. Pisali, trčali, svirali, plesali, pleli ili radili bilo što drugo na svijetu što vam donosi sreću učinit će da će pitanja biti sve manje. Odgovori će stići iz vas samih kao i sve ono što je u životu što je za vas najbitnije.

Što kada se dogodi *highlight*?

Ponekad mislim da je prava šteta što su *highlightovi* takva rijetkost u životu ljudi. Možda bi kad bi ih doživjeli nekoliko shvatili da je veselje oko njih uvjetovano načinom kako su do njih došli. Svi smo previše orijentirani na neke vrhunce, a opet vrhunac se ne zove vrhuncem bez razloga. Nebrojeno puta ljudi nakon nekog uspjeha osjete strašnu prazninu. Intenzivno kratkotrajno veselje naposljetku se pretvori u tihu prazninu nakon koje slijedi glad za ostvarivanjem novog cilja. Za onim osjećajem *da nas nešto drži* jer ne možemo lutati životom kao astronauti u svemiru. Moramo se kretati u nekom smjeru, imati cilj pred očima i grčevito se truditi da ga ostvarimo. Završimo fakultet, nađemo posao, napravimo kuću, prodamo kuću, kupimo apartman, prodamo apartman, kupimo auto – uvijek nešto. I dođu ti vrhunci, ali nekako nisu tako spektakularni. Barem ne osjećamo da jesu. Koliko smo se samo mučili oko toga, a nakon svega ostala je samo velika praznina. Naravno, nećemo je

nikome otkriti, štoviše kao da je skrivamo i sami od sebe, ali ne možemo pobjeći od njenog sigurnog bivanja u nama.

Ne znam još kakav je osjećaj doživjeti *highlight* nakon što si radio ono što voliš, iako je cijeli put toga rada popločen malim neočekivanim *highlightovima* jer si uistinu bio prisutan u cijelom procesu i dao cijeloga sebe.

Nekako sam uvjeren da doživjeti *highlight* u onome što uistinu voliš ne može rezultirati prazninom već motivacijom da nastaviš cvjetati i živjeti svoj san.

Zbog svih ovih, a i mnogih lekcija koje tek čekaju da budu otkrivene, krenite putem onoga što želite jer tek tada upoznat ćete sebe, dobiti odgovore na svoja pitanja i shvatiti da ne treba trčati za ničime, već potpuno svjesno živjeti svakoga dana sretan jer radiš ono što voliš, ono što jesi. I čekati taj „highlight“. Koji će tada zaista biti vrhunski.

Ne sviđam ti se? To je zapravo baš *ok*

Ne znam kakvi ste vi, ali ja sam uvijek bila tamponac. Znae ono, imate tri prijateljice u osnovnoj školi i super ste sa svakom od njih, sve četiri smo si jako dobre, ali između te tri vječito titraju neki sukobi i trzavice. Ali srećom, tu je tamponac koji dođe, naslaže između njih vatu kako se ne bi poubijale, omekša rasprave do faze mekog maslaca i pred svakom opravda ovu drugu taman onoliko kako bi sve ponovno bilo ok.

Nastavilo se to i u srednjoj školi. Nekad sam bila ponosna na svoju ulogu čvrstog oslonca i tampon zone, bila sam netko na koga se može računati. Mirotvorac, pravdoljubac i sve ostale titule do kojih danas nitko ne drži kao ni do pišljiva boba. I u srednjoj školi sam imala tri prijateljice koje su sve redom bile različite. I tu sam se nerijetko nalazila u ulozi tamponca koji je lijepio porazbijane pločice.

Ponekad sam se pitala zašto sam takva, zašto se ja s nikim ne posvađam pa da onda doleti neki treći super tamponac koji će pomesti nered iza mojih riječi i iskazanih mišljenja. Ponekad bih se pitala imaju li sve one više izraženo mišljenje o nekim stvarima od mene i je li to razlog zašto je moja uloga u sukobima uvijek na razini interventne službe.

Vrijeme je prolazilo i prerasli smo faze djevojačkih trzavica, sada kad bi se neka i naljutila na koju drugu više to nije izražavala onako kao u tinejđerskoj dobi jer bi to iznad svega značilo da je nezrela i nimalo mudra. Kako to i inače biva u životu, pojavljivale su se druge situacije u životu u koje sam trebala utkati svoju ulogu.

U jednoj fazi života oba roditelja su mi se jako razboljela i nisam imala izbora nego se opet, sada na puno ozbiljniji način presložiti u taj stup koji će odolijevati svim potresima u olujama koje će nas zadesiti. A bilo ih je.

Opet sam igrala ulogu nekoga tko slaže puzzle kako bi sačuvalio sliku, ali puzzle su se svakim danom sve više gubile i ona slika koja je nekada postojala počela nalikovati

na metkom izbušenu površinu. Nije bilo prostora za pokleknuti, nije bilo vremena za očajavanje, nije bilo vremena za ništa. Bilo je vremena za skrb, čvrste živce i držanje vrata svim silama kako potisnute emocije ne bi razbile štokove.

I u tim zaista neusporedivim situacijama od školskih dana i bezazlenih djevojačkih trzavica, do suočavanja sa teškim bolestima roditelja i naposljetku njihovom smrću, shvatila sam da je onaj tamponac u meni jako umoran. I shvatila sam da tamponci nisu tamo neki mlaki ljudi koji nemaju mišljenje i ne priklanjaju se stranama, mlaki ljudi koji pod pritiskom pucaju, koji odlaze kad ih netko zaista treba i o njima ovisi, nisu od onih koji će zaboraviti na obećanje čim te izgube iz vida.

Tamponci su ljudi viskoko izražene empatije. I visoko definiranih mišljenja koja upravo zbog svoje empatične prirode neće pretpostaviti mogućem sukobu.

Tamponci su ljudi koji ne pucaju kada se nalaze u bitci.

Tamponci su oni koji stvar dovuku do kraja. Ne odlaze. Ne nestaju. Tu su za one koji ih trebaju. Tu su nauštrb sebi samima.

Tamponci su ljudi koji se raspadnu puno kasnije. Kada je ona borba za svih već završena i pomalo zaboravljena. Kada misle da su je i sami već zaboravili.

Pa se pitam koliko nas je takvih i kako nas drugi vide?

Vole nas.

Nismo komplicirani. Ne volimo sukobe. Pokušat ćemo uvijek mirnodospkim putem doći do rješenja. Nećemo prvi započinjati svađu. Uvijek, ali uvijek ćemo preispitati neko svoje mišljenje. Rijetko kada ćemo reagirati na prvu. Uvijek ćemo gledati koji korak naprijed kako bismo vidjeli posljedice svog trenutnog ponašanja. Kako bismo spriječili nešto što nam i iz ljutitog stanja izgleda nepotrebno i neprihvatljivo.

Velike stvari - iza scene

Prihvatit ćemo, jer čemu borba s vjetrenjačama? I u svemu tome biti nimalo inferiorni stavovima, znanjem i ostalim kapacitetima drugima. Iako će mnogi vjerovati u suprotno.

Ali, do kada?

I zašto?

I zbog koga?

Jedini je odgovor: protiv sebe.

Prijateljice će se pomiriti i same.

Veliki problemi podnijet će poneki naš izostanak.

Svijet će se i dalje buditi, iako mu više nećemo svako jutro navijati budilicu.

Stvari će se događati, raspadati i graditi.

Možda se više nećemo toliko sviđati drugima, ali silno ćemo zavoljeti sebe.

Umjesto da lijepimo i spajamo, češće ćemo rezati. Da, zamjerit ćemo se nekima. To će biti nešto sasvim novo u našem životu. Ali, preživjet ćemo.

*Svaki put kada smo pazili da nekoga ne povrijedimo svojim
mšljenjem, barem smo malo povrijedili sebe.*

*Svaki put kada smo se trudili izbjeći sukob, sukobili smo se sa
samima sobom.*

*Svaki put kada smo napravili kompromis, a naše biće ga je negiralo,
povrijedili smo svoje biće.*

*Drugima smo oduzeli priliku da nas povrijede, ali smo zato
povrijedili sami sebe.*

Možda napokon vidimo boje ljudi koji nas okružuju. Možda dozvolimo da kod nekih prevlada crna, a kod drugih se istakne ona žuta. Možda napokon osjetimo kako je to nekome se ne sviđati i ne brinuti o tome. Možda napokon osjetimo kako je to ne sviđjeti se mnogima. Prestati biti pokretna interventna služba sa zavojima i prvom pomoći. Jednostavno biti. Ponekad nespremni na probleme. Zatečeni. Opušteni. Sretni, bez vođenja računa o tome jesmo li podmirili svih iz svoje okoline.

U trenutku kad naiđemo na prvi otpor, neslaganje i sukob, znat ćemo da smo na dobrom putu. Znat ćemo da smo, bez namjere da nekoga povrijedimo, donijeli odluku koja se nije sviđjela drugima, ali se sviđjela nama. I to je, zapravo, baš ok!

Ne sviđjeti se drugima ponekad je jednostavno znak da smo na dobrome putu.

Ples na granici zahvalnosti i grizodušja

Ne budi nezahvalna, kolikim ljudima je gore nego tebi!

Uvijek si nezadovoljna, uvijek bi nešto htjela, budi zadovoljna s onime što imaš!

Šta bi ovaj, ili onaj trebao.... Tebi nikad nije dovoljno!

Nebitno jesmo li navedeno čuli, ili nismo – ove rečenice su svuda oko nas. Kao da nas tupo tapkaju po glavi i kad je oko nas potpuna tišina. Ovih dana na svakom koraku slušamo o zahvalnosti. Budi zahvalan na ovome, budi zahvalan na onome. Nametnut nam je imperativ zahvalnosti. Zahvalnost je u modi. Knjige vrve pričama o zahvalnosti, društvene mreže pucaju pod teretom citata o važnosti iskazivanja zahvalnosti.

Usprkos tome što mislim da je sposobnost iskazivanja iskrene zahvalnosti jedna od najvrjednijih koje možemo njegovati u sebi isto tako mislim da u cijeloj toj priči postoji jedan problem.

Problem u kojem se zahvalnost izravno sukobljuje s nametanjem skromnosti koja ne živi kao istina u mnogima od nas. Ne mislim na onu zdravu skromnost koju smatram vrlinom, već onu koja bi trebala zakamuflirati naše potrebe, želje i stremljenja. Zahvalnost koja nam govori da nam je dobro ovdje gdje jesmo. Zahvalnost koja duboko u nama pleše na tankom ledu grizodušja.

Kako biti zahvalan na poslu koji te ne zadovoljava? Kako biti zahvalan na svojoj lošoj financijskoj situaciji? Kako biti zahvalan na svemu onome sa čime zapravo nismo zadovoljni? Na svemu onome što imamo, a u sebi svako malo osjećamo pucanje onog tankog leda. Leda na kojem se održavamo, jer smo već savladali tehniku bešumnog preskakanja napuklina? Jer, naš je život u redu! Što onda nije u redu s nama ako ne možemo biti zahvalni na tom životu? I onda se ugrizemo za usnu zbog svog bogohuljenja, zbog svoje nezahvalnosti na svemu što imamo, preskočimo još jednu napuklinu na onom ledu i idemo dalje. I onda čujemo kako je netko obolio,

izgubio posao, ostao bez stana. I ugrizemo se za tu usnu još jače, skoro do krvi i tiho nastavimo svojim putem sretni jer to ovoga puta nismo bili mi. Jer i dalje imamo zdravlje, posao i stan. I brzo zahvalimo na svemu tome iz straha i grižnje savjesti što smo uopće osjetili nezadovoljstvo sa svojim životom koji nije u izravnoj opasnosti od navedenih katastrofa.

I onda shvatimo da smo zahvalni iz straha. Iz straha da ne izgubimo ono što imamo. Shvatimo da nas uz zahvalnost vezuje strah i nesigurnost. Sušta suprotnost od svega onoga što zahvalnost zapravo jest. I shvatimo da nismo krivi jer osjećamo lažnu zahvalnost i odlučimo da više nećemo zahvalnošću zatomljivati ono za što smatramo da u našem životu nije dobro. I skočimo na taj led. Neka pukne. I padnemo u tu ledenu vodu i iz sveg srca, prvi put u životu kažemo: HVALA TI! I u tom trenutku osjetimo zahvalnost za sve ono što smo toliko dugo htjeli osjetiti. Zahvalnost za svoj život, za svoju snagu, za svoju odlučnost i za svaki novi dan.

Jer taj tanak led najčešće znači čvrstu barijeru u našim glavama, a njegovo pucanje promjenu naše perspektive. Okretanje sebi i svojoj istini. Istini koja nije iskrivljena i pogrešna, već sasvim suprotno – istini koja je najspravnija jer je naša.

Priznati sebi da u našem životu nije sve kako bismo htjeli ne znači biti nezahvalan. Znači tek biti iskren sam prema sebi. Jer, kako istovremeno biti zahvalan i neiskren? Iskrenost je prvi preduvjet za zahvalnost koja tada neumitno vodi prema pozitivnim promjenama u našem životu. Kada sami sebi osvijetlimo sve ono loše, dobit ćemo sposobnost biti zahvalni na onome što je zaista dobro. I zbog toga se ne trebamo osjećati krivima. Krivima jer smo sami sebi priznali da nismo zadovoljni poslom, nismo zadovoljni što ne putujemo dovoljno, što nemamo vremena za sebe, krivima što ne želimo osjećati zahvalnost za stvari s kojima nismo zadovoljni!

Možda tek tada, tog jutra osjetimo zahvalnost što smo se probudili.

Što imamo topli krevet.

Velike stvari - iza scene

Što smo zdravi.

što imamo prijatelje.

Što je novi dan ispred nas.

Što imamo mogućnosti.

A ponajprije i najviše jer smo iskreni prema sebi.

Jer, kako drugačije zavoljeti svoj život? Kako mijenjati ono što nije dobro? I kako biti zahvalan pored zatvorenih očiju?

Prekini lanac sreće, nauči reći *ne!*

Potpuno mi je jasno da moraju postojati pravila ponašanja kako se na ulici, radnom mjestu ili obitelji ne bi odnosili poput divljaka i razbojnika. Ali, nije mi jasno zbog čega se mnoga od tih pravila moraju kositi s našom prirodom i tada kada ona za našu sigurnost, red i mir u društvu nisu nikakva ugroza.

Naš život prepun je obrazaca ponašanja koji od nas zahtijevaju prijetvornost, lažno ponašanje i pružanje otpora vlastitoj prirodi. Ti obrasci ponašanja postali su toliko uobičajeni da o njima više nitko ni ne razmišlja na način da se zamisli zašto nešto radimo baš na taj način? Isto kao što gomilu stvari u životu prihvatimo takve kakve jesu bez propitivanja, pa vam se dogodi da kad jednu riječ ponovite više od pet puta na glas ona vam počne zvučati potpuno glupo i nejasno i uopće vam nije jasno zašto se ta riječ upotrebljava za neki pojam. Tako je i u životu sa mnogim stvarima. Njihova stabilnost je postojana sve dok se o njima ne počne malo dublje razmišljati. Tada dolaze na ispit svoje funkcionalnosti, logike i zdravog razuma.

Mislimo li možda kad bismo to lažno ponašanje zamijenili iskrenim da bi i naši međusobni odnosi bili iskreniji, dublji i da bismo možda imali više potrebe jedni za drugima i naposljetu se i voljeli više? A možda i manje? Barem bismo izbjegli onu sredinu u kojoj se kiselo smješkamo sad već pomalo svima – i onima koji su nam dragi i onima koji to nisu.

Zašto mnogi ljudi imaju problem reći ne? Zašto mnogi ljudi rade ono što im se se da raditi? Zašto puno toga rade protiv svoje volje? Zato jer je to normalo i društveno prihvatljivo. Zato jer je to pristojno. Zato jer si neotesan i grub ako postupiš drugačije.

Svi bi nekako radije htjeli da si nježno lažan, nego grubo iskren. To ih manje boli, jer su naučeni da ih više boli istina nego laž.

Slažem se da se svatko na ovom svijetu mora izboriti za sebe i da nijedno opravdanje nije dovoljno dobro u slučaju da to ne napravi. No što je sa našim porijeklom, odgojem i kulturom u kojoj živimo? Što je sa mentalitetom koji ne možemo zaobići jer se sudaramo s njim iz dana u dan? Što je s lažnim moralom čijim smo brižnim njegovanjem već uspjeli stvoriti i pravi lažni život koji je svima postao normalan.

Nauči reći „ne“

Nije problem reći „ne“, već je problem u tome što će taj tvoj „ne“ u najbezazlednijim životnim situacijama najčešće značiti.

Ne želim ići u kino. – nisi dobar prijatelj jer si sebičan, ne misliš na ovoga drugoga jer bi on sigurno išao s tobom gledati film koji ti želiš (a za koji bi ubio da može reći da ga ne želi gledati).

Ne sviđa mi se tvoj kolač. – grub si, neosjetljiv, ne priznaješ trud onoga koji ga je napravio, bezobrazan si, pa čak i zao. I to sve zato jer ti se jednostavno ne sviđa taj kolač. Onaj koji ga je napravio tebi nikad ne bi rekao da mu se ne sviđa, pa makar i da je to najužasniji kolač koji je ikada probao, jer se on zna ponašati za razliku od tebe.

Ne stoji ti dobro ta haljina. – neosjetljiv si i nemaš takta (kad kažem da nemaš takta zapravo mislim da nisi sposoban lijepo lagati), možda si potencijalno i ljubomoran jer možda (vrlo, vrlo mali možda) ta haljina i stoji dobro i upravo iz tog razloga namjerno govoriš da to nije tako.

Ne želiš izaći van s ekipom u kojoj ti pola ljudi ne odgovara. – potencijalni si kandidat da te se sljedeći put ne pozove jer si, sudeći po tome, asocijalan, neprilagodljiv i netolerantan, a ti samo misliš da u životu nemaš vremena na bacanje da bi onaj njegov slobodni dio trošio na ljude koji ti ne odgovaraju, s kojima nemaš ništa zajedničko,

koji te opterećuju umjesto rasterećuju i koji te umaraju više nego odmaraju. Ipak, izgleda da to razumiješ samo ti.

Značenja tvogega ne imaju nepreglednu količinu interpretacija. Sve osim one jedne – da tvoj ne znači upravo to što si rekao – ne sviđa ti se, ne želiš. I to nema nikakve veze s onim kojemu si ga uputio. Ima veze samo s tobom.

Meni se ne sviđa. Ja ne želim.

Tvoj „ne“ srušit će sliku o onome kome je upućen. Tim „ne“ ti si dao svoje mišljenje i sud o njemu i vašem odnosu. I zato je „ne“ neprihvatljiv. Jer ne govori ništa o onome tko ga je izrekao, a puno o onome kome je izrečen.

U vrijeme kada smo ovisni o tuđim prihvaćanjima, kada je sve podređeno ostavljanju dojma, taj jedan najobičniji *ne* postao je opasna riječ.

Zapleli smo se u mrežu prijetvora i laži koje branimo životom. Čitava mreža društvenih odnosa počiva na lažnom moralu. Budući da on označava nepisana pravila, oblik društvene svijesti i navika prihvaćenih u životu neke zajednice, prekršimo li ga nećemo biti sankcionirani u rangu kršenja nekog zakona – novčanom kaznom ili zatvorom. Dobit ćemo, često i mnogo goru kaznu – prijezir, protest i bojkot okoline a sami sebe ćemo naposljetku nagraditi XL dozom grižnje savjesti.

Često se osjećam kao čudakinja koja obožava samoću i ne podnosi kada sretno nekoga u trenucima opuštanja – sposobna je suziti svoje vidno polje na minimalac za preživljavanje da baš glavom ne udari u neku grotu ili ne nagaži na neki oštar kamen i sve to ne iz razloga što je nedruželjubiva ili nedruštvena, već u najglasnijoj tišini protestira protiv narušavanja mira i uživanja u svrhu ispraznog i „reda radi“ čavrljanja iz jednog jedinog razloga – zato što se neka osoba sasvim slučajno u tom trenutku pojavila. To bi trebalo

zabraniti. Zapravo bi trebali napraviti društveno-običajnu legalizaciju da nekome koga slučajno sretnemo smijemo reći: „Bok i oprosti, baš sad nekako uživam sama sa sobom, pa mi se ne priča s tobom.“, a ovaj drugi da odgovori sasvim ležerno u znaku pozdrava: „Također! Živio! Vidimo se!“

Nažalost, većina od nas i dalje kopa po torbi tražeći ništa i čekajući da osoba koju nam se ne pozdravlja i kojoj se ne želimo javiti jednostavno produži dalje.

Što bi se dogodilo da se jednostavno počnemo iskreno ponašati? Iskreno izražavati? Ne da bismo vrijeđali ili slučajno (da ne kažem namjerno) povrijedili druge, već da bismo bili čisti sami pred sobom i na taj način svijetu dali do znanja da ako već (ponekad) nosimo neku lažnu torbu, ne želimo živjeti lažan život? Da imamo pravo odbiti ono što ne želimo, ne gledati film koji nam se ne gleda, i ne raditi ono što nam se ne radi – samo da ne povrijedimo nekoga? Da imamo pravo izraziti svoje mišljenje, a da nam pritom nije bila namjera nekoga ugroziti.

Naposljetku, sankcije s kojima navečer liježemo u krevet najčešće dolaze od nas samih izgovorene onim tihim glasom koji ne možemo ušutkati. Svih smo pošteđjeli svojim lijepim paketom neiskrenosti. Nikoga ugrozili. Nikoga uvrijedili. Nikoga povrijedili. I usput, napravili gomilu stvari koje nismo htjeli. Koje nismo željeli.

Ugrozili smo jedino sebe. I jedino što znamo jest da su svi oni koje smo danas pošteđjeli svojom prijetvornom pristojnošću učinili sve isto kao i mi. Prema nekome drugome.

Nije li vrijeme da polako počnemo raskidati taj lanac sreće koji nam je svima redovito oduzima?

Tko zna, možda se iznenadimo i zaljubimo u istinu. Možda nam život bude barem malo jednostavniji i lakši.

Strpljen-spašen ili strpljen-ostvaren? Biramo sami

Puno smo puta u životu čuli ili izgovorili ovu izreku. Puno puta onako napamet, bez razmišljanja. Većinu vremena ona nam je trebala sugerirati da će se neke stvari same, s vremenom, riješiti. Treba se strpiti, pričekati i život će sa svojim prvim suputnikom – vremenom, nekako već sve riješiti.

Stara mudrost puno nam je puta dobro došla kao opravdanje da s nekim stvarima treba stati, jer sada nije vrijeme za njih. Većinu vremena zaista i nije. Opravdala bi našu pasivnost, a nerijetko i odustajanje od mnogih stvari.

Ponekad zaista nismo svjesni da su za neke stvari potrebne godine. Barem za one najbolje, ili one nama najvažnije. Te iste godine mogu poslužiti i kao test da vidimo koliko nam nešto znači i želimo li to istim intenzitetom kao na početku. Svojevremeno sam pisala o tome da naše vrijeme nije ništa drugo nego *šparkasa* u kojoj skupljamo sva svoja mala ili velika dostignuća, male ili velike pobjede. Ono što smo ostvarili, pa makar to u datom trenutku, izdvojeno od svega, izgledalo nevidljivo i nevažno. Maleno.

Istina, postoje razdoblja u kojima u tu istu *šparkasu* svoga vremena nećemo moći ubaciti ništa. Slično kako to funkcionira i s novcem. O nama ovisi hoćemo li u tim razdobljima svojim nestrpljenjem otključati šparkasu i pohlepno uzeti ono što smo marljivo skupljali do onoga trenutka u kojem više nismo imali ništa za ubaciti. Ako smo, primjerice, skupljali za putovanje, a iznos u *šparkasi* je bio dostatan za torbu, o nama ovisi hoćemo li tu torbu zaista i kupiti i zaboraviti na ono sanjano putovanje. Isto je sa željama i ciljevima.

Jesmo li spremni čekati i ulagati? Makar u tim lošim razdobljima ubacujemo mrvice koje se ne čine dostatnima za ono što smo naumili?

Pravo pitanje je: koliko smo već puta krenuli ispočetka? I nema u počecima ničega lošeg, dapače, počeci su uvijek dobri, ali samo do one granice na kojoj oni zauvijek ostaju samo to – počeci.

Nerijetko se dogodi da su nam životi samo skup nikad nastavljenih početaka. Početaka punih elana i optimizma koje nismo nahranili svojim strpljenjem i ustrajnošću. Mudrošću da njihov nastavak često neće imati potporu našeg prvotnog zaleta i čiste vizije. Dođu dani prepuni problema koji nas nose miljama daleko od onoga što želimo. Razvlače nas, bacaju i trgaju na sve strane. Gubimo kontinuitet sa samima sobom. Predajemo se pred svakodnevnim tričarijama i sadržajima koje nam život u tom trenutku nameće. I nerijetko upravo tada odustajemo. Od svoje vizije, od onoga što nas u suštini čini nama. Kupujemo tu torbu da nam trenutno izmami osmijeh na lice, a nedugo zatim je bacamo u kut ormara.

Kada dođe pravo vrijeme, krenut ćemo ispočetka. Razmišljati o sebi. Planirati za sebe. Raditi na sebi. Često kupujemo tu torbu da bismo na okrutan način zaboravili ono što smo umjesto nje htjeli imati. Uvjereni smo da je sve protiv nas, da nam vrijeme ili život nisu naklonjeni i zaboravljamo najveću stvar.

Vrijeme i život često nas neće maziti. Puno češće no što bismo to htjeli. Ipak, sami sebi uvijek možemo biti naklonjeni, uvijek možemo držati svoju stranu. Usprkos svemu. Najviše u vremenima u kojima se čini da nam se pred očima rasipa sve na čemu smo radili, da predugo stoji nešto za što smo sami zaključili da je već odavno trebalo biti ostvareno, da i sami pomalo zaboravljamo prema čemu smo i zašto krenuli.

Svatko najbolje za sebe zna što je to za njega.

Jer, čuli smo i govorili mnogo puta i onu: Poslije kiše dolazi sunce. I zaista dolazi. Kao što iza tog sunca ponovno dolazi kiša. O tome govorimo i razmišljamo puno manje i rjeđe. Zbog previše čekanja na kiši, to sunce koje i dođe kao da nas ne zagrije onoliko koliko bismo

*to htjeli. Pruži nam nakratko onaj poznati početak koji ispere prva
kiša.*

Kiša je vrijeme naše pripreme, rada i ustrajnosti. Suočavanja s problemima, a nerijetko i boli. Spremnosti da priznamo sami sebi bez ljutnje – sada nije vrijeme, ali sada, ne nikada. Spremnosti da pogledamo preko tog oblaka i ne zaboravljamo onaj dio u sebi koji zbog nekoliko kapi kiše sami sebi prečesto oduzimamo.

Shvatila sam to prije nekoliko dana kada sam dobila vijesti koje sam jako dugo čekala. Nakon dugog razdoblja kiše koja mi je nemilice padala po ramenima. Razdoblja u kojem sam, ni sama više ne znam kako, tvrdoglavo odlučila da neću odustati. Da ću držati taj kišobran dok mi ruke ne otpadnu. I kiša je stala, a vijesti su došle. Vjerujem da ću vam o tome ubrzo moći puno više pisati i tome se neizmjereno veselim.

Do onda, ako kod vas trenutno kiši, držite taj kišobran visoko. Kiša će stati. Vi nemojte.

Učini to, ili kako je *sutra* postao vodeći guru današnjice?

Tek sam neki dan osvijestila kada i na koji način analiziram i procijenjujem svoje odluke. Naravno, radim to potpuno nesvjesno, neplanirano, potpuno spontano i bez predumišljaja. Nikad uz sebe nemam papir i olovku, ne bilježim ništa, jednostavno samo pomislim, proanaliziram i dam ocjenu onoga što sam učinila, odnosno onoga što nisam.

Jedino što je uvijek, ali baš uvijek isto jest trenutak u kojem to napravim.

Taj trenutak zove se sutra.

Najbolja analiza koju donesem, uvijek je ona donesena – sutra.

Sutra, ta pametna i mudra pozicija u našem životu – ona koja zna sve o našem jučer, ali baš ništa o našem sutra, uvijek nam je nekako nedostižna, trčimo za njom kao za neuzvraćenom ljubavi, ne dohvatimo je nikada, ali baš uvijek objeručke prihvatimo ono što nam ima reći o jučer, pogađate opet, onom našem.

*Znam, zvuči potpuno zbunjujuće, ali zapravo je vrlo jednostavno –
kada se nadete pred trenutkom odluke, zapitajte se što ćete o tome
misliti sutra.*

Koliko puta vam se dogodilo da ste samo dan nakon neke odluke sami sebi bili smješni što ste propustili neku priliku, što ste se bojali nešto učiniti, što niste imali samopouzdanja i vjere u sebe, što to jednostavno niste učinili.

Iz *dan nakon* perspektive vaš strah izgleda smiješno i neopravdano. Gledaj, što se dogodilo? Sve je isto kao i jučer, pitanje je jedino što je s tobom? Jesi li bolji, ili gori nego što si bio jučer?

Jedina promjena koja se događa u našem životu smo mi sami i ono što odlučimo napraviti za sebe. Ili, ne napraviti. Sutra nam baš uvijek sugerira da napravimo, em zbog smiješnih razloga koje imamo da bismo opravdali odustajanje, em zbog toga što ćemo u slučaju odustajanja sutra biti gori nego što smo to danas.

Sutra vam je kao konkretan frajer. Ne filozofira. Stavlja stvari na svoje mjesto.

Ponekad se ne čudim što nam je svima zaista teško živjeti u sadašnjem trenutku.

Sadašnji trenutak može biti zastrašujuć, pogotovo kada moramo donijeti neke odluke. Imas osjećaj kao da stojiš na raskrižju svjetova – svjetova koji su bili i svjetova koji će biti. – svoje prošlosti i budućnosti. I kod najbezazlenije odluke koju trebaš, ili želiš donijeti, u tom sadašnjem trenutku ti si sve ono čime te zadužila tvoja prošlost i sve ono što od tebe očekuje tvoja budućnost.

Nerijetko borba tih dvaju titana potpuno zamuti pogled na ono o čemu trebaš donijeti odluku. Zamuti sa strahom, nepovjerenjem, sa cijelim kompletom tvog emocionalnog stanja (sranja) koje preuzima kontrolu nad tobom i nokautira cijelu razumsku posadu u tvome mozgu. U prvoj rundi.

Ne treba zanemariti ni razmjere katastrofe koje bi naša odluka mogla pokrenuti. Ako odlučimo nešto napraviti, a to isto se slučajno izjalovi, pođe po krivom, odvije se onako kako nam se ne bi svidjelo – već pod nogama osjećamo pomicanje tektonskih ploča. Zar se već do sada nismo uvjerali da svijet ne staje i zbog nemjerljivo većih stvari nego što su naši osobni podvizi, odluke i pokušaji.

Ta, uvjerali ste se u to već toliko puta!

Da, taj „sada“ može biti zaista zastrašujuć, ali nikada toliko da mu se „sutra“ neće nasmijati ravno u lice i reći: „Pretjerao si, kao i obično! Trebao si to učiniti!“ ili pak: Dobro da si to učinio! Nije bilo ni probližno zastrašujuće koliko je (tebi) izgledalo!“

A tko se zadnji smije... obično je u pravu.

Da, sutra je u cijeloj ovoj priči realni cinik. Pomalo i onaj koji radi račune bez krčmara. Sudi iz svoje udobne fotelje, a da nikada, baš nikada nije djelovao sa terena.

Ipak, možemo li od tog sutra nešto naučiti?

Taj sutra smo zapravo mi sami koji promatramo sebe i svoje odluke, činjenja i propuste s poželjne distance. Distance u kojoj su stvari jednostavno takve kakve jesu. Ogoljene. Realne. Bez onog teškog emocionalnog ogrtača koji vučemo sa sobom svakoga dana, u svakome trenutku.

Ako se osvrnemo unatrag i pokušamo se sjetiti kako se osjećamo dan nakon što donesemo neku odluku, na nešto se odvažimo, od nečega odustanemo – cijela filozofija svela bi se na sljedeće:

Ono od čega danas odustajem, sutra kažem – trebala sam pokušati.

Ono čega se danas bojim, sutra shvatim da nije bilo mjesta za strah.

Ono na što se danas odvažim, sutra kažem – sva sreća da jesam!

Uvijek, ali baš uvijek nam taj sutra poručuje da onaj teški ogrtač pun strahova, nedoumica skinemo i pogledamo se iz perspektive u kojoj ćemo biti sretni što smo se odvažili učiniti ono što smo htjeli.

Ako ikada trebate čvrsto zakoračiti u „sutra“ (što svi neprestano i neopravdano radimo svakoga dana), učinite to kada se nađete pred onime što vam nije lako učiniti, a znate da će biti dobro za vas. Pogledajte tu strašnu zvijer koja stoji ispred vas očima svoga „sutra“ i gledajte kako nestaje, a na mjestu na kojem je stajala otvaraju se putevi i prilike.

Izgleda da sutra ponekad zaista zna biti pametniji od danas.

Ipak, prema toj spoznaji odnosite se s oprezom i vjerujte joj u iznimnim situacijama.

Velike stvari - iza scene

Ovo je jedna od njih.

Život nisi dobio da se s njime pomiriš, nego da ga proživiš

Kako živjeti, kako se ponašati, što misliti, što izgovarati, kako se osjećati zbog određenih stvari, kako osjećati druge ljude i što od svega toga prezentirati prema van?

Stvaranje slike o sebi dugotrajan je i mukotrpan rad. Istina je da ta slika koju prezentiramo prema van ima zaista jako malo sličnosti s nama. Zapravo, u većini slučajeva naša je sušta suprotnost.

Slika kao slika. I ono nepravilno na njoj mora djelovati pravilno. Krivulje treba izravnati, ili ih barem namjestiti da tvore simetriju s ostalim oblicima. I ona najružnija slika u oku promatrača trebala bi pobuditi ljepotu. Isto je i s nama ljudima. Brusimo, izravnavamo i prekerajamo svoje osjećaje, reakcije, mišljenja i postupke, ne iz razloga kako bismo djelovali lijepo, već normalno. Sve ono što spontano osjetimo u sebi treba proći kroz detektor normalnosti i primjerenosti. Svaki osjećaj ljutnje, frustracije ili bilo koji osjećaj koji u nama pobuđuje neka osoba ili događaj treba pomno promotriti prije njegove artikulacije.

I upravo je artikulacija ono što stvara sliku o nama. Kako se nosimo s određenim situacijama, ljudima, životom.

Uvijek mi je bio zanimljiv taj izraz *nositi se s nečim*. Što to zapravo znači? Osim privida koji stvaramo da bismo zavarali druge, a često i sebe.

Koliko ste puta pregrizli jezik, koliko ste puta morali usporavati disanje da biste suspregnuli u sebi neku reakciju koja je dolazila sasvim prirodno, ali ste je morali prisilno zaustaviti jer ste smatrali da je slika o vama važnija od vas samih? Okolina

osuđuje izražavanje. Iznad svega cijeni sposobnost stavljanja emocija pod ključ. To znači da ste snažna i prisebna osoba. Često vas smatraju i dostojanstvenim i mudrim. Sposobnim i čvrstim.

Nikoga nije briga i ne vodi računa o tome što one emocije pod ključem zapravo rade. Pa ni nas same.

Pa se često pitam kako neiskrenost može biti na većoj cijeni od prijetvora u kojem se svaki dan koprcamo. Zašto je biti lažan prihvatljivije nego biti iskren?

I ako malo promislimo, i sami ćemo često radije izabrati da ljudi prema nama budu pristojni (prijetvorni), nego nepristojni (iskreni).

Zašto je tako teško izgovoriti istinu? Zašto je tako loše nekome pokazati što misliš o njemu? Zašto je prihvatljivije prijetvorno se smiješiti nekome koga ne podnosiš i iz dana u dan sudjelovati u istom igrokazu?

Zašto je tako teško čuti i izgovoriti istinu?

Vjerojatno zato jer istina, kao i prijetvor, ima svoje posljedice. Istina te tjera iz laži, a prijetvor te u njoj ostavlja.

A mi ljudi kao ljudi, teško odlazimo, teško napuštamo i teško mijenjamo. Pa se domišljamo različitim rješenjima kako od neprihvatljivog učiniti prihvatljivo.

Kako od mjesta na kojima se nalazimo, mjesta koje nam ne odgovaraju napraviti da nas manje žuljaju? Mjesta s kojih se strašimo otići, jer ne znamo što nas čeka tamo negdje drugdje?

Tako da počneš varati sebe. Da šutiš kada bi govorio, da se smiješ kada bi plakao, da ostaješ kada bi htio otići i da to isto očekuješ od drugih kako bi vam suživot bio podnošljiv. Da opravdaš svoj čin ostajanja negdje gdje osjećaš da ti nije mjesto.

U društvu u kojem većina živi po ovakvim principima razvili su se razni mehanizmi i kriteriji prema kojima se određuje nečija vrijednost. Ta ista vrijednost je viša što je

osoba dublje ukorijenjena mediokritetske postavke okoline. One nude iluziju sigurnosti. U odnosima, poslu, pa čak i ljubavi.

Zbog sigurnosti čovjek ne odlazi kada mu se ide, pa bira zažmiriti na sve što nije dobro.

Ne želi biti odbačen, pa skriva svoje mišljenje.

Ne želi biti labilan, pa skriva svoje osjećaje.

Nije spreman na posljedice, pa ne govori istinu.

Želi biti uklopljen, pa odbacuje svoju jedinstvenost.

Vjeruje onima koji nikad nisu ni pokušali, da je uzalud truditi se ostvariti svoje ambicije i želje.

Da ni ne zna, zatumljujući svoje osjećaje, svoju istinu, jedinstvenost i ambicije, duboko u sebe zalijeva sjeme ljutnje i okrutnosti.

Prema svima koji ipak pokušaju. Koji izgovaraju istinu. Koji se odvažaju biti svoji. Prema svim hrabrim postupcima i odlukama koje je sam odlučio mijenjati za sigurnost i žrtvovati za prihvaćenost. Prema slobodi koje se odrekao, a da nije ni pokušao okusiti.

I na svakome ostaje izbor.

Hoće li živjeti život u kojem će morati prespavati sve što bi htio reći da bi drugi dan to zvučalo prihvatljivije?

Hoće li u konačnici prespavati život zbog straha od toga što bi drugi mogli reći ili misliti.

Hoće li se utopiti u ironiji života u kojoj je otkidao dijelove sebe da bi ga prihvatili oni koji su, kao i on, bili toliko zaokupljeni odražavanjem slike sebe, da je za njih bio potpuno nevidljiv i nebitan, što god uradio?

Životom u kojem nema ludosti mogu živjeti samo - ljudi

Kad bi me netko pitao kako bih podijelila ljude, onako na prvu, rekla bih da se svijet dijeli na one koji su uvijek ljuti i one koji to nisu. Zaista, ako malo bolje pogledate, postoje ljudi koji su uvijek ljuti zbog nečega, a s druge strane postoje oni koji se jednostavno ne ljute. Nekoga može izludjeti prekipjelo mlijeko na štednjaku, slučajno razbijena čaša ili samo činjenica da se probudio petnaest minuta kasnije nego što je planirao. Ljutim ljudima potreban je najmanji okidač da podivljaju. Naravno da nisu ljuti zbog tog mlijeka ili razbijene čaše koja im baš ništa ne znači u životu. Ipak, izgleda da baš takve beznačajne situacije i stvari iz njih mogu izvući demone koji očigledno stalno čuču u njima.

Onog troglavog trola koji se u bijesu oslobodio svojih lanaca.

Najčešće nakon tih nespretnih situacija iz njih počne izlaziti i ono potiskivano nezadovoljstvo koje uvijek ima veze ili s njegovim šefom, ili činjenicom da nema dovoljno love, ili da živi život koji uopće ne voli i nikada nije mislio da će ga takvoga živjeti. Takvi pronalaze zamjerke svemu, ne vide dalje od svog nosa, a kada im se u životu dogode istinske poteškoće i problemi, ti isti ih nerijetko slome ili na njih ostave dugotrajne posljedice.

*Čini se kao da im je životni imunitet oslabljen konstantnom ljutnjom
i negativizmom.*

*Ja ih volim zvati ludim ljudima koji su odlučili živjeti životom bez
ludosti. Bez onog elementa koji te tjera, koji ti svijetli, koji te vodi.
Elementa ludosti koji svatko od nas može zvati kako god želi –
svrbom, snovima, težnjama, vlastitim pozivom.*

Ljudi koji imaju snove zaista ponekad djeluju pomalo luckasto. Sanjaju o nekim naizgled nedostižnim stvarima, ne ljuti ih zakoreno mlijeko na štednjaku, a staklo one razbijene čaše pokupe metlicom i bace u smeće i ne provedu ostatak dana ljuti što više nemaju komplet od šest čaša u vitrini.

Izgleda da ljudi koji imaju snove bolje podnose život.

Jednostavno imaju taj neki dio sebe koji im ne može uništiti ni najveća poteškoća koju im život podmetne. To su ljudi koji se ne osjećaju usamljeno kad su sami, oni koji će ponekad u pauzi od posla radije prošetati do rive kako bi gledali valove koji udaraju o obalu nego sjediti u kafiću s kolegicom i kukati o poslu i životu. To su ljudi koji se radije odluče napuniti, nego isprazniti. Oni koji znaju prepoznati ljepotu u mnogim stvarima. Ne uzimaju je zdravo za gotovo, bahato smatrajući da je sve što je lijepo normalno i da se podrazumijeva.

Zaista, često izgledaju dosta luckasto. Kad ih život lomi na sve strane, a oni ostaju uspravni, često ih pitaju: „Kako si to preživio? Kako si to sve podnio?“, a oni se nasmiješe i odgovore šutnjom, jer znaju da bi ih svojim odgovorima još više zbunili.

U današnje vrijeme nema velike razlike između ludosti i svrhe. Život je ozbiljna stvar kojoj treba pristupati na ozbiljan način. Realno i racionalno. Mnogi uopće ni ne znaju koja je njihova svrha, nikada nisu zavirili u sebe i dopustili da iz njih izađe ono što oni uistinu jesu. Nikada nisu ni pomislili da su na ovaj svijet došli s nekom svrhom. S nekim svojim zadatkom. Zadatkom koji za svakoga može biti drugačiji. Za nekoga naoko jako ozbiljan, a za drugoga naoko neozbiljan.

Ipak, jednako važan.

Nečija svrha može biti da drugima spašava život, nekome pak da druge zabavlja, inspirira, nasmije. Jer, život se može spasiti na razne načine. Nekome život možete spasiti ozbiljnom operacijom, a nekome drugome samo jednom izrečenom, ili

napisanom mišlju. Svatko od nas ima svoju svrhu. Svrhu koja je danas toliko zanemarena, zapostavljena, čak i omražena.

Ali, svrha je ona koja spašava. Svrha je ona koja razumije. Ona koja je strpljiva, koja podnosi, koja ne posustaje. Svrha je ona koja zanosi, ona zbog koje smo tu.

Kada je prepoznamo, u ovom ozbiljnom svijetu doista djelujemo luckasto. Ipak, svrha je ona ludost bez koje ne bismo trebali živjeti! Pitam se kako preživljavaju oni koji je nisu prepoznali? Koji joj nisu dopustili da ih vodi? Pitam se nisu li upravo ti ljudi oni koji su ludi? Kako mogu živjeti bez nje? Kako preživljavaju?

Ljuti su. Nešto ime nedostaje. Nemirni su. Nestrpljivi. Vječito nešto čekaju, a ni to što čekaju kada dođe ne bi znali prepoznati. Nedostaje im radosti. Da ih preplavi u dobrim vremenima i da ih spašava u onim teškim. Svrha nije ludost, ali ako i je život bez nje potpuno je bezvrijedan.

Sjećam se maminih posljednjih mjesec dana. Dana punih bolova, neprospavanih noći, straha, hitnih pomoći, nemoći i tuge koja je teško ležala na mojim prsima. Sjećam se koliko me strašila spoznaja da znam što će se dogoditi. Da znam da je gubim. Da znam da je sve izvan moje moći, a moram s tim živjeti iz dana u dan. Moram gledati kako odlazi.

Sjećam se i tih noći. Sjećam se da uz sebe nisam imala laptop. Kada bi ona uspjela malo zaspati, grabila sam neku staru bilježnicu i pisala. Pisala sam svoju knjigu. Pisala i osjećala da živim. Držala sam se za tu olovku kao za nečiju ruku na litici. Spasila me. Umirila. Uspijevala me nasmijati. Šaputala mi: *izdržat ćeš.*

Dala mi snagu da joj pomognem. Da se ne raspadnem. Da se mirno ustanem svaki put kada me zazove. Da joj uspijem ispuniti tu jedinu i posljednju želju da budem stalno uz nju. Da ne pokleknem. Spasila me stara bilježnica i olovka. U nekim

Velike stvari - iza scene

minutama sama sebi sam izgledala pomalo ludo. Ali, tada sam shvatila da je ono što me spasilo moja svrha. Ono nešto moje. Ono nešto što više nikada ne smijem napustiti.

Moja ludost.

Ludost koja je mojoj mami ispunila posljednju želju.

Koliko to može biti ludo?

I što može biti ozbiljnije i važnije od toga?

O autorici

Jana Krišković Baždarić autorica je i blogerica iz Rijeke. Blog *Sincerely Jana* piše od 2016. godine i surađuje s mnogim *lifestyle* portalima. U svojim tekstovima piše o svakodnevnom životu, vlastitim iskustvima i pogledima na život, a ponajviše o pronalaženju vlastite svrhe i mjesta pod suncem.

Autorica je romana *Godina u kojoj je Bela Lang upozнала sreću*.

Upravo piše drugi roman i priprema mnoge zanimljive projekte.

*Pisati znači dozvoliti mislima da izđu iz naših unutarnjih kaosa. Da na
praznom listu pronađu svoj sklad.
Da u susretu s tuđim mislima pronađu mir.
Da u preplitanju s njima ostvare svoj smisao.
Pisati znači pripadati.*